

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İSTANBUL'DA RUM LİSELERİ VE
IOAKIMION RUM KIZ LİSESİ RESTORASYON PROJESİ**

Mimar Özlem KARSLI

**FBE Mimarlık Anabilim Dalı Rölöve Restorasyon Programında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Yard. Doç. Dr. Faruk TUNCER

İSTANBUL, 2006

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ŞEKİL LİSTESİ	iv
ÖNSÖZ.....	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ.....	1
2. İSTANBUL'UN ALINIŞI, İSTANBUL DIŞINDAN GELEN RUMLARIN İSTANBUL'A YERLEŞMELERİ VE YERLEŞTİKLERİ SEMTLER	3
3. OSMANLI'DAN CUMHURİYET DÖNEMİ'NE AÇILMIŞ OLAN RUM OKULLARI	4
3.1 Tanzimat'a Kadar	5
3.1.1 Fener Rum Mektebi	5
3.1.2 Heybeliada Ruhban Mektebi	6
3.1.3 Kuruçeşme Rum Mektebi (Üniversitesi)	6
3.2 Tanzimat Dönemi	6
3.3 Cumhuriyet Dönemi	7
3.4 Günümüzdeki Durum	8
4. KATALOG	9
4.1 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi	11
4.2 Fener Rum Erkek Lisesi	19
4.3 Ioakimion Rum Kız Lisesi.....	26
4.4 Zapion Rum Kız Lisesi	32
4.5 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi.....	39
4.6 Üslup Özelliklerinin İncelenmesi	46
5. IOAKIMION RUM KIZ LİSESİ'NİN DE İÇİNDE BULUNDUĞU FENER BÖLGESİ	47
5.1 Coğrafi Konum	47
5.2 Tarihsel Gelişim.....	47
5.2.1 Bizans İmparatorluğu Dönemi.....	49
5.2.2 Osmanlı İmparatorluğu Dönemi	49
5.2.3 Cumhuriyet Dönemi	51
5.3 Sosyo Kültürel ve Ekonomik Yapısı	51
5.4 Bölgedeki Rum Eğitim Binaları	52
5.4.1 Maraşlı Rum İlkokulu.....	54
5.4.2 Ayiotafitiko Parthenagogion (Kutsal Mezar Kız İlkokulu).....	55
6. IOAKIMION RUM KIZ LİSESİ.....	56
6.1 Yapının Tarihi ve Genel Özellikleri	56
6.1.1 Yapının Konumu ve Çevresel Özellikleri.....	57

6.2	Yapının Mimari Özellikleri ve Mekanların Tanımları	57
6.2.1	Bodrum Kat Mekanları	58
6.2.2	Zemin Kat Mekanları	69
6.2.3	Birinci Kat Planları	86
6.2.4	Cepheler	102
6.3	Yapının Bileşenleri	122
6.3.1	Temeller	122
6.3.2	Duvarlar	122
6.3.3	Döşemeler	123
6.3.4	Tavanlar	124
6.3.5	Merdivenler	124
6.3.6	Kapı ve Pencereleer	124
6.4	Yapıdaki Bozulmalar ve Nedenleri	125
6.4.1	Mekansal Bozulmalar	125
6.4.2	Strüktürel Bozulmalar	126
6.4.3	Malzeme Bozulmaları	127
7.	RESTİTÜSYON DENEMESİ	128
7.1	Çevre	128
7.2	Mimari	129
7.3	Malzeme	133
8.	RESTORASYON ÖNERİLERİ	134
8.1	Yapının Kullanımına İlişkin Öneriler	134
8.2	Yeni Kullanıma Bağlı Uygulama Önerileri	135
9.	DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	145
KAYNAKLAR		147
EKLER		149
Ek 1 Haritalar		150
Ek 2 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi ile İlgili Fotoğraflar		152
Ek 3 Fener Rum Erkek Lisesi ile İlgili Fotoğraflar		154
Ek 4 Zapion Rum Kız Lisesi ile İlgili Fotoğraflar		157
Ek 5 Zoğrafyon Rum Kız Lisesi ile İlgili Fotoğraflar		160
ÖZGEÇMİŞ		162

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 4.1 Rum Liseleri'nin İstanbul'da ki yerleri.....	9
Şekil 4.2 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi, vaziyet planı (Şaman,1988).....	11
Şekil 4.3 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi, bodrum kat planı (Şaman, 1988).....	12
Şekil 4.4 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi, zemin kat planı (Şaman,1988).....	13
Şekil 4.5 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi, birinci kat planı (Şaman,1988).....	14
Şekil 4.6 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi, ikinci kat planı (Şaman,1988).....	14
Şekil 4.7 Ahşap iç kapı örneği.....	16
Şekil 4.8 Ahşap pencere örneği.....	17
Şekil 4.9 Jimnastikhaneden bir görünüş.....	17
Şekil 4.10 Jimnastikhanenin tavanı, ahşap payandalar.....	18
Şekil 4.11 Kuzeydoğu Cephesi'nde görülen sıva dökülmeleri ve bozulmalar.....	18
Şekil 4.12 Kuzeydoğu Cephesi, ek çimento sıva yapılan bölgeler.ç.....	19
Şekil 4.14 Fener Rum Erkek Lisesi, bodrum kat planı (Şaman,1988).....	21
Şekil 4.16 Fener Rum Erkek Lisesi, birinci kat planı (Şaman,1988).....	22
Şekil 4.18 Fener Rum Erkek Lisesi'nin üzerinde yükselen kulenin görünüşü.....	24
Şekil 4.19 Fener Rum Erkek Lisesi'nden genel görünüş.....	24
Şekil 4.20 Özgün ahşap pencereler.....	25
Şekil 4.21 Özgün ahşap iç kapılardan bir örnek.....	25
Şekil 4.22 Ioakimion Rum Kız Lisesi, vaziyet planı.....	26
Şekil 4.23 Ioakimion Rum Kız Lisesi, bodrum kat planı.....	27
Şekil 4.24 Ioakimion Rum Kız Lisesi, zemin kat planı.....	28
Şekil 4.25 Ioakimion Rum Kız Lisesi, birinci kat planı.....	28
Şekil 4.26 Güneybatı (giriş) Cephesi, taş ve sıvalı yüzeyler.....	31
Şekil 4.27 Kuzeydoğu (deniz) Cephesi, sütunlu düzen.....	31
Şekil 4.28 Giriş kat, sekreter odası, ikonastasis.....	32
Şekil 4.29 Zapion Rum Kız Lisesi, vaziyet planı (Şaman,1988).....	32
Şekil 4.30 Zapion Rum Kız Lisesi, zemin kat planı (Şaman,1988).....	34
Şekil 4.31 Zapion Rum Kız Lisesi, birinci kat planı (Şaman,1988).....	34
Şekil 4.32 Zapion Rum Kız Lisesi, ikinci kat planı (Şaman,1988).....	35
Şekil 4.33 Zapion Rum Kız Lisesi, üçüncü kat planı (Şaman,1988).....	35
Şekil 4.34 Zapion Rum Kız Lisesi, dördüncü kat planı (Şaman,1988).....	36
Şekil 4.35 Zapion Rum Kız Lisesi, Sıraselviler Caddesi'nden görünüş.....	37
Şekil 4.36 Taş izlenimi veren sıvalı yüzey, plastrlar.....	38
Şekil 4.37 Özgün metal giriş kapısı.....	38
Şekil 4.38 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi, vaziyet planı (Şaman,1988).....	39
Şekil 4.39 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi, bodrum kat planı (Şaman,1988).....	40
Şekil 4.40 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi, zemin kat planı (Şaman,1988).....	41
Şekil 4.42 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi, ikinci kat planı (Şaman,1988).....	42
Şekil 4.43 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi, üçüncü kat planı (Şaman,1988).....	42
Şekil 4.44 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi, asma kat planı (Şaman,1988).....	43
Şekil 4.45 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi, Batı (giriş) Cephesi genel görünüş.....	45
Şekil 4.46 Giriş Cephesi, üçgen alınlık.....	45
Şekil 4.47 Özgün metal giriş kapısı ve plastrlar.....	46
Şekil 4.48 Rum Liseleri Cephelerinin Üslup Özelliklerine göre İncelenmesi (Şaman, 1988).....	46
Şekil 5.1 Fener Rum Patrikhanesi.....	48
Şekil 5.2 Fener Bölgesi'nde yer alan eğitim yapıları.....	53
Şekil 5.3 Muhlio-Potira İlkokulu.....	54

Şekil 5.4 Maraşlı Rum İlkokulu	54
Şekil 6.1 Bodrum Kat Mekanları.....	58
Şekil 6.2 Önü pvc ile kapatılmış B02 depo mekanı.	59
Şekil 6.3 B03 Wc mekanı.	59
Şekil 6.4 B05 Bodrum Kat Giriş Holü, özgün yalak.....	60
Şekil 6.5 B07 Mekanı, özgün ahşap giriş kapısı.....	61
Şekil 6.6 B07 Mekanı demir parmaklıklı pencereler.....	62
Şekil 6.7 B09 Mekanı ahşap giriş kapısı.	63
Şekil 6.8 B10 Kalorifer dairesinin tavanı ve penceresi.	63
Şekil 6.9 B11 mutfak mekanı, baca izi.	64
Şekil 6.10 B12 ve B13 depo mekanı giriş kapısı.....	65
Şekil 6.11 B14 Hol Mekanı, çelik kırırlı volta döşeme.....	66
Şekil 6.12 B14 Hol mekanından terasa çıkışı sağlayan demir kapı.	66
Şekil 6.13 Merdiven Holüne bağlantıyı sağlayan muhdes ahşap bölme.....	67
Şekil 6.14 Bodrum kat mozaik merdiven.....	67
Şekil 6.15 Bodrum Kat Merdiven Holü Sol Pencere.	68
Şekil 6.16 Bodrum Kat Merdiven Holü Sağ Pencere.....	68
Şekil 6.17 Zemin Kat Planı.	69
Şekil 6.18 Z01 Sınıf mekanı ahşap giriş kapısı.	69
Şekil 6.19 Z01 Mekanı döşeme kaplaması.....	70
Şekil 6.20 Z01 Sınıf mekanı ahşap pencereler.	70
Şekil 6.21 Z01 sınıf mekanında görülen ahşap koltuk silmesi.....	71
Şekil 6.22 Mekanın köşe noktalarının taş malzemesi.....	71
Şekil 6.23 Z02 İdare mekanı.....	72
Şekil 6.24 Z02 Mekanının ahşap üzeri linolyum kaplaması.	72
Şekil 6.25 Z02 mekanının rutubetten kabarmış duvar sıvaları.....	73
Şekil 6.26 Z03 Mekanı döşeme ve duvar kaplaması.....	73
Şekil 6.27 Z04 Mekanını ana holden ayıran ahşap bölme.....	74
Şekil 6.28 Z04 Sekreter Odasındaki mermer ikonastasis.....	74
Şekil 6.29 Mermer ikonastasisin sol yanında yer alan özgün ahşap pencere.....	75
Şekil 6.30 Z04 mekanında görülen yoğun rutubet problemi.....	75
Şekil 6.31 Z05 Öğretmenler odası mekanı.....	76
Şekil 6.32 Z05 Mekanı pvc karo döşeme kaplaması.....	76
Şekil 6.33 Z05 Mekanının duvarlarında oluşmuş rutubetten kaynaklanan sıva dökülmeleri.....	77
Şekil 6.34 Z06 harita odası mekanı ve ahşap giriş kapısı.....	77
Şekil 6.35 Z06 Mekanını öğretmenler odasında ayıran muhdes ahşap bölücü eleman.....	78
Şekil 6.36 Mekanın dış duvarlarında oluşmuş rutubet problemi.....	78
Şekil 6.37 Sıva şişmesi ve dökülmeler.....	79
Şekil 6.38 Z07 Kütüphane mekanı.....	80
Şekil 6.39 Sıvalı olmasına karşın algılanabilen paslanmalar.....	80
Şekil 6.40 Kütüphane mekanının ahşap pencereleri.....	81
Şekil 6.41 Z08 Giriş kat hol mekanı.....	81
Şekil 6.42 Merdiven holü, sonradan binaya eklenen kolonlar ve kiriş.....	82
Şekil 6.43 Merdiven holünde yer alan kolon ve kiriş takviyesi.....	82
Şekil 6.44 Katlara ulaşımı sağlayan üç kollu mozaik merdiven.....	83
Şekil 6.45 Merdivenin ahşap küpeşte ve demir korkulukları.....	83
Şekil 6.46 Binanın metal ana giriş kapısı.....	84
Şekil 6.47 Metal giriş kapısının önüne sonradan eklenen ahşap kapı.....	84
Şekil 6.48 Merdiven holünde yer alan ahşap açılır kanat pencereler.....	85

Şekil 6.49 101 Sınıf mekanı.	86
Şekil 6.50 101 sınıf mekanı pvc pencereler.....	87
Şekil 6.51 101 mekanı pvc karo döşeme kaplaması.....	87
Şekil 6.52 101 sınıf mekanı voltalarının bugünkü durumu, paslanmış putreller.....	88
Şekil 6.53 102 sınıf mekanına girişi sağlatan ahşap bölme ve kapı.	88
Şekil 6.54 102 sınıf mekanı ahşap döşeme kaplaması.	89
Şekil 6.55 102 Mekanı ahşap pencereleri ve koltuk silmesi.....	89
Şekil 6.56 Ahşap bölme ve yoğun rutubete maruz kalmış duvar.	90
Şekil 6.57 103 Müdür odasını holden ayıran ahşap bölme.	90
Şekil 6.58 103 müdür odası mekanı ahşap pencere ve ahşap bölme.....	91
Şekil 6.59 104 sınıf mekanını holden ayıran muhdes ahşap bölme.	91
Şekil 6.60 Mekanın büyümesi sırasında kaldırılan duvar hizasına eklenen giriş.....	92
Şekil 6.61 104 sınıf mekanını holden ayıran muhdes ahşap bölme.	92
Şekil 6.62 Pvc karo kaplama ve mozaik kaplama birleşimi.	93
Şekil 6.63 Mekanın Kuzeydoğu Cephesi'ne bakan ahşap pencereleri.....	93
Şekil 6.64 Mekanın Kuzeybatı Cephesi'ne bakan ahşap pencereleri.....	94
Şekil 6.65 104 sınıf mekanının üzeri sıvalı volta döşeme tavanı.	94
Şekil 6.66 105 sınıf mekanı ahşap giriş kapısı ve çatıya çıkan demir merdivenler.....	95
Şekil 6.67 105 mekanı ahşap dolap kapağı.....	96
Şekil 6.68 105 sınıf mekanı pvc pencereleri.	96
Şekil 6.69 106 revir mekanının muhdes ahşap giyotin penceresi.	97
Şekil 6.70 106 sınıf mekanının tek kanatlı ahşap giriş kapısı.	97
Şekil 6.71 106 Revir mekanı linolium döşeme kaplaması ve pvc pencere.	98
Şekil 6.72 Merdiven holünü sınırlayan ahşap bölme ve hol mekanı.....	99
Şekil 6.73 Mozaik merdiven ve ahşap küpeşte.....	99
Şekil 6.74 Merdiven holü, sıvalı volta döşeme.	100
Şekil 6.75 Muhdes ahşap kaplı giriş.....	100
Şekil 6.76 Merdiven holünün pvc pencereleri.....	101
Şekil 6.77 Güneybatı (Giriş) Cephesi.....	102
Şekil 6.78 Güneybatı (Giriş) Cephesi.....	103
Şekil 6.79 Güneybatı (Giriş) Cephesi.....	103
Şekil 6.80 Güneybatı (giriş) Cephesi.....	104
Şekil 6.81 Bodrum kat pencereleri.	104
Şekil 6.82 Bodrum kat pencereleri.....	105
Şekil 6.83 Giriş kapısının önündeki muhdes ahşap kapı.....	105
Şekil 6.84 Giriş kapsının üzerinde yer alan mermer kitabe.....	106
Şekil 6.85 Zemin kat metal kafesli pencereler.	106
Şekil 6.86 Birinci kat pvc pencereler.	107
Şekil 6.87 Saçak altı taş silme.	107
Şekil 6.88 Yağmur oluğu ve köşe noktalardan inen yağmur iniş borusu.....	108
Şekil 6.89 Raspa sonucu ortaya çıkan örgü düzeni.	108
Şekil 6.90 Mermer giriş basamaklarında görülen bitkilenme.....	109
Şekil 6.91 Metal elemanlarda paslanma.	109
Şekil 6.92 Güneydoğu Cephesi.	110
Şekil 6.93 Güneydoğu Cephesi.	110
Şekil 6.94 Bodrum kat metal giriş kapısı.	111
Şekil 6.95 Bodrum kat muhdes wc mekanının ahşap kapısı	111
Şekil 6.96 Giriş kat ahşap pencereleri.	112
Şekil 6.97 Güneydoğu Cephesinin taş köşe noktaları.	112

Şekil 6.98 Güneydoğu Cephesinde yer alan muhdes merdiven izi	113
Şekil 6.99 Güneydoğu Cephesinde yer alan muhdes merdivenin olduğu zamanlardan.....	113
Şekil 6.100 Bodrum kat demir parmaklıklı ahşap pencereler.	114
Şekil 6.101 Güneydoğu Cephesi taş kat silmesi ve çerçeve görüntüsü.....	114
Şekil 6.102 Sonradan onarım gören profil taş denizlik.	115
Şekil 6.103 Saçak altı taç silme ve parapetli bitiş.	116
Şekil 6.104 Kuzeydoğu (Deniz) Cephesi.	117
Şekil 6.105 Kuzeydoğu (Deniz) Cephesi.	117
Şekil 6.106 Kuzeydoğu Cephesi sütunlu alan.	118
Şekil 6.107 Üçgen alınlık üzerinde yer alan Bizans kartalı figürü.....	119
Şekil 6.108 Kuzeybatı Cephesi.....	120
Şekil 6.109 Kuzeybatı Cephesi, muhdes set.....	120
Şekil 6.110 Kırık söve, altı tuğla örgü.....	121
Şekil 6.111 Sonradan eklenen baca için yapılan tuğla örgü.....	121
Şekil 6.112 Kuzeybatı Cephesinin pencerelerinin genel görünümü.....	122
Şekil 7.1 1920 tarihli patrikhane binalarını ve okulları gösteren bir kartpostal.	128
Şekil 8.1 Bodrum Kat Restitüsyon Planı.....	135
Şekil 8.2 Restitüsyon Zemin Kat Planı.....	138
Şekil 8.3 Restitüsyon Birinci Kat Planı.....	140
Şekil Ek 1. 1 İstanbul 1840 (Mansel, 1995) [3].	150
Şekil Ek 1. 2 İstanbul 1453 (Nicolle, 1978) [3].	150
Şekil Ek 1. 3 Pervitich Haritası.	151
Şekil Ek 1. 4 Fener-Balat (İstanbul Şehir Rehberi,2000).	151
Şekil Ek 2. 1 Giriş Holü tavan kalemişleri.	152
Şekil Ek 2. 2 Özgün hol döşeme kaplaması.	152
Şekil Ek 2. 3 Kule tavan kaplaması.....	153
Şekil Ek 2. 4 Ek kat tavan ışıklığı.	153
Şekil Ek 3. 1 Giriş holü.	154
Şekil Ek 3. 2 Giriş holü özgün döşeme kaplaması.	154
Şekil Ek 3. 3 Konferans Salonu.....	155
Şekil Ek 3. 4 Ahşap merdivenler.....	155
Şekil Ek 3. 5 Ana giriş basamakları.	156
Şekil Ek 3. 6 Giriş Cephesi.....	156
Şekil Ek 4. 1 Özgün mermer merdiven.	157
Şekil Ek 4. 2 Giriş holü tavan kalemişleri.....	157
Şekil Ek 4. 3 Toplantı Odası tavan kalemişleri.	158
Şekil Ek 4. 4 Özgün hol mozaik kaplaması.....	158
Şekil Ek 4. 5 Meşelik Sokaktan görünüş.....	159
Şekil Ek 4. 6 Sıraselviler Caddesinden görünüş.....	159
Şekil Ek 5. 1 Giriş holü ve kapısı.	160
Şekil Ek 5. 2 Özgün mermer basamaklar ve merdiven holü.....	160
Şekil Ek 5. 3 Özgün mozaik kaplama.....	161
Şekil Ek 5. 4 Özgün ahşap derslik kapısı.	161

ÖNSÖZ

Bir zamanlar farklı kültür ve etnik özelliklere sahip grupların yan yana yaşamış oldukları İstanbul'da on sekiz sene önce işlevini tamamlayarak kendi haline bırakılan bir eğitim yapısının belgelenmesi ve farklı bir işlev ile günümüze kazandırılabilceğinin kanıtlanması bu çalışmanın amacını oluşturdu. Çalışmanın oldukça kapsamlı ve yoğun bir çabayı gerektiren bu amaca, en azından teknik boyutta, ulaştığı söylenebilir. Konunun yasal ve ekonomik boyutlarının gelecekteki çalışmalar ile düzenlenmesi gerekir.

Çalışmamın amacına ulaşması, çok sayıda kişi ve kuruluşun desteği ve yardımlarıyla mümkün olmuştur. Öncelikle beni bu yüksek lisans tezini yapmaya hazırlayan, yönlendiren ve çalışmamın her aşamasında bana yol gösteren hocam Yard. Doç. Dr. Faruk Tuncer'e teşekkür etmek isterim. Ioakimion Rum Kız Lisesi'nin rölövesinin yapılabilirliği herşeyden önce binaya girebilmeme ve aylarca içerisinde çalışabilmeme izin veren Ioakimion Rum Kız Lisesi Vakfı Başkanı Avukat Vasil Kalamaris'e teşekkür ederim. Ayrıca, gerek binayla ilgili bilgilerde gerekse Rumca'dan dilimize yaptığı çevirilerle binanın geçmişini anlamama yardımcı olduğu için bayan Agni Nikoladiu'ya sonsuz teşekkür borçluyum.

Tez çalışmam boyunca daima yanımda olan ve desteğini her zaman kalbimde hissettiğim değerli arkadaşım Mimar Halil İnan'a, yüksek lisans hayatımda yardımlarını asla unutamayacağım arkadaşım Mimar Seçil Yavuz'a, rölöve çalışmalarım boyunca beni yalnız bırakmayan arkadaşlarım Aygün Ayman ve Seda Çelikzincir'e, yüksek lisans öğrenimim boyunca göstermiş oldukları anlayıştan dolayı Fener-Balat Semtleri Rehabilitasyon Merkezi'nin değerli yöneticileri Y. Mimar Burçin Altınsay ve Y. Mimar Ali Emrah Ünlü'ye ve mesai arkadaşlarıma, hayatım boyunca sevgilerini ve desteklerini hissettiğim anneme ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Bu yüksek lisans tezi kapsamında, Fener'in önemli tarihi yapılarından biri olan Ioakimion Rum Kız Lisesi için bir restorasyon ve yeniden kullanım projesi geliştirilmesini amaçlamaktadır.

19. yy. boyunca Fener'de azınlık eğitim kurumlarının diğer semtlere göre farklı ve hızlı bir gelişme kaydettiği gözlemlenmiştir. Bu gelişme süreci içinde, bölgede yapılan orta öğretim kurumlarından biriside Ioakimion Rum Kız Lisesi'dir.

Ioakimion Rum Kız Lisesi ve üzerinde bulunduğu yapı adası 2286 ada, 8 ve 9 numaralı parsellerin oluşturduğu, kuzey batısında Merdivenli Mektep Sokağı, güneybatısında Tevkii Cafer Mektebi Sokağının çevrelediği bu alanda yer almaktadır. Bu okulun karşısında dönemin önemli ilk okul binalarından biri olan Ayiotafitiko Parthenagogion (Kutsal Mezar Kız İlkokulu) ve yapının güney doğusunda Fener Rum Erkek Lisesi bulunmaktadır.

Ioakimion Rum Kız Lisesi, 1882 yılında Patrik II. Ioakim'in katkı ve bağışlarıyla, Fener Rum Erkek Lisesi'ne ve Meryem Ana Kilisesi'ne yakın olması itibariyle bu bölgede inşa edilmiştir. Bir dönem Patriğin evi olarak kullanılan bina daha sonra gerçek işlevine kazandırılmış kargir bir binadır.

İlk yapıldığında ortaokul ve lise birimlerini barındıran yapı daha sonra sadece lise eğitimi vermeye başlamıştır. 1882'den 1988'e kadar eğitimine devam eden yapı, eğitim süreci boyunca gerek içinde gerekse dışında, büyük ölçekte olmamakla beraber değişikliklere uğramıştır.

Günümüzde kendi haline bırakılmış olan bu lise binası için yapılan bu tez çalışması dokuz bölümden oluşmaktadır. Bu tez çalışması kapsamında Ioakimion Rum Kız Lisesi'nin analitik rölöve çalışmaları yapılmış, yapının mimari özellikleri, üslupları ve bozulmaları incelenerek yeni bir işlev kazandırılmıştır.

Anahtar kelimeler: Ioakimion, Ioakimion Rum Kız Lisesi, Azınlık Okulları, Vasilakis Efendi, Fener, Rum, Katalog.

ABSTRACT

This present dissertation aims to develop a restoration and re-use scheme for Ioachimion Greek High School for Girls, which is a prominent historic building of Fener district of Istanbul.

Educational institutions of minority communities in Fener, as opposed to other districts, had undergone a more rapid and distinct development in the 19th century. Ioachimion Greek High School for Girls is one of such middle education institutions in Fener.

Ioachimion Greek High School for Girls is located on the site constituting of parcels No 8 and No 9 within the building block number 2286 surrounded by Merdivenli Mektep Street to the northwest, Tevkii Cafer Mektebi Street to the southwest. Across from the building is Ayiotafitiko Parthenagogion (The Holy Tomb Girls School) and The Fener Greek School for Boys is located to the southeast.

The Ioachimion building was built in 1882 with the donation and contributions of the Patriarch Ioachim the 2nd, on this site preferred for its proximity to the Church of Holy Mary and Fener Greek School for Boys. Used as the residence of the Patriarch for a while later this masonry building was furnished with its original function.

The building initially functioned as primary and middle schools however later housed the high school only. Continuing to function as a school from 1882 to 1988 the building had undergone some changes both internally and externally although not to a great extent.

Within the context of the present dissertation this school building is analyzed in nine chapters; the analytical surveys were conducted, the architectural features, style and deformations were evaluated and a new re-use scheme is proposed for the Ioachimion Greek High School for Girls.

Keywords: Ioachimion, Ioachimion Greek High School for Girls, Schools for Minorities, Vasilakis, Fener, Greek, Catalog.

1. GİRİŞ

İstanbul, yüzyıllar boyunca çok çeşitli dil, din, ırk ve etnik topluluğa ev sahipliği yapmış bir dünya kentidir. Konumu itibariyle de bu ilişkisini sürdürmüş ve bu nedenle tarih içerisinde çok çeşitli milletlerin politik açıdan hedef noktası olmaktan kurtulamamıştır.

Öte yandan, İstanbul'un alınmasından sonra yayınlanan fermanlarla, İstanbul'un bünyesinde yüzyıllardır yaşayan bu topluluklara daha fazla hak ve din serbestliği verilmiştir. Bunun sonucu olarak ta; azınlıklar devletin daha çok içinde yer almış ve etkinliklerini her zaman göstermişlerdir. Kimlikleri ya da adları azınlık olsa da, yaşantıları ve hakları bakımından Müslüman halktan çok farklı olmamışlardır. Böylelikle, Müslüman, Hıristiyan ve Yahudi topluluklar, yani başka bir deyişle azınlıklar devletin insan unsurunu meydana getirmişlerdir (Vahapoğlu, 1990).

Bugüne kadar rumların kentsel yapılanma ve kendilerini ifade etmeleri açısından en çok yerleştikleri bölgeleri; Galata, Pera, Kumkapı, Balat ve Fener oluşturur (Ek 1). Bu kültürel yapılanma ve bu süreçte ortaya konan ürünlere ve yerlerine bakıldığında azınlıkların Anadolu yakasındaki yaşamları geri planda kalmıştır. Nerede konumlanırsa konumlansın, azınlıkların bu tarihsel süreç içerisinde en çok önem verdikleri ve üzerinde durdukları konu eğitim ve dolayısıyla okul yapıları olmuştur. Bunun en önemli nedeni; eğitimin insanlık ve devletlerin hayatları üzerinde çok önemli bir yeri olması ve toplum hayatına dahil olmalarını kolaylaştırması olarak açıklayabiliriz. Bu nedenle azınlıklar; özellikle de Rumlar eğitim alanında çok önemli adımlar atmışlardır

20. y.y. a gelindiğinde durum biraz farklılaşmaktadır. Cumhuriyetin ilanı ile beraber, azınlıklara yeni okullar açma izni verilmemiş, mevcut okulların ıslah edilerek mevcudiyetlerini sürdürmeleri amaçlanmıştır. Öte yandan, okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlanarak her türlü denetimi sağlanmıştır (Büyükkarcı, 2003).

Bu dönemde gerek ortaya çıkan bu koşullar, siyasi ve toplumsal koşulların değişmesi, gerek 6-7 Eylül olayları gibi felaketlerle azınlıkların sayısında hızla bir azalma olmuş ve cemaatin büyük bir çoğunluğu ülkeyi terk etmişlerdir. Bu nedenle, geride kalan azınlık okullarının bir kısmı kapanmış, bir kısmı işlev değiştirmiş, bir kısmı da halen mevcut olan az sayıdaki öğrencisiyle faaliyetini sürdürmektedir.

Üzerinde çok fazla durulmamış bir konu olarak bu okulların, özellikle de liselerin incelenmesi, o dönemin sosyal ve kentsel yapısını daha iyi ortaya koyacağı fikrinden yola çıkılarak, bu tezin konusu saptanmıştır.

Tezin başlangıç aşamasında yapılan kaynak taraması sonucu, okullarla ilgili ve/veya bağlantılı tez, araştırma ve kitapların yok denecek kadar az olması nedeniyle başka kaynaklara başvurma ihtiyacı doğmuştur. Bu nedenle her türlü yazılı kaynak ve fotoğraflara ulaşmak için okulların bağlı buldukları vakıflarla temasa geçilmiş, vakıf başkanlarıyla görüşülmüş, halen eğitimini sürdürmekte olan okulların yöneticileriyle bağlantı kurulmuş, adı geçen okullarda öğrenim görmüş eski mezunlarla ve okulların buldukları semtlerde o dönemleri yaşamış kişilerle görüşülmüştür.

Günümüzde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan okulların binalarında inceleme yapmak ve fotoğraf çekebilmek için İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'ne, Yıldız Teknik Üniversitesi kanalıyla yapılan başvuru sonucu alınan izin ile okullar hakkında gerekli bilgi ve dokümanlara ulaşılabilmektedir.

Günümüze ulaşan kaynaklarda okullarla ilgili yeterli bilgiye rastlanmadığından ve kimi yerde tutarsız bilgilere rastlanmış olması itibarıyla, tezin biçimi tekil bir lisenin incelenmesinin yanı sıra İstanbul'da ki Rum Liseleriyle ilgili bir katalog çalışmasının yapılmasının daha faydalı olacağı düşünülmüştür.

Tezin ikinci ve üçüncü bölümlerinde, Rumların İstanbul'a yerleşmeleri, yerleştikleri semtler ve bu alanlarda gösterdikleri eğitim faaliyetleri ile açmış oldukları okullara değinilmiştir. Daha sonra bu okullarla ilgili katalog çalışması ve okulların birbirleriyle olan mimari benzerlikleri ve ayrımlarına değinilmektedir.

Tezin beşinci ve altıncı bölümünde, bu okullardan asıl incelenecek olan Ioakimion Rum Kız Lisesi'nin de içinde bulunduğu Fener semtinin tarih içindeki yeri ve önemi incelenerek, semtteki diğer eğitim yapıları ve bu yapıların tarihsel süreç içerisindeki rolü anlatılmıştır.

Tezin yedinci, sekizinci ve dokuzuncu bölümlerinde de Ioakimion Rum Kız Lisesi'nin alınan rölövesi sonucu; rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerine yer verilmiş, okulun kuruluşundan bugüne geçirmiş olduğu tarihsel süreç, mimari yönden değişimleri ve tarihi özellikleri bakımından önem taşıyan bu yapının yeniden kullanımına ilişkin öneriler projelerle beraber anlatılmıştır.

Son bölümde ise; elde edilen tüm veriler bir bütün halinde değerlendirilerek varılan sonuçlar açıklanmıştır.

2. İSTANBUL'UN ALINIŞI, İSTANBUL DIŞINDAN GELEN RUMLARIN İSTANBUL'A YERLEŞMELERİ VE YERLEŞTİKLERİ SEMTLER

İstanbul'un 29 Mayıs 1453 yılında fethedilmesi sonucu Doğu Akdeniz ve Balkanlardaki Yunan ve Bizans etkisine son verilmiştir. (Ülke, 1957) Nüfusun iyice azalması ve şehrin içinde bulunduğu durum itibariyle, Fatih Sultan Mehmet bir anda Rum sorunuyla karşı karşıya kalmıştır.

İstanbul'a yerleşmenin sağlanması ve nüfusun yeniden arttırılması amacıyla, Fatih Sultan Mehmet eski halkı yeniden kente döndürmek için din serbestliği ilan ederek; Mora ve Ege Adaları, İzmir, Karadeniz, Orta Anadolu, İspanya, Portekiz'den birçok gayrimüslim topluluklarını İstanbul'a getirmiştir. Hepsine de iskan edebilecekleri yerler vererek yerleşmelerine imkan sağlamıştır (Sönmez, 1989; Şaman, 1988).

Rumlar genel olarak denize yakın ve müslüman halkın oturduğu merkezlerden uzak bölgelere yerleşmişler, sonradan İstanbul'a gelenler de doğal olarak bu bölgelere yönelmişlerdir. Bu bölgeler daha çok ibadet merkezlerinin çevrelerinde bulunmaktaydılar [1].

Kentin iskanına çağrılan ve daha sonra da İstanbul'a gelerek yerleşenler; Ayakapı, Petro Kapısı, Fener, Kumkapı, Cibali, Samatya, Topkapı gibi kent içi mahallelere yerleşmişler ve daha önce de değinildiği üzere kiliselerin etrafında gruplaşmışlar. 1601 yılından sonra da Patrikhane'nin bulunduğu Fener'de yoğunlaştıkları görülür. Böylece, etnik ve dinsel gruplaşmaya doğru bir eğilim de ortaya çıkmıştır.

Bu durum beraberinde, kiliselerin yanında eğitim kurumları olan okulların da açılmasını getirmiştir. Tüm bu insanlar, Rum milleti olarak " millet başı" olan Patriğin idaresi altında yaşamakla birlikte, bunun yanısıra kendi cemiyetlerini (örgütlerini) oluşturarak; mahalleler, köyler ve adalarda da ortaya çıkmışlardır.

Nüfusun azalış hızına bakıldığında, 21. yy. başlarında İstanbul Rumlarının tarih konusu olacağı söylenebilir. Bugün İstanbul'da ki Rumların sayısı yaklaşık 3000 kadardır ve günden güne de azalmaktadır. [1]

Nüfustaki bu hızlı azalmayı tetikleyen nedenlerden biri de Ahali Mübadelesi (Değişimi) olmuştur. Ahali Mübadelesi adı verilen Ahali Değişimi 1923'ten 1927 yılına kadar sürmüştür. Bu değişim sonucunda, 400 bin Müslüman Türk Yunanistan'dan Türkiye'ye gelmiş, bir milyondan fazla Rum da Yunanistan'a gitmiştir. Bu değişime konu olan Rumların % 80'i Anadolu'dan, %20'si Trakya'dan olmuştur.

[1] www.megarewma.net.

Mübadelenin Türkiye açısından sonucu Rumların nüfusunda ki hızlı azalmaya paralel olarak eğitim göreceğ öğrencilerin sayılarındaki azalma ve okulların birer ikişer kapanması yanında bu olayın toplam kent nüfusunda da azalmaya yol açmasıdır (Mülayim, 1994).

3. OSMANLI'DAN CUMHURİYET DÖNEMİ'NE AÇILMIŞ OLAN RUM OKULLARI

Toplumların tarihleri incelendiğinde; eğitimin ve eğitim kurumlarının, toplumlar ve devletler üzerinde ki etkisi büyük olmuştur. Eğitimin bu denli etkili olması, yabancı milletler özellikle de gayrimüslim cemaatleri için de büyük önem taşımaktadır.

İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmet, "1453 İstanbul Sözleşmesi'nde", azınlıkların dillerini kullanma, kendi dillerinde ve dinlerinde eğitim görme, ibadetlerini serbestçe yapabilme, özel kültürlerini ve tarih varlıklarını güven içinde sürdürme hakkını veriyordu (Özdemir, 1989). Rumlar da, Fatih'in kendilerine sağlamış olduğu bu imkan ve avantajlar sayesinde kendi varlıkları koruyup, geliştirmişlerdir. Müslüman olmayan topluluklara tanınan bu dil ve din serbestliği fermanlarla sağlanmıştır. O dönem de yayınlanan Tanzimat Fermanı ile batılı devletler içişlerimize karışma hakkına sahip olunca, bir iç karışıklığa mahal vermemek amacıyla tüm müslüman ve gayrimüslim halkın her açıdan eşitliğinin sağlanmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu da Islahat Fermanı (1856) ile sağlanabilmiştir.

Islahat Fermanında yer alan eğitimle ilgili kararlar; gayrimüslimlere eğitim ve okul açma gibi konularda serbestlik sağlamıştır. Gerek fermanın hükümlerinin sağladığı rahatlık, gerekse batılı devletlerin desteğiyle Rum toplumu memleketin dört bir yanında geniş çapta eğitim faaliyetlerine başlayarak okul açmaya başlamıştır. Bu okullar, öncelikle din adamı yetiştirmeye yönelik açılan Ruhban (Papaz) Okulu olarak adlandırılan okullar olup zaman içerisinde dini nitelik taşımayan okullara dönüşmüşlerdir. Ancak yaptıkları faaliyetlere bakıldığında amaçlarının sadece bu kadarla kalmadığını görmekteyiz. Bunu da; tek bir azınlık vatandaşının bile yaşamadığı illerde açmış oldukları okulların varlığıyla açıklamak mümkündür (Ertuğrul, 1998). Rum ailelerinin çocukları dönemin en önemli öğretim kurumlarında eğitim görmüşlerdir. Hatta bazıları eğitimlerine yurtdışında devam etmişlerdir. Rumların eğitim alanındaki bu gelişimlerine karşın Türk nüfusunun batılı dillere karşı olan isteksizliği dikkat çekmektedir. Bu nedenle de; Osmanlı Devleti'nin dış ilişkileri bu durumdan etkilenmiş, Fenerli Beylerin çocukları tarafından yürütülür hale gelmiş ve Rumlar, Osmanlı Devleti'nin dış ilişkilerinde uzun süre söz sahibi olmuşlardır (Türker, 2001).

3.1 Tanzimat'a Kadar

Tanzimat Dönemi'ndeki hukuki düzenlemelere kadar Rumların bir kısmı, hayırsever zenginlerin ya da kiliselerin katkılarıyla açılıp yönetilen kendi okullarında, bir kısmı da Enderun mektepleri ve bazı teknik bilgi veren Osmanlı Okulları'nda eğitimlerini sürdürmekteydiler. Ancak Tanzimat Dönemi'ne kadar bu okullarda dikkate değer bir gelişme göze çarpmamaktadır. Bunun da nedeni; o zamana kadar Osmanlı İmparatorluğu'nda Müslüman ya da gayrimüslim halkın eğitime yeterli önemin verilmemiş olmasıdır (Şaman, 1988). Devletin eğitim konusunu esas görevi arasında görmemesinden ve önem vermemesinden kaynaklanan bu durum yıllar içinde Rum okullarının denetimsizliğinin en büyük nedenlerinden biri olmuştur.

Islahat Fermanı sonucu; açılacak yeni öğretim kurumlarının, devletin belirleyeceği kurallar sonucu açılmasına izin verilmesi konusu, rum okullarının denetim boşluğunu doldurmak adına atılan en önemli adımlardan biri olmuştur (Vahapoğlu, 1990).

Tanzimat öncesi dönem sadece Rumların eğitiminde değil Müslüman çocukların eğitiminde de bir hareketlenmeye ve gelişime sebep olmuştur. Rum toplumu eğitim yönünden en güçlü ve yetkin dönemine bu dönemde sahip olmuştur. Tanzimat öncesi bu dönemde açılmış olan okullara baktığımızda da bu durumu görebiliriz (Sarioğlu,2002).

Tanzimat'a kadar açılmış olan Rum okullarından belli başlıları ve en önemlileri üç tanedir. Fener Rum Mektebi, Heybeliada Ruhban Mektebi ve Kuruçeşme Rum Okulu'dur. Bu okullar siyasi kimliklerin yetişmiş olduğu okullar olmaları itibariyle önem taşırlar. Bu okullardan en eskisi, Fatih'in İstanbul'u almasından önceye dayanan ve İstanbul'daki en prestijli eğitim kurumu sayılan, Patrikhane Okulu adıyla da anılan Fener Rum Mektebi'dir. (Mekteb-i Kebir)

Bu okullarla ilgili detaylı bilgiye katalog bölümünde yer verilecektir. Ancak tarih açısından taşıdıkları önem itibariyle tezin bu bölümünde de genel bilgiler verilmesi uygun görülmüştür (Büyükkarcı, 2003).

3.1.1 Fener Rum Mektebi

İstanbul'un fethinden önce eğitimine başlamıştır. Tarih içinde birçok kez yer değiştiren yapının bugün kullanmakta olduğu binası 1881 yılında inşa ettirilmiştir. Kuruluşundan itibaren Patrikhane'nin himayesinde olan okul bu nedenle Patrikhane Okulu olarak da anılmaktadır. Hem dini, hem de seküler (din dışı) nitelik taşır. 19. yy.dan itibaren Rumların kültür merkezi olmuş, memleketin her yanından gelen zengin ailelerin erkek çocukları burada eğitimlerini sürdürmüşlerdir. 1988 yılında Ioakimion Rum Kız Lisesi'nin öğrenci azlığından

kapanması sonucu burada kalan az sayıdaki öğrenci de yeni eğitim öğretim yılına Fener Rum Erkek Lisesi'nde başlamıştır ve böylelikle okul o yıldan itibaren Fener Rum Lisesi adını alarak karma eğitim veren bir okul haline gelmiştir (Şaman,2001).

Okulun Patrikhane ile olan ilişkisi, Heybeliada Ruhban Mektebi'nin kuruluşuna kadar devam etmiş ve daha sonra okul dini niteliğini yitirmiştir. Okul, halen az sayıda kalan öğrencisine rağmen eğitim hayatını sürdürmektedir.

3.1.2 Heybeliada Ruhban Mektebi

Fener Rum Mektebi'nden sonra en önemli Rum okulu'dur. Başlangıçta dini nitelik taşır. İlk kuruluş tarihi İstanbul'un fethinden öncesine dayanmakla birlikte mektebin yerinde daha önceden Papazlara ait Aya Triyada Manastırı'nın var olduğu bilinmektedir. İstanbul'un fethinden sonra da Ortodokslar tarafından manastır olarak kullanılmıştır. Başlangıçta okul, normal liselere denk olan bir lise bölümünden, bir de papaz yetiştiren teoloji bölümünden oluşmaktayken okulun teoloji bölümü 1971 yılında yürürlüğe giren yasa nedeniyle o yıl kapatılmış ve Heybeliada Rum Erkek Lisesi adı altında eğitim vermeye devam etmiştir. Fakat öğrenci sayısının giderek azalması ve yatılı öğrencilerin masraflarının artması nedeniyle kapatılmak istense de buna izin verilmemiştir. Halen manastırla aynı çatı altında bulunan yapı, öğrencisi bulunmamasından ötürü eğitim hayatına devam edememektedir (Ertuğrul,1998).

3.1.3 Kuruçeşme Rum Mektebi (Üniversitesi)

Sadece din dışı konularda eğitim veren, Patrikhane ile doğrudan ilişki içinde bulunmayan hastaneleriyle birlikte büyük bir Rum Mektebi hatta Rum Üniversitesidir. O dönemdeki diğer Rum okullarının aksine dini ağırlıklı bir eğitim sistemine sahip değildir.

İlk olarak Fener Rum Mektebi'nin yazlık bölümü olarak ortaya çıkmıştır. 1820'de çıkan Rum isyanı sonucu kapatılmıştır (Ergin, 1940).

3.2 Tanzimat Dönemi

Tanzimat Fermanı sonrasında, bu fermanın boşluklarını dolduran, azınlıklara daha fazla imtiyaz tanıyan Islahat Fermanının (1856) yayınlanmasıyla Rumlar eğitim alanında daha fazla ilerleme kaydetmişlerdir. Bu zamana kadar yükseköğrenim alanında sadece tıbbiyeden yararlanabilen gayrimüslimler, Islahat Fermanı sonrası her alanda okul açma ve idare etme hakkına sahip olmuşlardır.

1915 yılında Osmanlı Devleti tarafından çıkarılan talimatname (Mekatib-i Hususiye Talimatnamesi) de buna imkan sağlamış ve okulların sayısında ortaya çıkan hızlı artışı bir derece kontrol altına almıştır. Bu talimatnameye göre; gayrimüslimler yalnızca kendi oturdukları mahallelerde okul açabilecekler, kendi dillerinde eğitim yapabilecekler fakat bunun yanında Türkiye Coğrafyası ve Türkiye Tarihi gibi dersler de Türkçe okutulacaktır (Büyükkarcı, 2003)

Rumlar ayrıca Islahat Fermanıyla hükümet okullarına devam etme hakkını da kazanmışlardır. Tanzimat sonrası bu hızlı yükselişe paralel olarak birçok okul açıldıysa da bir kısmı kısa bir süre sonra varlıklarını sürdüremeyip kapanmışlardır. Fakat bu yükseliş laik eğitim anlayışı kapsamında atılan önemli adımlardan biri olmuştur. Bu laik eğitim anlayışı sonucu eğitim yapıları anıtsallaşmış, kutsal mabetleri olan kiliseler ise bunların yanında ya da içinde bir birime dönüşmüşlerdir (Vahapoğlu, 1990).

Tanzimat sonrası dönemde açılan Rum Okullarını; doğrudan Patrikhane'ye bağlı ya da Rum cemaati tarafından yönetilen okullar olarak ikiye ayırabiliriz. Bu tez kapsamında incelenen okullardan, doğrudan Patrikhane'ye bağlı yönetilen okullar; Ioakimion Rum Kız Lisesi ve Zapion Kız Lisesi, Rum cemaatleri tarafından yönetilenler ise; Zoğrafyon Erkek Lisesi ve Merkez Rum Lisesi'dir. Bu okullarla ilgili kapsamlı bilgi katalog bölümünde verileceğinden burada değinilmeyecektir (Şaman,2001).

3.3 Cumhuriyet Dönemi

Azınlık okullarının tümü Osmanlı Dönemi'nde açılmış olup Cumhuriyet Dönemi'nde açılmış olan herhangi bir azınlık okulu yoktur. Bunun da nedeni; azınlık okullarının genellikle devletin en bunalımlı, karmaşık ve denetimden uzak kaldığı dönemlerde açılmış olmasıdır. Cumhuriyet Dönemi ise; tüm bu bunalımlı ve karmaşık dönemlerin sona erdirilip yeni bir düzenleme geliştirildiği bir dönem olmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nde okulların statüleri yeniden değerlendirilmiş, eski ruhsatları incelenmiş ve çalışmalarına ancak ondan sonra izin verilebilmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nin yönetiminin tutumu, bu okulları kapatmak yerine ıslah edip kontrol altına alarak kullanılmalarına devam edilmesi yönünde olmuştur (Büyükkarcı, 2003).

Cumhuriyet Dönemi'nde geliştirilen bu düzenlemeler; 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşması'yla sağlanmıştır. Bu antlaşma, gayrimüslimlerin eğitim haklarına ilişkin bazı maddeler içermesi bakımından önem taşır. Lozan Barış Antlaşması'nın 40. maddesine göre; azınlıklar, T. C. vatandaşı olarak eşit duruma getirilmiş, eğitim ve öğretim kurumlarını

çalıştırma, yönetme ve giderlerini karşılamada tanınan haklar da belirtilmiştir (Akyüz, 1982).

1901 yılından 1935 yılına kadar ülkenin içinde bulunduğu karmaşık durumun belirsizliği sırasında imzalanan antlaşmalar ve çıkarılan talimatnameler sonucu azınlık okullarının durumlarında sürekli bir değişim söz konusu olmuştur.

Daha sonraları ise, 6-7 Eylül olayları bu duruma son noktayı koyarak rum nüfusun azalmasında en etkin rolü oynamıştır. Bu olaylar sonucu azınlık nüfusunda görülen düşüş okulların birer ikşer kapanmasına yol açmıştır (Yerasimos, 1996).

Sonuç olarak, 1965 yılında çıkarılan 625 sayılı Özel Öğretim Kanunu gereğince, yabancıların ve azınlıkların yeni okul açmaları yasaklanarak eğitim yapılarının sayıları dondurulmuş ve tüm bu okulların idaresi Milli Eğitim Bakanlığı onayına geçmiştir (Büyükkarcı, 2003)

3.4 Günümüzdeki Durum

Rum cemaatine ait olan kilise ve okullar metropolitler vasıtasıyla Patrikhane'nin denetimi ve yönetimi altındadır.

20. yy. a geldiğimizde; Rum eğitim sisteminin örgün eğitime dönüşmesinde en önemli etkenin okul yönetimlerinin Patrikhane'nin elinden alınmış olması ve laik bir özellik kazanmış olmasının sağladığını görmekteyiz. Rum okullarının eğitim hayatlarını bugün dahi rahatça sürdürebiliyor olmalarının zeminini Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulması hazırlamıştır fakat o dönemlerde meydana gelen sorunların etkileri bugüne kadar yansımaktadır (Ortaylı,1987).

Günümüzde azınlık okullarına baktığımızda Türk okullarına nazaran çok daha az sayıda faaliyet gösterdiklerini görürüz ki bunun en önemli nedeni Rum cemaatlerinin çok az sayıda kalması ve de zaten azalmış olan bu nüfusun çocuklarını batılı devletlerdeki dengi okullara gönderebiliyor olmalarıdır. Bu nedenle var olan Rum okulları da zaman içinde kapanmaya mahkum olmuşlardır. Günümüzde, Rumlar tarafından yeni bir okulun açılması, yürürlükte olan mevzuat açısından mümkün değildir (Akyüz, 1982).

Eğitim faaliyetlerini halen sürdüren okulların bir kısmında karşılaşılan problemlerin başında, hem cemaatin azlığından hem de ekonomik problemlerden kaynaklanan sorunlar gelmektedir. Bugün faaliyetini sürdüren tüm Rum okulları İstanbul'da toplanmış olup diğer bölgelerdeki okulların tümü kapanmıştır.

Azınlık okulları mülkiyetleri itibariyle Türkiye Cumhuriyeti uyruklu kişiler ya da azınlık vakıfları adına kayıtlı bulduklarından her türlü devir işlemlerinde Tapu Kanunu

hükümlerine tabidirler. Her türlü taşınmaz mallar Milli Eğitim Bakanlığına devredilebilir ve bu kurumlar her ne koşulda olursa olsun 3. şahıslar tarafından mülk edinemezler (Vahapoğlu, 1990).

4. KATALOG

Bu bölümde; bugüne kadar İstanbul'da açılmış olan Rum Liseleri incelenmektedir (Şekil 4.1). Daha önceki bölümlerde kısmen değinilmiş olan okullara, bu bölümde daha geniş yer verilerek katalog düzeninde incelenmiştir. Bu okullar; alfabetik sırayla;

- Beyoğlu Merkez Rum Kız Lisesi
- Fener Rum Erkek Lisesi
- Ioakimion Rum Kız Lisesi
- Zapion Rum Kız Lisesi
- Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi

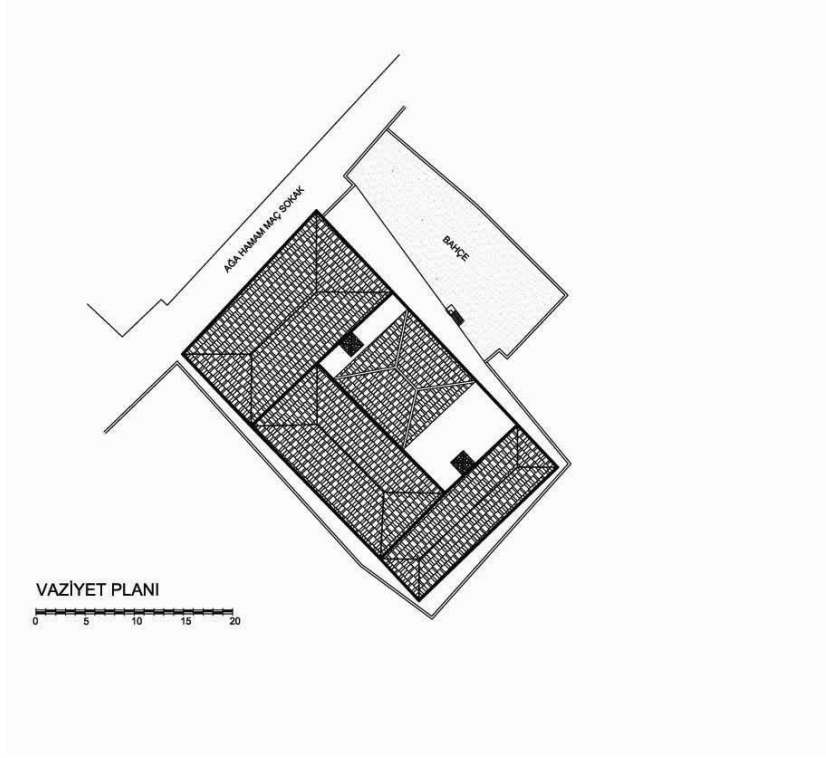

Şekil 4.1 Rum Liseleri'nin İstanbul'da ki yerleri.

Bu bölümde incelenen okullara ait bilgiler aşağıda verilen katalog tablosu gözönüne alınarak açıklanmıştır.

- Okulun Adı
- Okulun adresi
- Binanın Yapım Tarihi
- Binanın Açılış Tarihi
- Binayı Yaptıran
- Mimarı
- Özgün Fonksiyonu
- Tarihçe
- Binanın Mimari Özellikleri
 - Kat Adedi
 - Plan Şeması
 - Mekan Analizleri
- Binanın Yapısal Özellikleri
 - Korunmuşluk Durumu
 - Şimdiki Kullanımı
 - Karşılaşılan Sorunlar
 - Koruma Önerileri
- Ekler
 - Vaziyet Planı
 - Plan Şemaları

4.1 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi

Şekil 4.2 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi, vaziyet planı (Şaman,1988).

Okulun Adresi : Ağa Hamam Maç Sok. No: 40 Beyoğlu – Taksim

Binanın Yapım Tarihi : 1 Mayıs 1850

Binanın Açılış Tarihi :

Binayı Yaptıran : Beyoğlu Rum Ortodoks Cemiyetinin bağışları ile K. Spondani ve Y. Paleologos'un katkılarıyla sekiz ay içinde inşa ettirilmiştir. Binanın arsasını Stefanos Zafirooulos ve Eleni Zarifi kardeşler bağışlamıştır (Büyükkarcı, 2003) .

Mimarı :

Özgün Fonksiyonu : İlk yapıldığı günden itibaren okul olarak kullanılmıştır.

Tarihçe : Semtteki yoksul kız öğrencilerinin parasız eğitimi için planlanmış bir okul olma özelliği taşır. İlk açıldığında ilk ve ortaokul olarak kullanılırken, 1953 yılında lise eğitimi de vermeye başlamıştır. 1953- 57 yılları arasında ana okulu da faaliyete geçmiş fakat yer

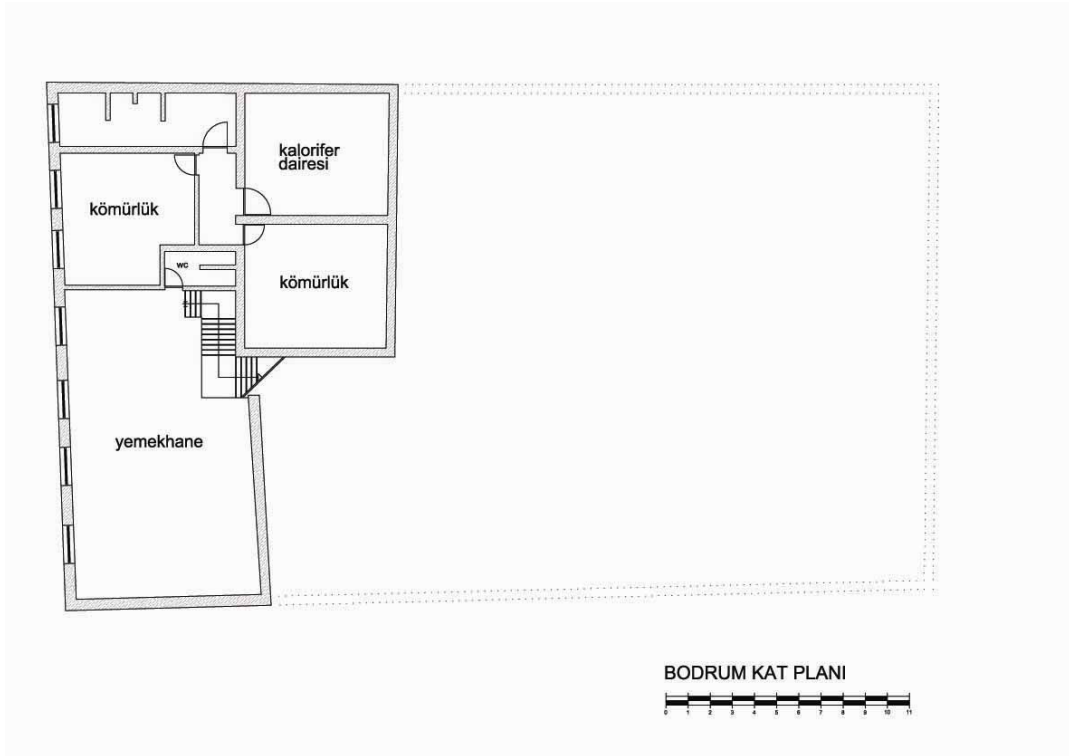
olmaması nedeniyle kapanmıştır. Okul öğrenci yetersizliğinden eğitimine son vermiştir (Şaman, 1988).

Binanın Mimari Özellikleri :

Kat Adedi : Bodrum kat, zemin kat, birinci kat ve ikinci kattan oluşmaktadır.

Plan Şeması : Bina, 25 x 45 m.lik bir dikdörtgen alan üzerine oturur. Plan şeması “ U ” biçimindedir (Şekil 4.2).

Bodrum katta ise bu plan şeması sürekliliğini sürdürmez ve kısmen aşağıya devam eder. Bodrum katın plan şeması dikdörtgendir (Şekil 4.3).

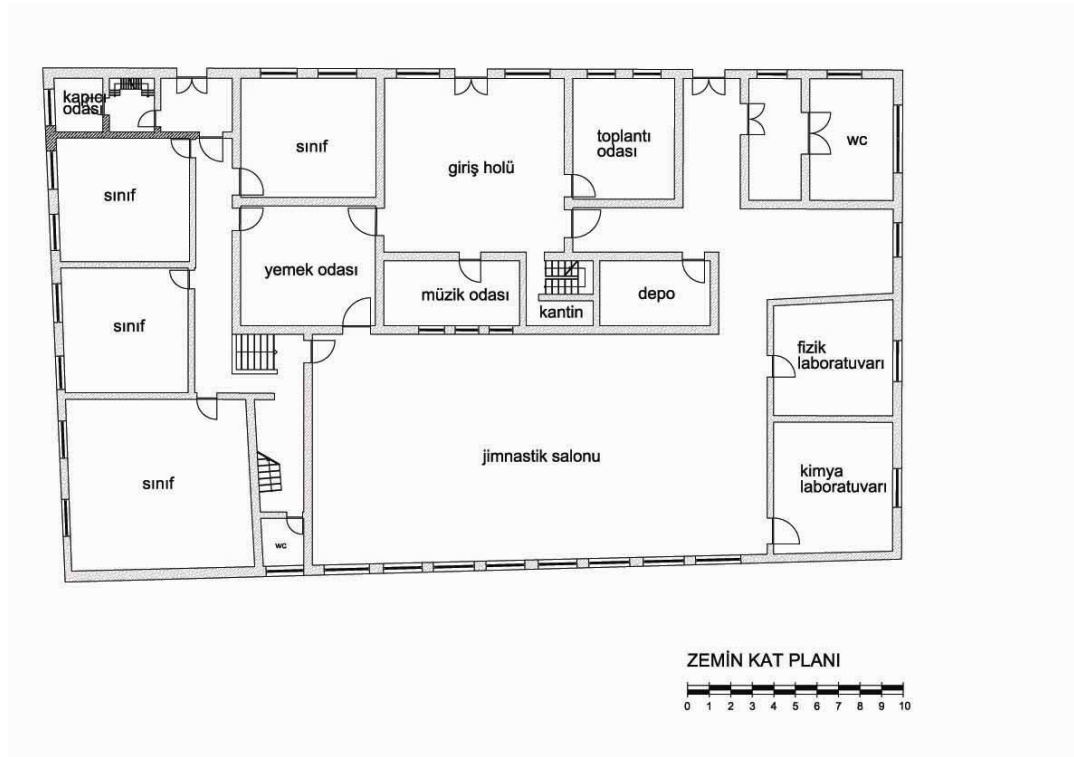

Şekil 4.3 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi, bodrum kat planı (Şaman, 1988)

Mekan Analizleri : Binanın bodrum katı; kömürlük, kalorifer dairesi ve yemekhaneden oluşmaktadır. Bu kata ulaşım, binanın arka bölümünde yer alan bir merdivenle sağlanmaktadır (Şekil 4.3). Binaya giriş zemin kattandır ve binanın tam orta aksından sağlanmakla beraber bu girişi destekleyen iki yan giriş de mevcuttur. Bina simetrik bir plan

düzenine sahiptir. Ana girişten girdikten sonra, sağ ve sol kapılarla diğer mekanlara geçiş sağlanır (Şekil 4.4).

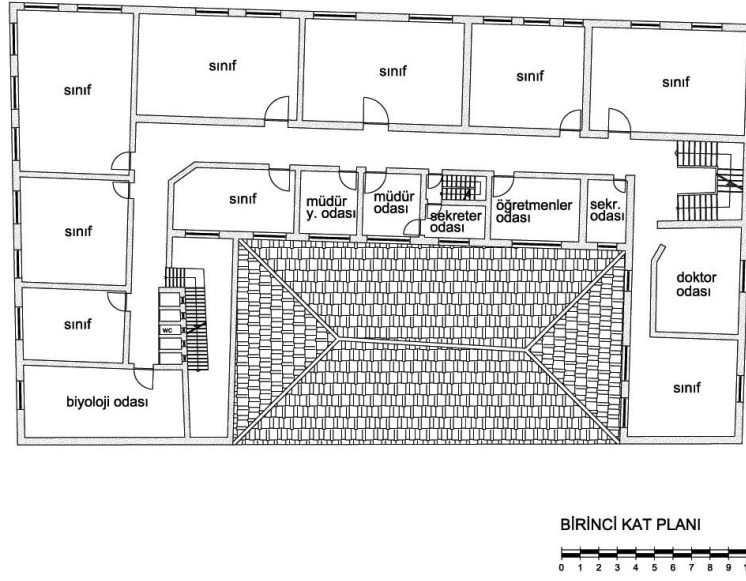
Zemin katta; sınıflar, tuvaletler, laboratuvarlar, yemekhane, ve jimnastik salonu yer alır. Jimnastik Salonu; 24 x 12 m. boyutlarındadır. Zaman içerisinde basketbol sahası olarak da kullanılmıştır.

Şekil 4.4 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi, zemin kat planı (Şaman,1988).

Üst katlara çıkış iki merdivenden sağlanır. Binanın sol tarafında kalan ana merdiven yalnızca birinci kata kadar çıkarken merkezde yer alan merdiven birinci ve ikinci kata da ulaşır.

Birinci katta; müdür, müdür yardımcısı, sekreter, öğretmenler odası, doktor odası, biyoloji laboratuvarı ve sınıflar yer alır (Şekil 4.5).

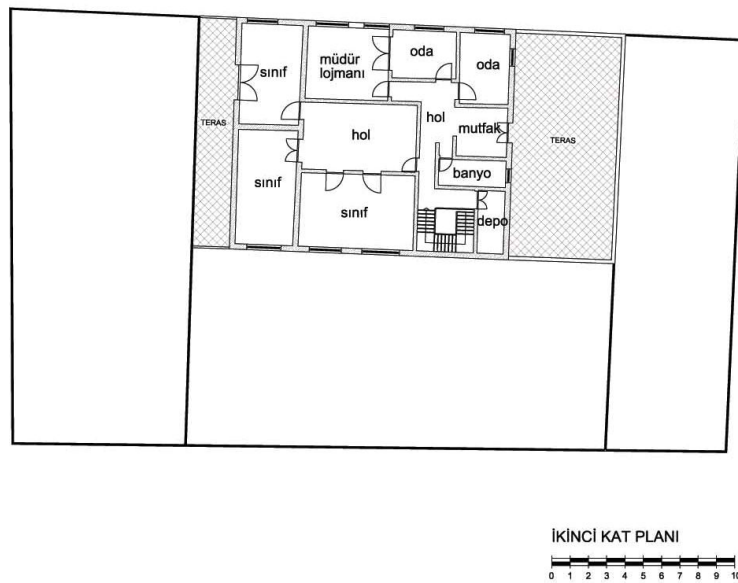

Şekil 4.5 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi, birinci kat planı (Şaman,1988).

İkinci kat, plan şeması olarak aynen yukarı çıkmaz. Binanın sadece orta bölümü yükselir (Şekil 4.6).

Bu katta ise; müdüre ait bir lojman ve büyük bir teras yer alır.

Lojmanın holünün üstü şeffaftır ve güneş ışığını içeri almaya imkan tanır. Binanın bütününe baktığımızda; sınıflar Kuzey-Batı Kuzey-Doğu yönlerinde yerleşmiştir. (Şekil Ek 2.1, 2.2, 2.3, 2,4).

Şekil 4.6 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi, ikinci kat planı (Şaman,1988)

Binanın Yapım Malzemesi : Kargir

Günümüzdeki Durumu :

Korunmuşluk Durumu : Bina harap bir durumda da olsa günümüze özgünlüğünü yitirmeden ulaşmayı başarmıştır. Binanın kapı ve pencereleri özgünlüklerini korumaktadırlar (Şekil 4.7, 4.8).

Jimnastik Salonu, tavanı itibariyle okulun en gösterişli mekanlarından biridir. Tavanda kullanılan ahşap elemanlar ve kaplama mekana derinlik ve önem kazandırmıştır (Şekil 4.9, 4.10). Yan duvarlarda içi kafes motifli payandalar yer alır.

Mekanın arka cepheye bakan pencereleri kemerli açıklıklar olup her pencere boşluğu arasında da payandalar mevcuttur.

Şimdiki Kullanımı : Okul öğrenci yetersizliğinden ötürü günümüzde kullanılmamakla beraber kullanıldığı dönemde okul olarak hizmet vermiştir.

Karşılaşılan Sorunlar : Bina + 1.20 kotuna kadar taş, üstü mozaik sıva ile kaplıdır. Binanın dış cephe sıvasında ciddi oranda bozulmalara ve dökülmelere rastlamak mümkündür (Şekil 4.11).

Ayrıca, zaman içerisinde binayı yenileme ve onarım adına yer yer yapılan ek çimento sıvalar cephede açıkça görülür .

Binanın müdür lojmanı olarak kullanılan en üst katı ise sonradan ilave olmakla beraber üzerindeki çimento harcı neredeyse tamamen dökülmüştür.

Bina cephesinde bulunan sıva korniş ve plastrlar da da ciddi oranda bir yüzey kaybı ve kararma mevcuttur (Şekil 4.12).

Koruma Önerileri : Öncelikle cephede ki sıva korniş ve plastrlar temizlenmeli ve eksik yerleri tamamlanmalıdır. Cephedeki mozaik sıva kimyasal yöntemlerle temizlendikten sonra sıvanın dökülmüş yerleri ise tamamlanma-

lıdır.+1.20 kotuna kadar gelen taş yüzeyde ciddi bir temizlik gerektirmektedir. İkinci katın yer yer kalan çimento sıvası tamamen sökülerek yerine binanın daha uzun dayanması ve sıhhatleştirilmesi adına kireç sıva ve daha sonra da kireç badana yapılmalıdır. Ayrıca binanın dış cephe doğramaları da iyi durumda değildir ve özgün detaylar da yeniden yapılmalıdır.

Şekil 4.7 Ahşap iç kapı örneği.

Şekil 4.8 Ahşap pencere örneği

Şekil 4.9 Jimnastikhaneden bir görünüş.

Şekil 4.10 Jimnastikhanenin tavanı, ahşap payandalar.

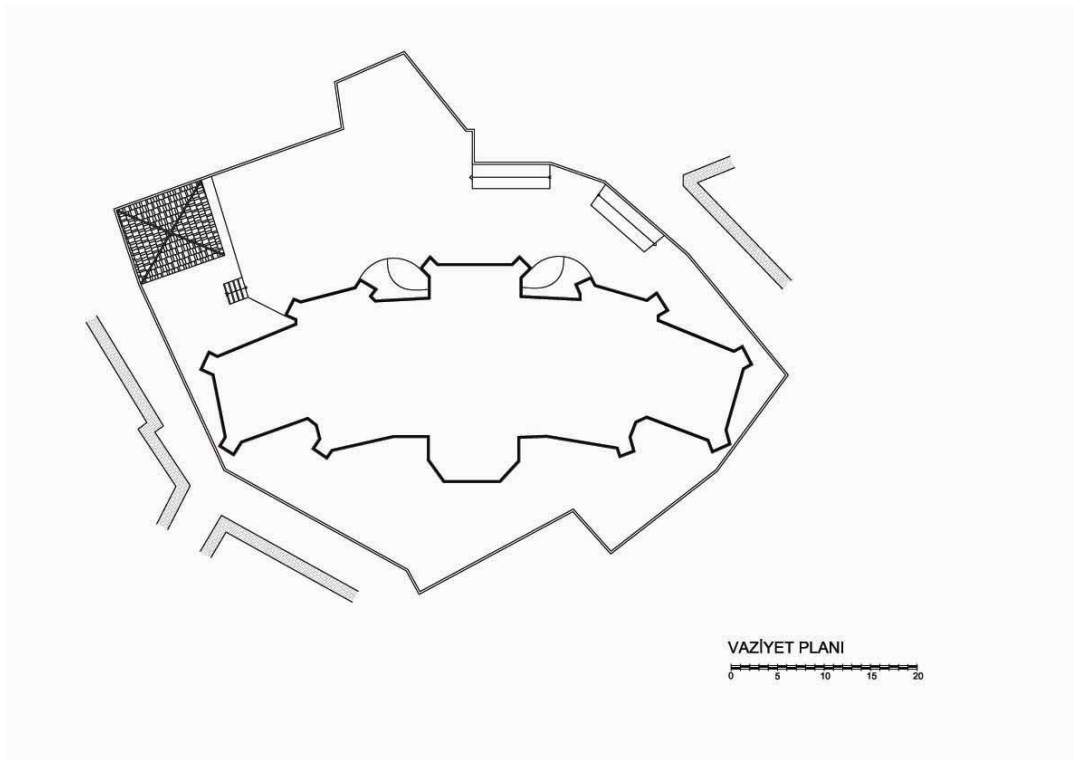

Şekil 4.11 Kuzeydoğu Cephesi'nde görülen sıva dökülmeleri ve bozulmalar

Şekil 4.12 Kuzeydoğu Cephesi, ek çimento sıva yapılan bölgeler.ç

4.2 Fener Rum Erkek Lisesi

Şekil 4.13 Fener Rum Erkek Lisesi, vaziyet planı (Şaman,1988).

- Okulun Adresi : Sancaktar Yokuşu, No: 36 FENER
- Binanın Yapım Tarihi : Bina, Rum okullarının en eskisi ve en büyüğü olup ilk olarak 1454'te Fatih Sultan Mehmet'in izniyle kurulmuştur. Tarih içerisinde birçok kez yer değiştiren okulun temelleri 1881 yılında bugün bulunduğu yerde atılmıştır. 1883 yılında tamamlanmıştır (Ülke, 1957).
- Binanın Açılış Tarihi : 1883
- Binayı Yaptıran : Bina; Banker Yorgi Zarafi, Yatapedi Manastırı, Zafiropulas ve Koronis adlı Rum cemaatinin ileri gelenlerinin katkılarıyla inşa ettirilmiştir (Şaman, 1988) .
- Mimarı : Dimadis
- Özgün Fonksiyonu : Okul, ilk yapıldığı günden beri her ne kadar farklı yerlerde varlığını devam ettirse de hep okul olarak kullanılmıştır (Koçu,1944).
- Tarihçe : Fener Rum Erkek Lisesi, Rum okullarının en eskisi ve en büyüğüdür. Fetihden önce Patrikhane'nin himayesinde " Patrikhane Akademisi" adı altında faaliyet göstermiştir. Kurumun ilk kurucusu Patrik Gennadios Sholarios'tur. Okul genellikle Patrikhane yakınlarında bulunmuşsa da 1803 yılında bir süre Kuruçeşme'de Aleksandros Mavrokardatos adlı bir kişinin konağında eğitimine devam etmiştir. 1850-51 yılında kesin Fener semtine geri gelmiş, Hacı Hanannon adlı kişinin evine taşınmıştır. Ve son olarak 1883 yılında bugün de bulunduğu yeni binasına taşınmıştır (Sarioğlu, 2002) . Fener Rum Mektebi'nin eğitim hayatını iki devreye ayırabiliriz. Birinci devre de; 15.ve 19. yy.ları arasında okula akademi programı uygulanmış ikinci devre de ise bugünkü klasik halini almıştır. Daha sonra açılan Rum mekteplerine oranla eğitimi ve disiplini en iyi olan okuldur. Bu nedenle de kendisine Rum Mekteb-i Kebir'i (Büyük Mektep) adı

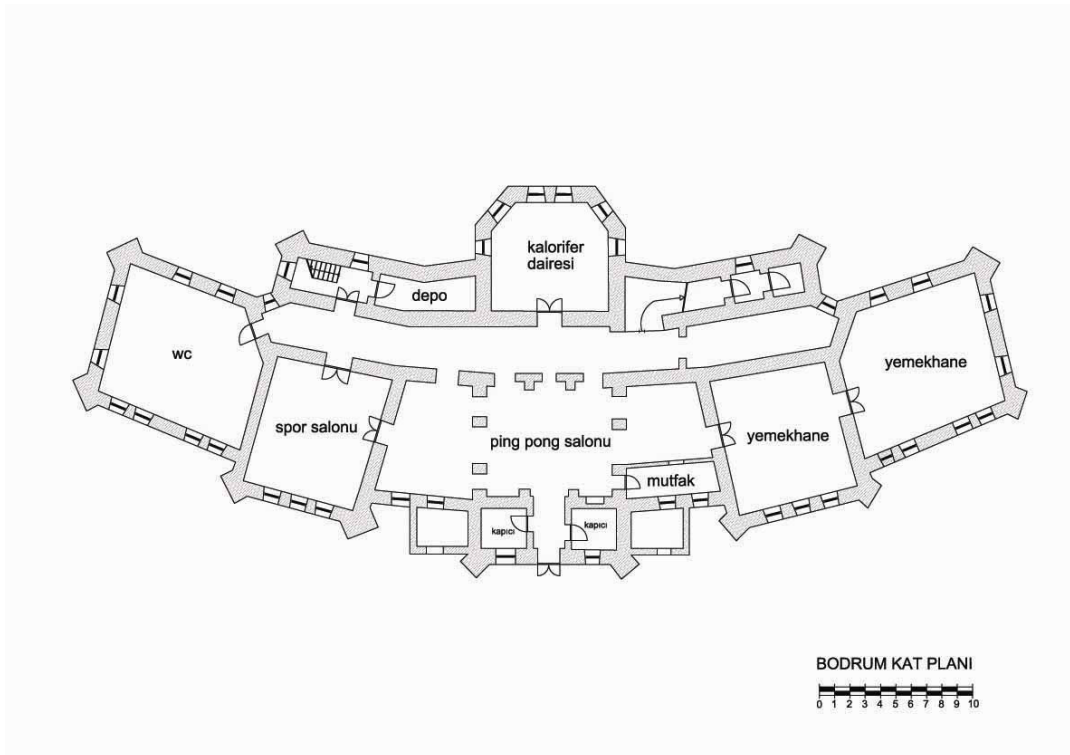
verilmiştir. Okul, ruhsatta Rum Mektebi diye yazıldığından bu şekilde kullanılmıştır (Ergin, 1940) .

Binanın Mimari Özellikleri :

Kat adedi : Bodrum Kat, zemin kat, birinci kat ve ikinci kattan ve ayrıca iki kat kuleden oluşmaktadır.

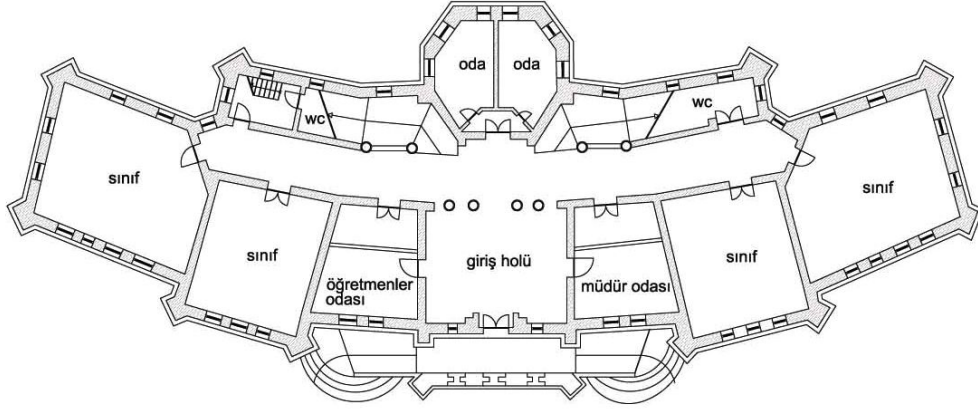
Plan şeması : Plan şeması, yay şeklinde bir düzene sahiptir. Simetrik bir binadır (Şekil 4.13).

Mekan Analizleri : Binanın bodrum katında ise; yemekhane, spor salonu, tuvaletler, görevli odaları ve kalorifer dairesi yer alır (Şekil 4.14).

Şekil 4.14 Fener Rum Erkek Lisesi, bodrum kat planı (Şaman,1988).

Giriş, zemin katta simetrik iki merdivenle sağlanan merkezi bir kapıdan sağlanmaktadır. Bu bölüm binanın tam ortasında yer alır. Buradan sütunlarla çevrili gösterişli bir giriş holüne girilir. Bu giriş holünden sağa ve sola doğru açılan kapılarla diğer mekanlara geçilir ve mekanlar daha çok bu yönde yerleşmiştir.

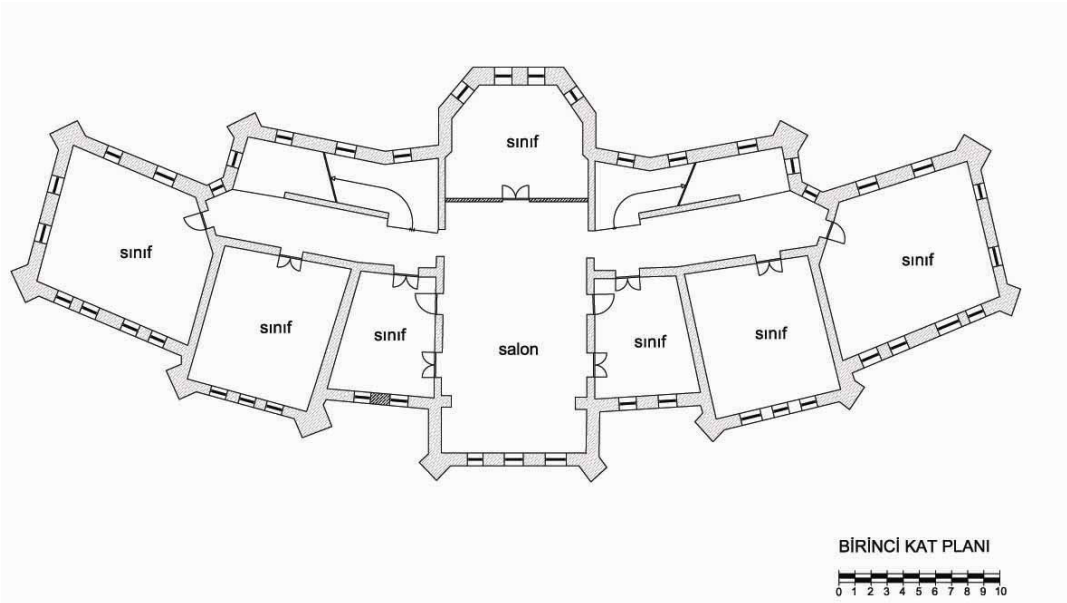
ZEMİN KAT PLANI

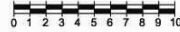
Şekil 4.15 Fener Rum Erkek Lisesi, zemin kat planı (Şaman,1988).

Zemin katta; müdür, öğretmenler odası, sınıflar, odalar ve tuvaletler yer alır (Şekil 4.15).

Üst katlara ulaşım binanın orta aksında bulunan iki simetrik sağılanır. Birinci katta; sınıflar ve bir salon yer alır (Şekil 4.16).

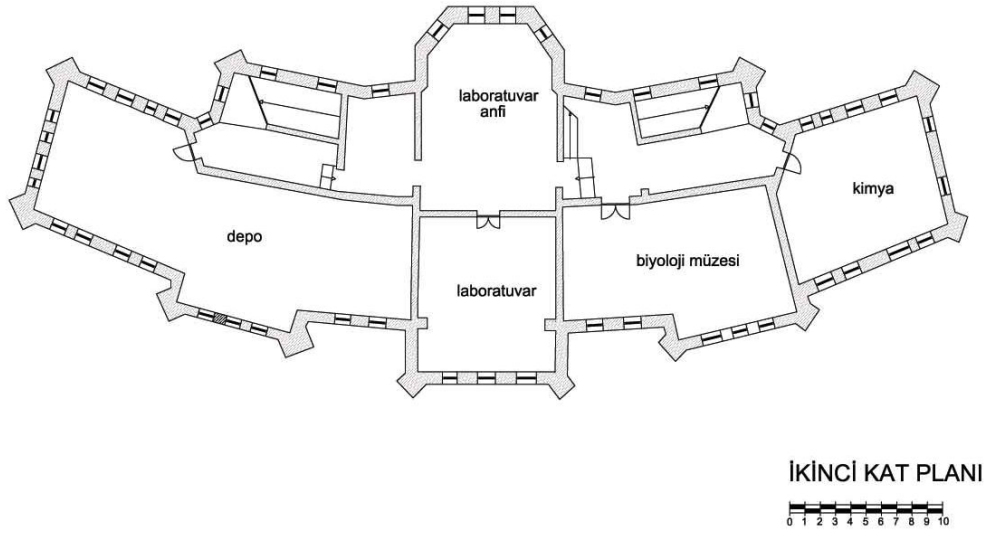

BİRİNCİ KAT PLANI

Şekil 4.16 Fener Rum Erkek Lisesi, birinci kat planı (Şaman,1988).

İkinci katta ise; fizik, kimya, matematik ve bu dallara yardımcı olacak bir de laboratuvar anfi yer almaktadır. Bu anfinin üzerinde iki katlı bir kule yükselir (Şekil 4.17,4.18) (Şekil Ek 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6).

Şekil 4.17 Fener Rum Erkek Lisesi, ikinci kat planı (Şaman,1988).

Binanın Yapım Malzemesi : Taş binadır. Cephesi kırmızı tuğlalarla kaplanmıştır.

Günümüzdeki Durumu :

Korunmuşluk Durumu : Kırmızı tuğlalarla süslü, 19. yy.'ın ekletisizm örneklerinden kale görünümlü bir binadır (Şekil 4.19).

Benzerlerine; Viyana'da, Orta Avrupa'nın bazı şehirlerinde rastlanır (Ortaylı,1995). 1883 yılında yapıldığı üzere özgünlüğünü aynen korumaktadır. İç ve dış doğramalarda günümüze aynen ulaşan elemanlarındadır (Şekil 4.20).

Şimdiki Kullanımı : Okul günümüzde de okul olarak kullanımına devam etmektedir.

Karşılaşılan Sorunlar : Bina, en son 1904 yılında ciddi bir tamir görmüştür. Günümüzde ciddi problemlerle karşılaşılmamaktadır. Okulun beden duvarlarında ve bodrum katında rutubet problemleri vardır (Şekil 4.21).

Bunun dışında okul iyi bakılması itibariyle iyi durumdadır.

Koruma Önerileri :

Şekil 4.18 Fener Rum Erkek Lisesi'nin üzerinde yükselen kulenin görünüşü.

Şekil 4.19 Fener Rum Erkek Lisesi'nden genel görünüş.

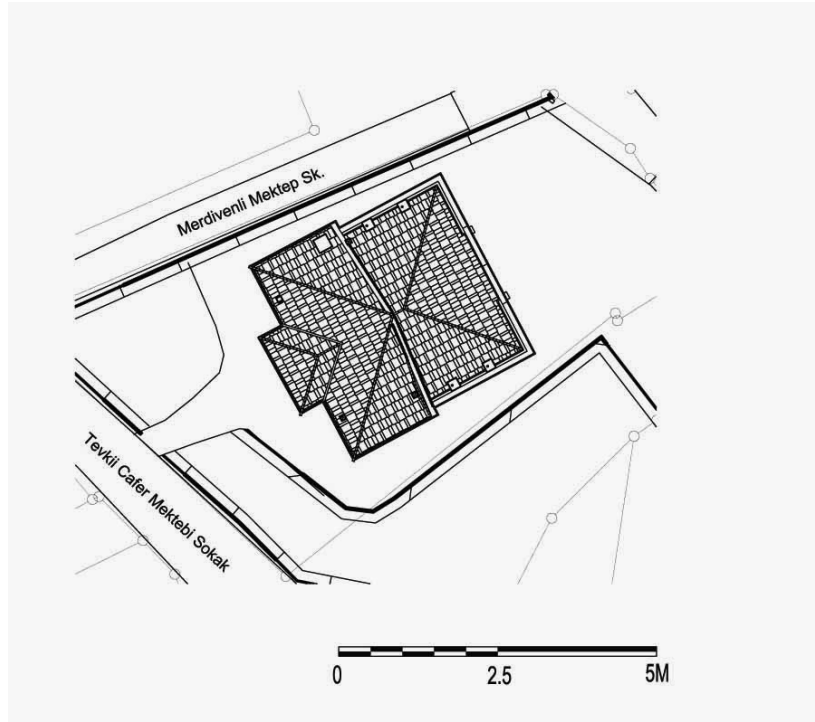

Şekil 4.20 Özgün ahşap pencereler

Şekil 4.21 Özgün ahşap iç kapılardan bir örnek.

4.3 Ioakimion Rum Kız Lisesi

Şekil 4.22 Ioakimion Rum Kız Lisesi, vaziyet planı.

Okulun Adresi : Tevkii Cafer Mektebi sok. No: 16 FENER

Binanın Yapım Tarihi : 1879

Binanın Açılış Tarihi : 1882

Binayı Yaptıran : Patrik II. Ioakim tarafından bağışlanan arazi üzerine Patrik III. Ioakim zamanında inşa ettirilebilmiştir. Bu nedenle adı Ioakimion'dur (Ioakimion'un anlamına gelen).

Mimarı : Vasilakis Ioaninidis (Yordanoğlu,1989).

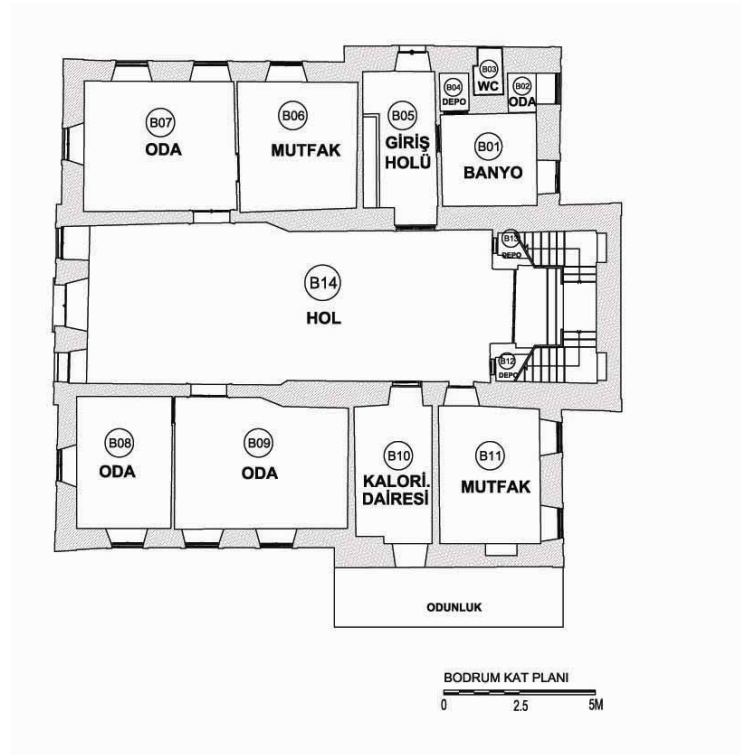
Özgün Fonksiyonu : Bina ilk yapıldığında ev olarak inşa ettirilmiş, hatta Patrik'in evi olarak kullanılmış, tapuya da konut olarak işlenmiştir. Daha sonra; 1881 yılında padişahın izniyle, tapu kaydı okul olarak değiştirilmiş ve bir bölüm de eklenerek 1882 yılında eğitim hayatına başlamıştır (Yordanoğlu,1989)

Tarihçe : 1882 yılında eğitimine başlayan okul ilk açıldığında ilkokul, ortaokul ve lise öğretimi verirken sonradan yalnız ortaokul ve lise öğretimine

devam etmiştir. Kurum, gündüz eğitim veren bir kız okulu niteliği taşır. Giderleri nakit öğrenci ücretinden, borç senetlerinden, faiz ve müsamere hasılatından karşılanmıştır. Okul Cumhuriyet Dönemi'nde de Rumlara tanınan haklar çerçevesinde eğitim hayatına devam etmiştir (Bozis, 1994).

Binanın Mimari Özellikleri :

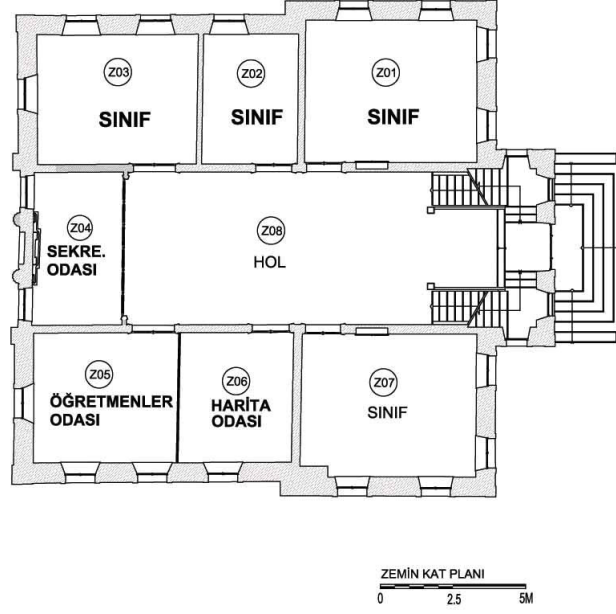
- Kat Adedi : Bina; bodrum kat, zemin kat ve birinci kattan oluşmaktadır.
- Plan Şeması : Bina; dikdörtgen ve simetrik bir plan şemasına sahiptir (Şekil 4.22)
- Mekan Analizleri : Bodrum katta; yemekhane, fizik ve kimya laboratuvarları, mutfak, kazan dairesi ve tuvaletler vardır (Şekil 4.23).

Şekil 4.23 Ioakimion Rum Kız Lisesi, bodrum kat planı.

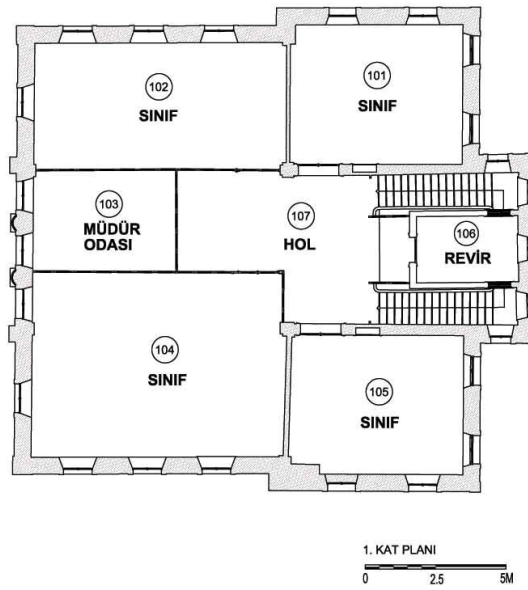
Ayrıca binanın Kuzeydoğu cephesinde büyük bir teras mevcuttur. Binanın esas girişi eskiden zemin kattan tam orta akstan olmasına karşın bugün bodrum katta bulunan yan girişten sağlanmaktadır. Ana girişten girildikten sonra iki yanda, simetrik bir merdiven

karşılar. Bu merdiven alt ve üst kata bağlantıyı sağlar. Zemin katta; sınıflar, harita odası, sekreter odası, öğretmenler odası ve müdür odası yer alır (Şekil 4.24).

Şekil 4.24 Ioakimion Rum Kız Lisesi, zemin kat planı.

Birinci katta ise; sınıflar, revir ve müdür yardımcısı odası vardır (Şekil 4.25).

Şekil 4.25 Ioakimion Rum Kız Lisesi, birinci kat planı

Binanın Yapısal Özellikleri : Bina kargir olmakla beraber giriş cephesinde köşe bölümler ile pencere denizlikleri taş, geri kalan bölüm sıvalı yüzeysdir
(Şekil 4.26)

Günümüzdeki Durumu :

Korunmuşluk Durumu : Binanın içi ve genel olarak dış cephelele sade niteliktedir. Sadece; Kuzeydoğu cephesinde yer alan ve iki kat boyunca yükselen sütunlu düzen binada göze çarpan özelliklerindedir (Şekil 4.27). Bu düzen, zemin katta da kendini daha küçük boyutlarda tekrar etmiştir. Dış cephedeki sütunlu düzen, zemin katta dorik, birinci katta ionik düzendedir. İç mekandaki sütunlu düzen ise korent düzendedir (Şekil 4.28). Bu elemanlar, günümüze de aynen ulaşmıştır. Bina cephesi'ne ek olarak sadece sıva görölmektedir. Onun dışında tüm elemanlar özgündür. Ayrıca, Güneydoğu Cephesi'nde yer alan, birinci kattan çatıya ulaşımı sağlamak amacıyla sonradan bir merdiven eklenmiştir. Okul mezunları ile yapılan görüşmelerde bu merdivenin yangın merdiveni olarak kullanıldığı öğrenilmiştir. İç mekanlarda ise, işlev değişiklikleri ya da ek bölmeler haricinde tüm elemanlar ve mekanlar özgünlüğünü korumaktadır.

Şimdiki Kullanımı : Okul, öğrenci yetersizliğinden dolayı, kalan öğrencilerini Fener Rum Erkek Lisesi'ne nakletmiş ve 1988 yılında eğitim hayatı sona ermiştir

Karşılaşılan Sorunlar : Yapı, günümüzde strüktür olarak çok harap durumdadır. Binanın dış cephesinde ve iç mekanlarında da ciddi oranda çatlaklara, sıva dökölmelerine, malzeme ve yüzey kayıplarına rastlamak mümkündür. Ayrıca binanın strüktüründe de ciddi problemler vardır. Öyle ki; zeminde büyük oranda sehim görmekteyiz. Ayrıca, zemin kata çıkan

merdivenlerde, pencere denizlik, söve ve sıvalarında da pas lekeleri görülmektedir.

Koruma Önerileri : Pas lekeleri için yüzey temizliği yapılmalı, iyice paslanmış ve kullanıma imkan tanımayan pencere demirlikleri değiştirilmelidir. Cepheye sonradan ve yer yer ek olarak yapılan çimento sıva sökülmesi ve yerine kireç sıva yapılmalıdır. Sıvanan köşe taş bölümlerin ise sıvası kaldırılarak taş açığa çıkartılmalıdır. Kuzeydoğu Cephesi'ndeki sıvanmaması gereken yüzeylerde de aynısı uygulanmalıdır. Cephede ve iç yüzeylerde görülen yoğun rutubet nedeniyle sıva söküldükten sonra yalıtıma yönelik malzemeler kullanmak yararlı olacaktır. (Bina ile ilgili geniş bilgi daha sonraki bölümlerde verilecektir.)

Şekil 4.26 Güneybatı (giriş) Cephesi, taş ve sıvalı yüzeyler.

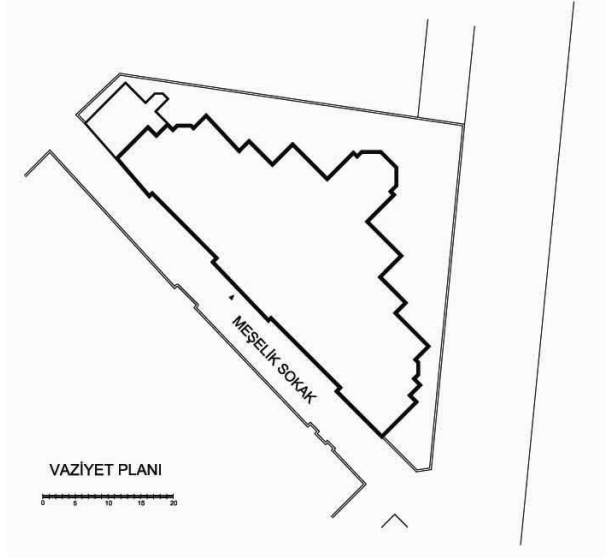

Şekil 4.27 Kuzeydoğu (deniz) Cephesi, sütunlu düzen.

Şekil 4.28 Giriş kat, sekreter odası, ikonastasis.

4.4 Zeynep Hanım Rum Kız Lisesi

Şekil 4.29 Zeynep Hanım Rum Kız Lisesi, vaziyet planı (Şaman,1988).

Okulun Adresi : Meşelik sok. No:17 TAKSİM

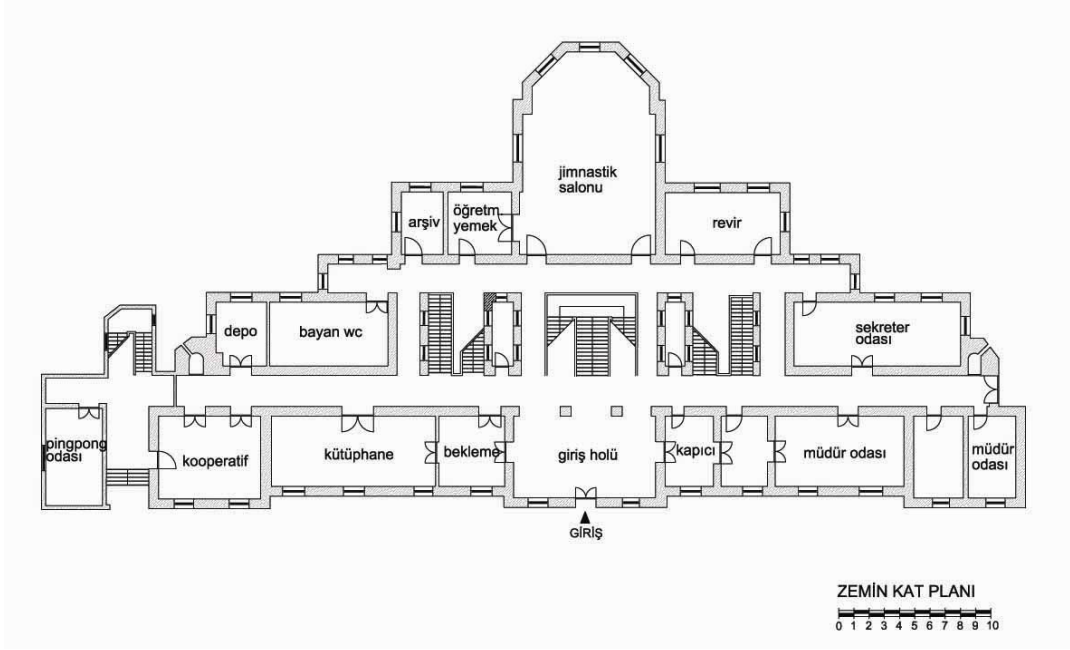
Binanın Yapım Tarihi : 9 Temmuz 1885

Okulun Açılış Tarihi : 22 Eylül 1875

- Binayı Yaptıran : Konstantin ZAPPAS
- Mimarı : Ioannis IOANNİDİS
- Özgün Fonksiyonu : İlk açıldığı günden beri okul olarak kullanılmaktadır (Şaman, 1988).
- Tarihçe : Beyoğlu semtinde çıkan ve büyük bir bölümünün yok olmasına neden olan 1870 yangınından sonra Zoğrafyon Lisesi'nin kurucusu Hristaki Zoğrafos başkanlığında kurulan “kızları destekleme derneği” kapsamında Konstantin Zappas'ın katkılarıyla bina inşa ettirilmişti. Bu nedenle de, Zapion Rum Kız Lisesi adını almıştır. İlk olarak Beyoğlu'nda başka bir binada eğitimine başlayan okul kendi binasına ihtiyaç duyması sonucu 12 Aralık 1882'de bugünkü binanın temelleri yine Konstantin Zappas'ın desteğiyle atılmıştır. Ve 1885 yılında bu binada eğitim hayatına başlamıştır.
- I. Dünya Savaşı sırasında üç yıl hastane olarak kullanılması nedeniyle okul, bu sırada İstiklal Caddesi'nde büyük bir binaya taşınmış, 1918'de tekrar eski yerine dönmüştür (Şaman, 1988) .

Binanın Mimari Özellikleri :

- Kat Adedi : Bodrum kat, zemin kat ve zemin üstü dört kattan meydana gelir.
- Plan Şeması : Arkaya doğru daralan bir plan şemasına sahiptir.
- Mekan Analizleri : Bina üçgen bir arsa üzerine konumlandırılmıştır (Şekil 4.29).
- Bu üçgenin geniş kolundan giriş sağlanmakta ve bina arkaya doğru kademe kademe daralarak sonlanır. Giriş tam orta akstan sağlanır ve gösterişli bir giriş holüne girilir. Giriş kapısının tam karşısında girişi karşılayan ve sadece birinci kata kadar çıkan üç kollu simetrik bir merdiven mevcuttur. Bu merdivenin her iki yanında diğer katlara ulaşımı sağlayan iki kollu merdivenler de vardır.

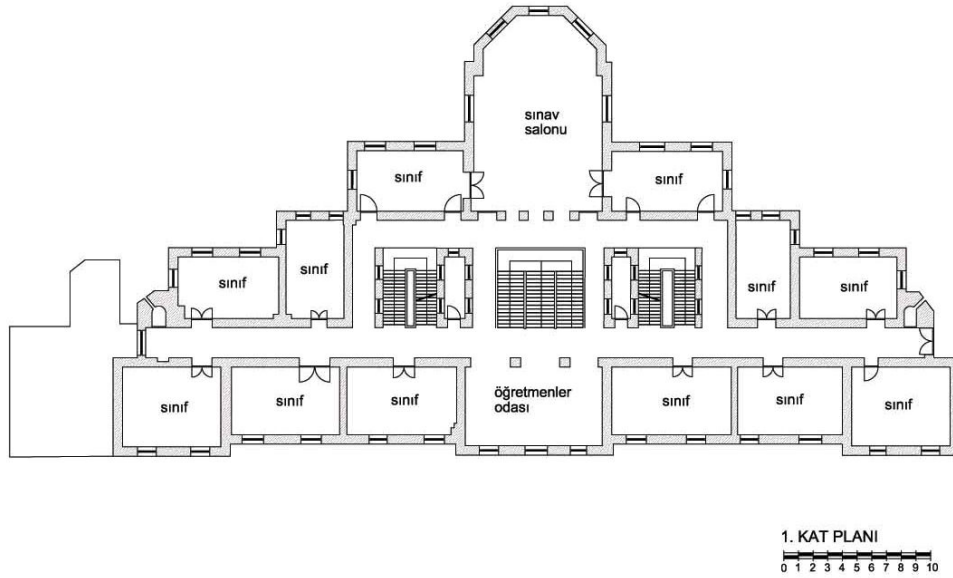

Şekil 4.30 Zapion Rum Kız Lisesi, zemin kat planı (Şaman,1988).

Zemin katta; müdür odaları, sekreter odası, kütüphane, jimnastik salonu, yemekhane, revir ve tuvaletler yer alır (Şekil 4.30).

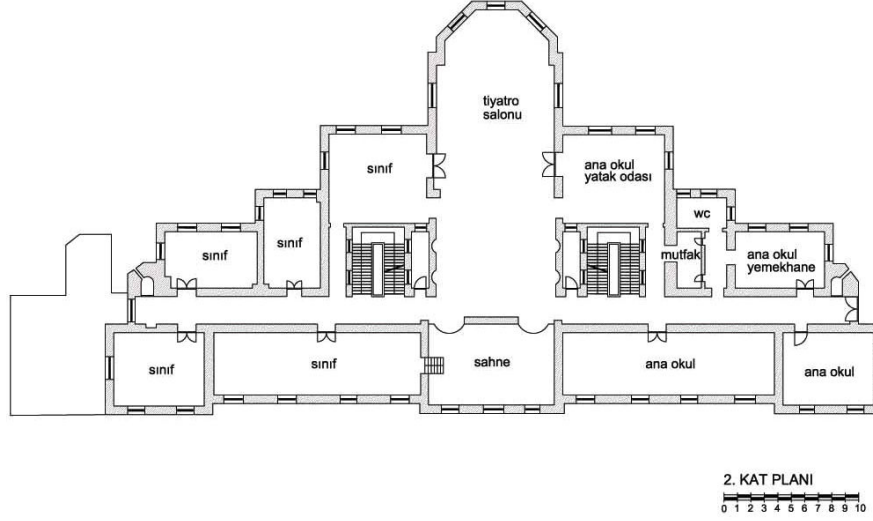
Birinci katta; sınıflar, öğretmenler odası ve sınav salonu bulunur.

(Şekil 4.31)

Şekil 4.31 Zapion Rum Kız Lisesi, birinci kat planı (Şaman,1988).

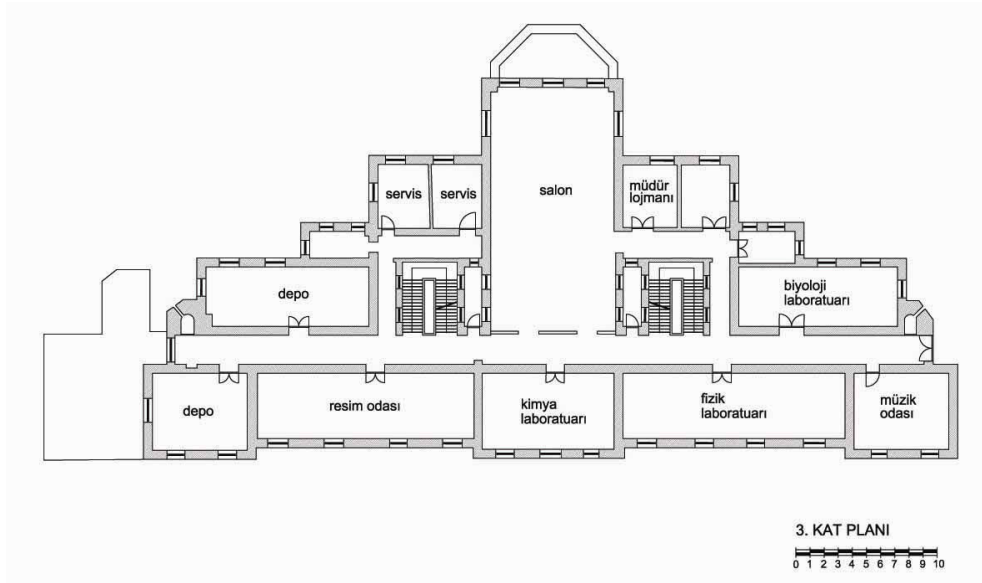
İkinci katın yarısı orta ve lise eğitimine ayrılmış sınıflardan oluşurken, diğer yarısı ise ana okul bölümüne ayrılmıştır (Şekil 4.32).

Şekil 4.32 Zapion Rum Kız Lisesi, ikinci kat planı (Şaman,1988).

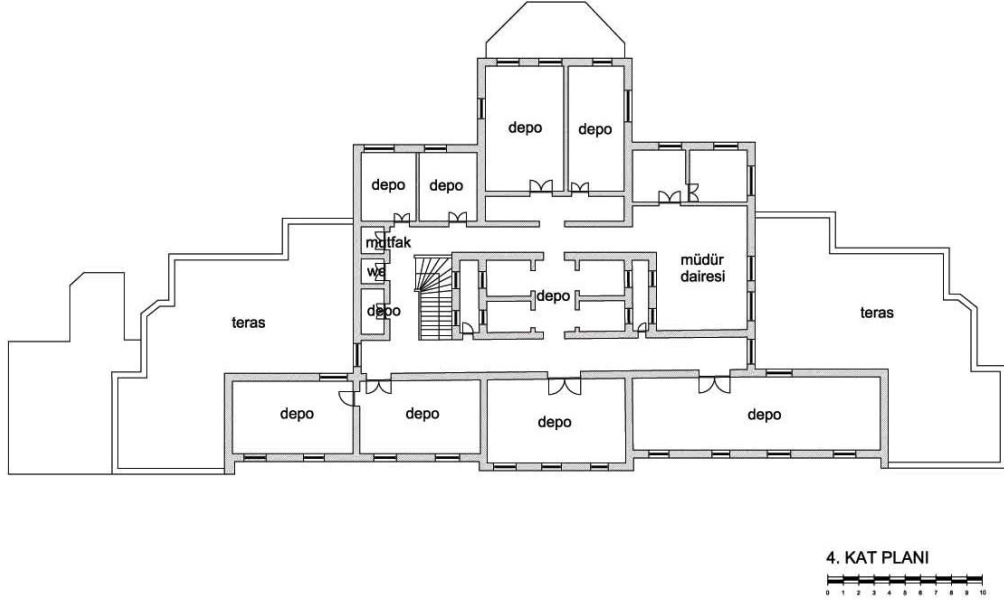
Ayrıca orta mekanda ise görkemli bir tiyatro salonu mevcuttur.

Üçüncü katta; laboratuvarlar, resim odası ve müdüre ait bir lojman bulunmaktadır (Şekil 4.33).

Şekil 4.33 Zapion Rum Kız Lisesi, üçüncü kat planı (Şaman,1988).

Dördüncü ve son kat ise kısmen yükselmekte ve simetrik iki cephede kalan alanlar teras olarak kullanılmaktadır. Bu katta; depolar ve servis mekanları yer alır (Şekil 4.34) (Şekil Ek 4.1 ,4.2, 4.3, 4.4, 4.5,4.6). (Bu kat günümüzde kullanılmamaktadır.)

Şekil 4.34 Zapon Rum Kız Lisesi, dördüncü kat planı (Şaman,1988).

Binanın Yapısal Özellikleri : Kargirdir.

Günümüzdeki Durumu :

Korunmuşluk Durumu : Binanın tüm cepheleri sıvalıdır, fakat taş etkisi yaratılmaya

çalışılmıştır (Şekil 4.35).Cephedeki; silmeler, kornişler, plastrlar

Günümüze aynen ulaşan elemanlarını teşkil eder (Şekil 4.36).

Binada hem içte hemde dışta bulunan doğramalar zaman

içerisinde değiştirilmiş olmasına rağmen özgün niteliktedir denebilir.

Bina, kullanan elemanlar itibariyle neo-klasik üsluptadır (Şekil 4.37).

Şimdiki Kullanımı : Günümüzde okul olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Karşılaşılan Sorunlar : Cephe hava kirliliğinden dolayı kararmalar ve yer yer sıva

kabarmaları görülmektedir. Bunun dışında içte rutubetlenen bazı

yüzeylerden başka ciddi bir problemle karşı karşıya değildir.

Koruma Önerileri : Cephedeki, hava kirliliğinden dolayı oluşan patinayı temizlemek gerekmektedir. Bu da kumlama yöntemiyle sağlanabilir. Kopma ve çatlama görülen kornişlere, silmelere kireç harcıyla tamamlama yapılmalıdır.

Şekil 4.35 Zepion Rum Kız Lisesi, Sıraselviler Caddesi'nden görünüş.

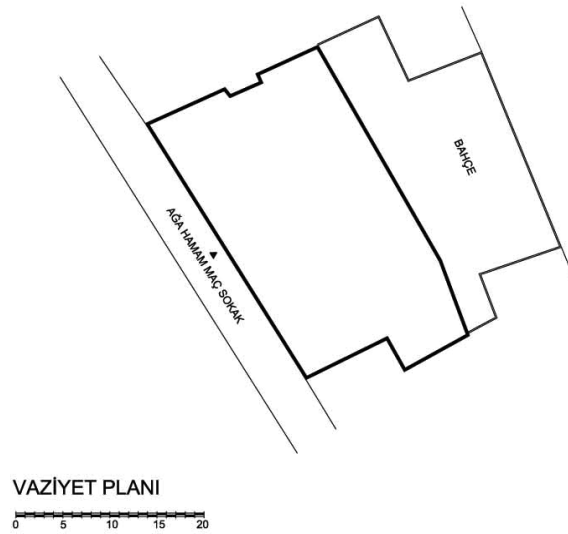

Şekil 4.36 Taş izlenimi veren sıvalı yüzey, plastrlar.

Şekil 4.37 Özgün metal giriş kapısı.

4.5 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi

Şekil 4.38 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi, vaziyet planı (Şaman,1988).

Okulun Adresi : Turnacıbaşı sok. No:27 BEYOĞLU

Binanın Yapım Tarihi : 1893

Okulun Açılış Tarihi : 1846

Binayı Yaptıran : Zamanın ileri gelenlerinden, aynı zamanda bir bankacı olan Hıristaki Zoğrafos ve Beyoğlu Rum Cemaati'nin yardımlarıyla inşa ettirilmiştir.

Mimarı : İnşaat, Mühendis Periklis Fotiadis'in yönetiminde başlamıştır (Şaman, 1988) .

Özgün Fonksiyonu : Okul ilk olarak, ilkokul olarak kurulmuş olup, daha sonra orta ve lise eğitimi de veren bir okul halini almıştır. 1973-74 eğitim yılının sonunda ilkokul kısmı kapanmıştır (Erdoğan, 1994).

Tarihçe : Beyoğlu Rum Cemaati, "Panayia Kilisesi Okulu" adı altında bir okul kurmuştur. Bu okul daha sonra Suterazisi sokağında bulunan (bugünkü Turnacıbaşı sokağı) iki binaya taşınmış ve 1892'ye kadar burada eğitimini sürdürmüştür. O yıllarda binanın durumunun tehlike arz ettiği düşünülerek zamanın zenginlerinden Hıristaki Zoğrafos'dan

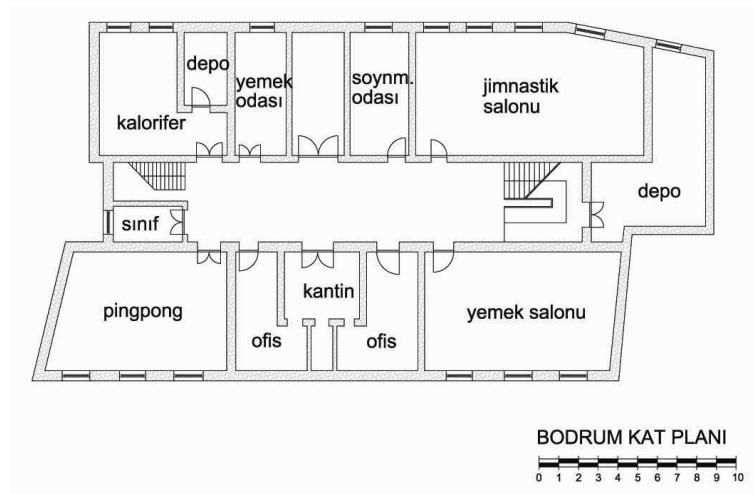
yardımları istenmiş ve onun katkılarıyla da bina yeni yerinde inşa edilmeye başlanmıştır. Bu nedenle okul Zoğrafyon adını alır (Ozil, 2003) Öğrenci sayısının artması ile beraber 1962 yılında okula, ilgili makamlardan alınan izinle bir kat ve bir asma kat ilave edilmiş, gerekli tamiratlar yapılmış, elektrik ve ısıtma tesisatı yenilenmiştir. Okulda; 1948-49 ' da Lise seviyesinde ticaret bölümü, 1960-61 yıllarında ise Lisenin Fen Şubesine paralel Edebiyat şubesi açılmıştır (Zoğrafyon Lisesi'nden alınan notlar, 2005) .

Binanın Mimari Özellikleri :

Kat Adedi : Bodrum kat, zemin kat, birinci kat, ikinci kat, üçüncü kat ve asma kattan meydana gelmektedir.

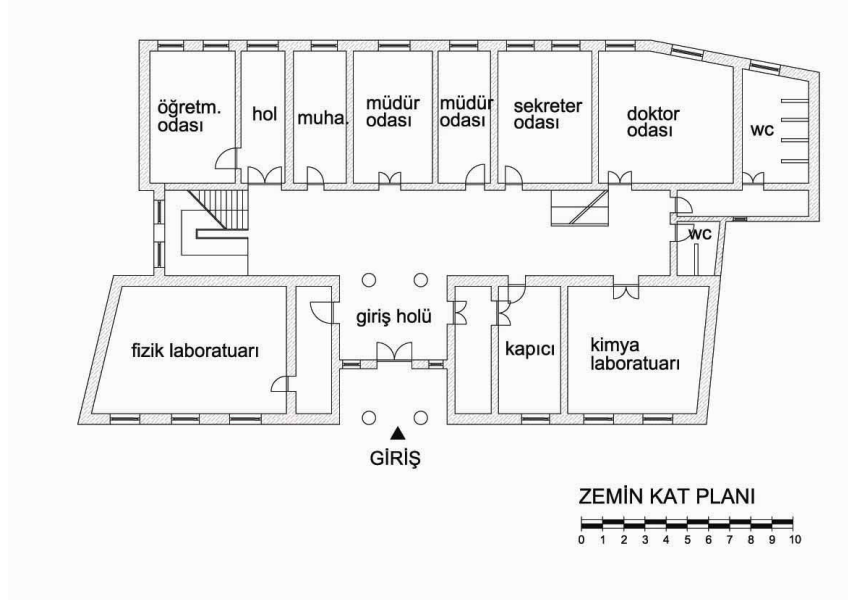
Plan Şeması : Dikdörtgen bir plan şemasına sahiptir diyebiliriz (Şekil 4.38).

Mekan Analizleri : Ana giriş binanın tam orta aksından sağlanır. İçeri girildiğinde görkemli bir giriş holüyle karşılaşılır. Mekanlar, bu giriş holünü dik kesen hole paralel olarak konumlandırılmıştır. Üst katlara ve bodrum kata ulaşımı holün sonundaki merdivenler sağlar. Bodrum katta; spor salonu, jimnastik salonu, soyunma odası, yemekhane, kantin, depolar ve kalorifer dairesi bulunur (Şekil 4.39).

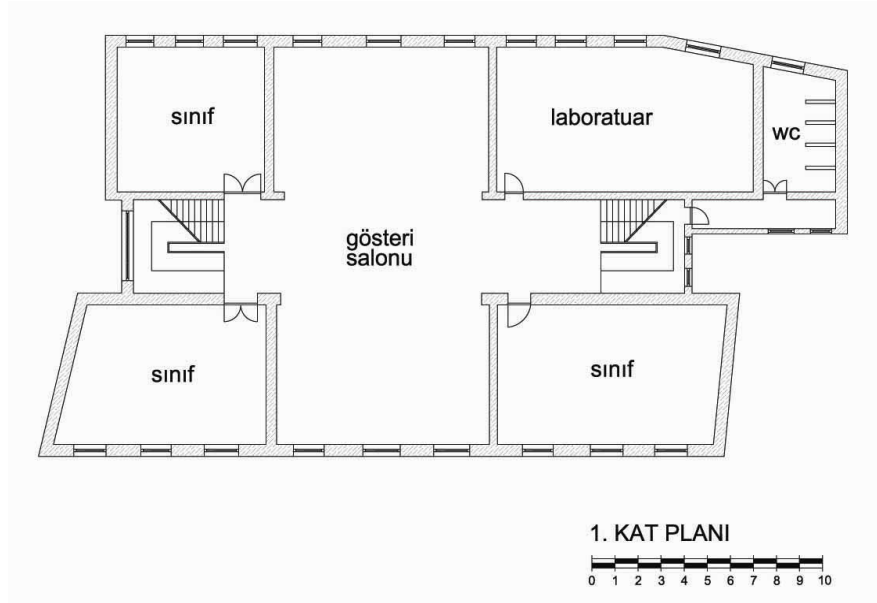
Şekil 4.39 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi, bodrum kat planı (Şaman,1988).

Zemin katta; müdür, müdür yardımcısı, sekreter, doktor odaları, fizik ve kimya laboratuvarları, muhasebe bölümü ve tuvaletler yer alır (Şekil 4.40).

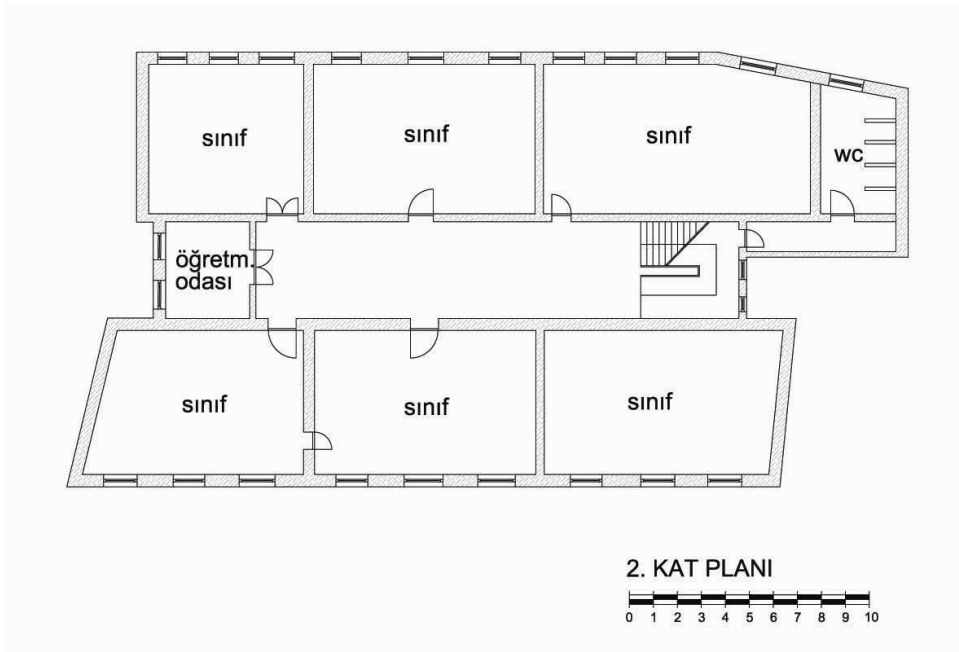
Şekil 4.40 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi, zemin kat planı (Şaman,1988).

Birinci katta; sınıflar, merasim salonu, biyoloji laboratuvarı ve tuvaletler bulunur (Şekil 4.41).

Şekil 4.41 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi, birinci kat planı (Şaman,1988).

İkinci katta; öğretmenler odası, sınıflar ve tuvaletler vardır (Şekil 4.42).

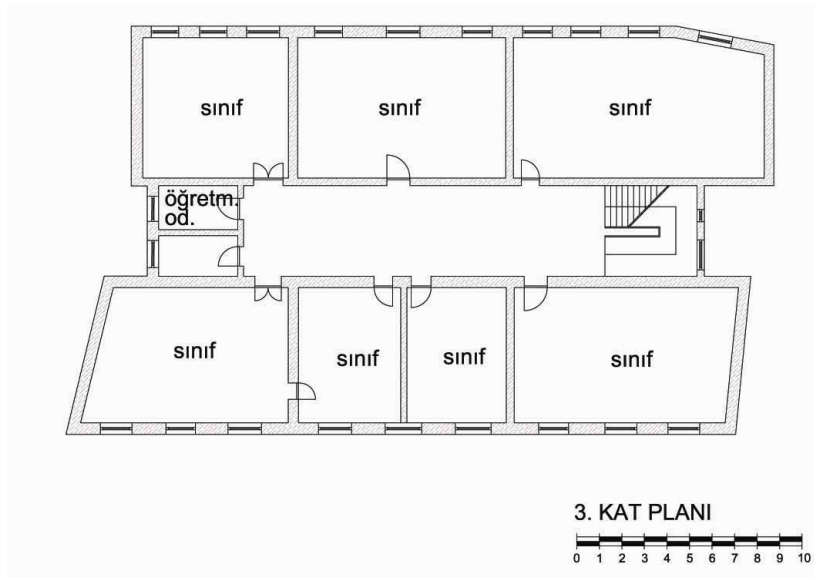

Şekil 4.42 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi, ikinci kat planı (Şaman,1988).

Üçüncü katta; sınıflar ve öğretmenler odası yer alır (Şekil 4.43)

Asma katta ise; kütüphane, sınav salonu, sınıflar ve

idareye ait odalar yer almaktadır (Şekil 4.44) (Şekil Ek 5.1,5.2,5.3, 5.4).

Şekil 4.43 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi, üçüncü kat planı (Şaman,1988).

ile eğitimini sürdürmektedir (Şaman,1988) .

Karşılaşılan Sorunlar : Cephe genel olarak iyi durumda olmakla beraber, gerek hava kirliliği gerekse dış faktörler nedeniyle yer yer kirlenmeler mevcuttur.

Ayrıca, cephe elemanlarında kırılma ve malzeme kayıplarına rastlamak mümkündür.

Koruma Önerileri : Öncelikle sıvanın temizlenmesi ve boyanması gerekmektedir. Kırılan ve yüzey kaybına maruz kalan bölgeler ise kireç harcıyla tamamlanmalıdır. İç mekanlar şu an itibariyle herhangi bir yenileme gerektirmemektedir.

Şekil 4.45 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi, Batı (giriş) Cephesi genel görünüş.

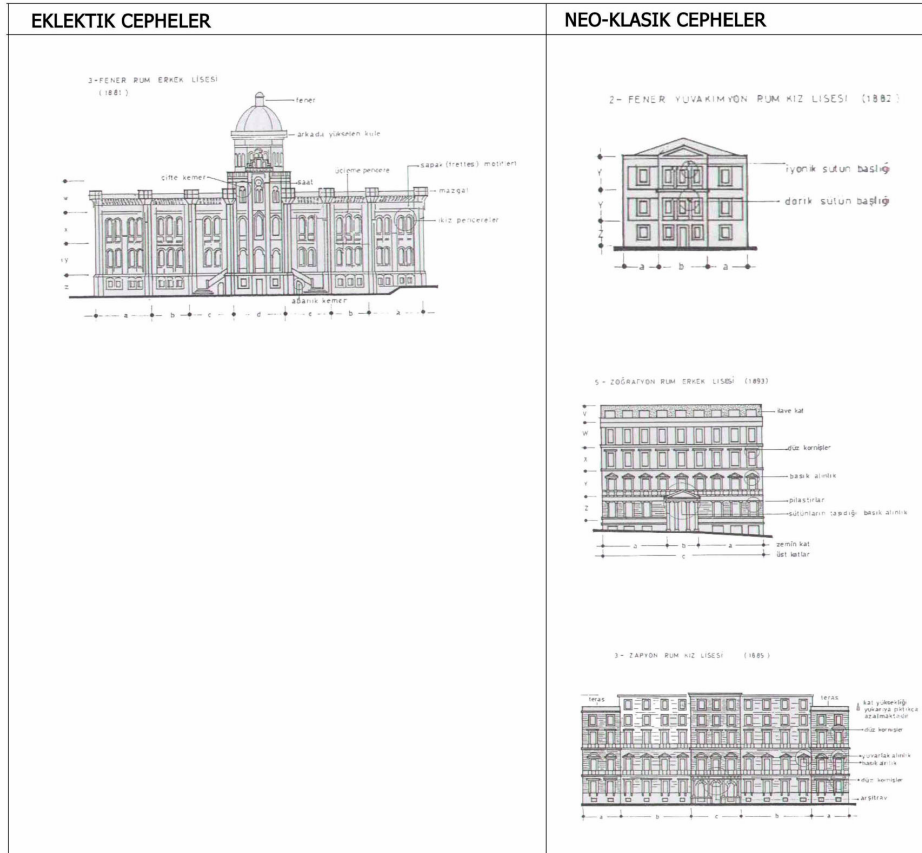

Şekil 4.46 Giriş Cephesi, üçgen alınlık.

Şekil 4.47 Özgün metal giriş kapısı ve plastrlar.

4.6 Üslup Özelliklerinin İncelenmesi

Şekil 4.48 Rum Liseleri Cephelerinin Üslup Özelliklerine göre İncelenmesi (Şaman, 1988)

5. IOAKIMION RUM KIZ LİSESİ'NİN DE İÇİNDE BULUNDUĞU FENER BÖLGESİ

Fatih ilçesi dahilinde ve Haliç'in batı kıyısında yer alır. Semt; Abdi Subaşı, Tahta Minare ve Tevki-i Cafer mahallelerinden oluşur ve Cumhuriyet'in ilk yıllarından beri Fatih ilçesinin en büyük semti olma özelliği taşır (Koçu, 1944).

Semtın adı Bizans döneminden kalma Yunanca'daki Fanarion kelimesinden, başka bir deyişle bugünkü anlamıyla gemilere, limana girerken yol gösteren fener kelimesinden gelmektedir. Bu fenerler o zamanlar semte girişin sağlandığı iki kapının, Fener kapısı ve Petri kapısının yanındaki kulelerde bulunmaktaydı. Semtin, Osmanlı Dönemi öncesinde de Fanarion adını taşıması, Haliç kıyısının önemli deniz fenerlerinin mevcudiyetini kanıtlar (Belge, 2002).

Zaman içinde Patrikhane'nin bir çok yer değiştirerek en sonunda Fener'e yerleşmesi, Fener'i Ortodoks mezhebinin merkezi ve aynı zamanda dinsel bir merkez haline getirir. Bu durum, İstanbul'un Osmanlı ve Bizans Dönemi'nde de idari bir merkez olma özelliğinin devamı niteliğini taşır (Dirimtekin,1956).

5.1 Coğrafi Konum

Fener semti; kuzeybatısında Balat, batısında ve güneybatısında Fatih'in mahalleleri, güneyinde Ayakapı semti bulunan, Mürsel Paşa caddesinin iki tarafında uzanan bir alana yayılır. Bu caddenin oluşturduğu aks bir taraftan Haliç, diğer taraftan da Bizans surlarıyla sınırlanmıştır. Semt, Balat ile Ayakapı arasındaki sahil kesiminde yer alır ve üç mahalleden meydana gelmektedir (Akın, 1994).

Tarih boyunca, sahip olduğu jeolojik ve topoğrafik yapının avantajıyla doğal bir liman işlevi görmektedir. Fener bölgesinde, arazi denizden 100 metre içeride hızla yükselmeye başlar ve dik bir arazi özelliğindedir. Semtteki yerleşim de bu doğrultuda şekillenmiştir (Yamaner, 1984).

Fener'in, günümüzdeki kent dokusunu, topoğrafyasından doğan eğimli arazide birbirini dik kesen geometrik yollar oluşturur ve semtin en önemli ulaşım aksını kıyıya paralel , Fener-Eminönü istikametindeki Mürsel Paşa caddesi oluşturur (Belge, 2002).

5.2 Tarihsel Gelişim

Fener semti, iki imparatorluk dönemi boyunca pek fazla ilgi ve destek gören bir semt olmamasına rağmen dil, din, tarih ve mimari açıdan her zaman büyük bir zenginliğe sahip olmuştur (Belge, 2002). Hatta bu uzun tarih süreci Fener'i sadece İstanbul'un değil,

Akdeniz'in de önemli bölgelerinden biri haline getirmiştir (Ortaylı, 1987).

Fener'in tarihsel sürecini etkileyen en önemli etkenlerden biri, bölgede yer alan sivil ve anıtsal mimari örneklerdir. Bölgede iki dine mensup kişilerin de özgürce eğitim görebildiği eğitim yapılarının yanısıra ibadetlerini rahatça gerçekleştirebildikleri ibadethanelerini birarada görmek mümkündür. Fener yöresine zengin anlamlar katan bu yapılardan başka, yörenin tarihsel kimliğini kazanmasına yardımcı olan kargir ve yer yer ahşap evlere, daha önceleri ise yalılara rastlamak mümkün olmuştur.

Fener'in tarihsel sürecindeki bir diğer ve en önemli olay ise; Patrikhane'nin bir çok kez yer değiştirdikten sonra bu bölgeye taşınmış olmasıdır. 1601 yılında faaliyetini günümüze kadar sürdüreceği Fener'deki Ayios Yeorgios Manastırına taşınmıştır ve bu tarihten itibaren de Fener, dini yönden bir merkez olma özelliği kazanmıştır (Şekil 5.1).

Şekil 5.1 Fener Rum Patrikhanesi.

Fener yüzyıllar boyunca Rum karakterine sahip bir semt olmuş ve nüfusunun büyük bir çoğunluğunu da Rumlar oluşturmuştur. Fakat Fener'in tarihsel gelişimi içerisinde yaşanan olaylardan biri olan 6-7 Eylül 1955 olayları sonucu Fener'in Rum nüfusunda hızlı bir azalma

olmuştur. Rumların bir kısmı Yunanistan'a göç etmiş, bir kısmı ise daha merkezi ve güvenli olarak gördükleri Beyoğlu, Cihangir ve Kurtuluş gibi bölgelere taşınmışlardır. (Türker,2001)

Fener semti, her dönemde birbirinden farklı kimlikler, birbirinden farklı kültürler kazanmıştır. Bu nedenle, Fener'in tarihsel gelişimini dönemler olarak incelemek daha yararlı olacaktır.

5.2.1 Bizans İmparatorluğu Dönemi

Bizans İmparatorluğu Dönemi'nde Fener semti ciddi bir nüfus değişimine uğramıştır. Bunun en önemli nedenlerinde biri özellikle Haçlı seferleri sırasında bir kısmı kasıtlı çıkarılan yangınlar olmuştur. Bu nedenle halkın çoğu başka yerlere; Adalara ve Anadolu'ya göç etmiştir (Taşdemirci, 2001).

O dönemde Haliç kıyılarının önemli bir yere sahip olduğunu, sahilinin kapalı bir liman özelliği taşımasından ve bu nedendir ki deniz ticaretinin yoğun olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Her ne kadar, bu dönemde limanın kalabalık ve gürültülü hayatının aktığı bir alan olma özelliği taşısa da dünya ile kurulan ilişkilerin kilit noktası olması itibariyle önem taşır.

Bu dönemde, yerleşik nüfusun büyük bir çoğunluğunu azınlıklar oluşturur. Bunlar; Venedikli, Cenevizli ve hatta Amalfili'li denizciler olup, tüm Haliç boyunca yerleşmişlerdir. Daha sonraları ise; burayı terk ederek Galata'ya taşınmışlardır (Çelik, 1986).

Osmanlı Dönemi'nde de önemli bir yere sahip Fener'lilerin kökeni Bizans'a kadar dayanır. Bu ailelerin yanısıra; İtalyan, Germanik kökenli, Adalı, Romen asıllı ve Normandiyalı aileler de daha sonraları dil ve dinleriyle Bizanslı ailelere benzemekle beraber, devlet kademesinde de önemli görevler yüklenmişlerdir (Ortaylı, 1987) .

Bizans Dönemi'nde Haliç ve güney kıyıları; Bizans asilzadelerinin oturduğu büyüklü küçüklü köşk ve yalılarının bulunduğu bir merkez olma özelliği taşır.

5.2.2 Osmanlı İmparatorluğu Dönemi

Bilindiği üzere; fetih sırasında İstanbul'un alınışı, Osmanlı Donanması'nın Haliç'e indirilmesi ile gerçekleşmiştir. Bu donanma da Haliç surlarının Fener bölgesinden girmiştir (Ortaylı,1987) .

İstanbul'un fethi ile beraber Fener'in nüfusunda önemli bir hareketlenme olmuştur. Şehirde yaşayanların bir çoğu esir edilmiş, birçoğu ise şehirden uzaklaşmıştır. Bu nedenle de; fetihden sonra İstanbul uzunca bir süre boş kalmıştır. Bu zaman zarfında ise; Fatih Sultan Mehmet

şehrin nüfusunu yeniden canlandırabilmek ve arttırabilmek için birçok müslüman ve gayrimüslim topluluklarını yeniden şehre nakletmiştir (Ayverdi, 1958).

Bu nüfusun büyük bir bölümü de Fener'de iskan ettirilmiştir. Daha sonraları Patrikhane'nin de bu bölgeye taşınması semte önemli bir dini özellik kazandırmış ve zamanla Rum ailelerinin oturduğu bir bölge kadar fakir ailelerinde oturduğu bir bölge olmuştur (Ortaylı, 1987).

Kaynaklara göre; Fener mahalleleri, İstanbul'un ilk Türk mahalleleri arasında geçmektedir. Fakat yine de Türkler bu bölgeyi çok da benimsememişler ve kıyı boyunca Eyüp, Tophane gibi semtlere yerleşmişlerdir. (Stathis, 1987).

Fenerli Rumlar, Osmanlı'da devlet işlerinde çalışmış, büyük mevkilerde bulunmuş, tercümanlık yapmış ve hatta Osmanlı Devleti'ni dışarıda temsil etmişlerdir. Fener'in tarihi aileleri olan Fenerliler, 18. yy.'ın ikinci yarısından sonra Fener'i terketmiş, zenginleşenler Boğaziçi'ne yerleşmişler, 1821'den sonrada İstanbul'u tamamen terketmişlerdir (Erkan, 2001).

Rumlar, çok iyi mesleklere sahiptirler. Tüccarlar, zanaatkarlar özellikle de denizcilik, balıkçılık gibi denzile ilgili mesleklerle uğraşmışlardır. Cemaatin elit tabakası içinde doktorlar, kuyumcular ve hatta Devlet'in resmi tercümanları da olmuştur. (Deleon, 1991).

Zaman içerisinde Fener'e yerleşen bir diğer cemaatte Karamanlılardır. Aslen Rum kökenli olup, Türkçe konuşurlar. Önceleri Yedikule'ye yerleşen Karamanlılar buradan Fener ve Kumkapı'ya doğru ilerlemişlerdir. Daha sonraları ise Rum kiliselerine bağlanıp ayrı bir cemaat olmaktan çıkıp Rum cemaatine dahil olmuşlardır. (Kaptı, 1998).

Fener semtinin bu dönemde oluşumunu ve gelişimini etkileyen en önemli etkenlerden biri de geçirmiş olduğu yangınlardır. Bu yangınlar sırasıyla; 1669 yangını, 1808 yangını, 1856 yangını, 1860 yangını, 1876 yangını, 1885 yangını, 1941 yangını, 1978 yangını ve 1980 yangınıdır. Geçirmiş olduğu bu yangınlar içerisinde en etkili ve hasar verici olanı ise 1856 yangını olup Abdisubaşı ve Cafersubaşı mahallelerinde 200 bina yanmıştır. Tüm bu yangınların sebep olduğu hasara bakıldığında çoğu binanın kargir olması sebebiyle yapılarda çok fazla bir tahribata neden olmadığını ve yapıların çoğunlukla günümüze ulaştığını görürüz (Sönmez,1989).

5.2.3 Cumhuriyet Dönemi

Haliç ve buna bağlı olarak Fener, Bizans ve Osmanlı Dönemi'ndeki önemini Cumhuriyet Dönemi'nde de sürdürmüştür. Cumhuriyet Dönemi'nde de nüfusunda önemli değişiklikler olmuş, daha önce de değindiğim gibi zengin olanların bir bölümü Boğaziçi'ne, bir bölümü ise İtalya ve Balkan Devletleri'ne göç etmişlerdir (Erken, 2001).

Bu dönemde nüfustaki azalmanın en önemli nedenlerinden birini de 6-7 Eylül 1955 olayları oluşturur ki bu olaylar Rum nüfusun güvenine ciddi hasarlar vermiştir (Büyükkarcı, 2003).

Cumhuriyet Dönemi'ndeki hızlı sanayileşme politikası sonucu Haliç ve dolayısıyla Fener bölgesi kritik bir nokta olmuş ve beraberinde gelen eleman ihtiyacıyla Fener'e büyük göçler başlamıştır. Bu göçler; yoğun olarak Sivas, Kastamonu, Rize gibi illerden olmuştur. Bu süreç ise; doğal olarak semtin konut dokusunu ve silüetini de etkilemiştir. Sonuçta kıyı bölgeleri imalathane ve depolarla, iç bölgeler ise daha çok gecekondularla istila edilmiştir. Kıyı şeridinin imalathane ve depolarla dolmasının ciddi bir sonucu da atıklarını Haliç'e aktarmaları sonucu kıyı şeridini yakınında durulmaz bir hale getirmiştir (Eyice,1975).

1980'li yılların ortalarına doğru tüm İstanbul'da kıyı şeritlerinin yeniden düzenlenmesine başlanmasıyla Fener kıyı şeridinin de sıhhileştirilmesi kısa sürede tamamlanmıştır.

Sonuç olarak; tüm depo ve imalathanelerin yerini yeşil parklar almıştır. Fakat heryeri yeşil alana çevirmekle insanların buraya katılımları sağlanmış sayılamaz. Fener'in birbirini dik kesen dar yolları da bu ilişkiyi zorlaştırmaktadır.

Sahil kesimindeki bu düzenlemeler semt yaşamına bir yenilik getirmemiş, yerleşik nüfusu değiştirememiştir. Hala, Anadolu'nun çeşitli yerlerinden göçler devam etmektedir. Bugün semt, bir sefalet mahallesi görünümündedir. Halbuki, her dinin mevcudiyetini rahatça sürdürebilmesi ve han ve apartmanların istila etmediği bir semt olarak hareketli bir merkez olmaması için hiçbir neden yoktur (Özkaragöz, 1990).

5.3 Sosyo Kültürel ve Ekonomik Yapısı

Fener Bölgesinin tarihsel süreci incelendiğinde geçmişte ekonomik yapısının oldukça iyi durumda olduğunu ve hatta bir dönem burada Rum aristokratlarının ve burjuvalarının yaşadığını görürüz. Fetihden sonrada Fatih'in din serbestliği sonucu semtin müslüman ve gayrimüslim nüfusu giderek artmıştır. Fakat, zaman içerisinde gerek mübadele, gerekse 1955 olayları nedeniyle günümüze gelindiğinde bu nüfusun yerini Anadolu'dan göçle gelen halkın aldığını görürüz ki bu durum semtin ekonomik durumunu oldukça kötü yönde etkilemiştir.

Mevcut öğrenci ve çalışan oranına bakıldığında burada bir işsizlik sorunundan söz edilebilir. Nüfusun çoğunluğunun Anadolu'dan gelmiş cahil halkın oluşturması ve bununla beraber kadınların çalıştırılmıyor olması bu varsayımı desteklemektedir. Sonuçta, Fener'de yaşayan aileler genelde düşük gelirli ailelerdir (Sönmez, 1989).

Geçmişte Fener'de yaşamış kişilerle konuşulduğunda, bu bölgede yaşayan Rum toplumunun ortak bir kültürel yaşama sahip olduklarından ve bu topluluğa ait cemaat yapıları, kültür dernekleri ve yardıma muhtaç kişilere katkıda bulunmak amacıyla kurulan kültür ve yardım derneklerinin varlığından söz etmektedirler. Oysa gerçekte; Fener, bu kültüre ait sosyal amaçlı yapılar ve konut yapılarıyla, oluşturduğu bütünle, günümüzde kullanıcıları değişmesine rağmen örnek bir kentsel mekanı oluşturur (Ortaylı, 1995).

Bunun yanısıra günümüzde değişmiş olan kullanıcıları; farklı bölgelerden gelen, aynı mekanları, aynı yapıları hatta aynı odaları paylaşmak zorunda kalan insanlar oluşturmaktadır. Bunun sonucu olarak semtte doğal bir yozlaşmadan ve yozlaşmış bir kültürden söz etmek mümkündür.

5.4 Bölgedeki Rum Eğitim Binaları

Fener, İstanbul'un fethinden Cumhuriyet Dönemi'ne kadar Osmanlı yönetimi altındaki Rumların eğitim merkezi olma niteliğini taşır (Türker, 2001). Rumların eğitime verdikleri önem Rum nüfus ağırlıklı bölgedeki cemaat okullarıyla da kanıtlanmaktadır (Şekil 5.2).

Özellikle 19. yy.'ın ikinci yarısından sonra Fener Rum Patrikhanesi içinde kurulan " Eğitim Komitesi " Osmanlı Rumlarının adeta " Eğitim Bakanlığı " rolünü üstlenmiştir. Bu komite; öğretmen maaşlarının karşılanması, okulun yapımı, tamirata, ısınma gibi problemlere çözüm üretilmesi yanısıra ders programlarının ve okul kitaplarının hazırlanması gibi konularla da ilgilenmiştir. Başka bir deyişle Osmanlı, Rumların eğitiminin denetlenmesi işini tamamen Patrikhane'ye bırakarak daha sonraları karşılaşacağı büyük problemlerin temelini hazırlamıştır (Türker, 2001)

Şekil 5.2 Fener Bölgesi'nde yer alan eğitim yapıları.

Islahat Fermanı'yla açılacak yeni kurumların ya da alınacak yeni kararların uygulanmasına, mülki esaslar çerçevesinde incelendikten sonra izin verileceği esasına dayandırılarak bir nebze de olsa denetime yönelik bir çaba ortaya konmuştur (Vahapoğlu, 1990).

Lozan Anlaşması sonrası okulların yönetimi Patrikhane'nin elinden tamamen alınmış ve bu okullar azınlık okulu statüsü ile Maarif Vekalet'ine bağlanmıştır. Okullara Türk müdür yardımcılarının tayini, Türkçe derslerinin müfredata eklenmesi gibi köklü değişiklikler ancak Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleşebilmiştir. O döneme kadar Fener'de açılmış dört Rum ilkokulu ve iki Rum lisesi bulunmaktadır. Rum liselerinden katalog bölümünde bahsedildiğinden bu bölümde tekrar değinilmeyecek sadece ilkokullarla ilgili bilgilere yer verilecektir.

Kaynaklardan edinilen bilgiye göre; Fener bölgesinde dört rum ilkokulu bulunmaktadır. Bunlar;

Potira,

Muhlio,

Ayio Tafitiko,

Patrihane ilkokullarıdır (Şekil 5.3). Zaman içerisinde genç Rum nüfusunun azlığı ve ağır maddi yükler nedeniyle Potira ve Muhlio semtlerindeki ilkokullar 1898 yılında birleştirilerek,

Potira- Muhlio ilkokulu adı altında Muhliotissa Kilisesi yakınlarında eğitimine devam etmiş ve 1930 yılından sonra öğrencilerini Maraşlı Rum İlkokulu'na devrederek kapanmıştır (Türker, 2001).

Şekil 5.3 Muhlio-Potira İlkokulu.

5.4.1 Maraşlı Rum İlkokulu

Sadrazam Ali Paşa caddesi üzerinde ve Patrikhane'nin doğu köşesinde bulunur. Rumlar arasında; *Patriarhiki Astiki Sholi Marasli* (Patrikhane himayesindeki Maraşlı ilkokulu) adıyla da bilinir. Okul, Rum tüccar Grigorios Maraşlı'nın bağışlarıyla 1901 yılında eğitime başlamıştır. (Türker,2001) Bir azınlık cemaat vakfı niteliğindedir (Şekil, 5.4).

Şekil 5.4 Maraşlı Rum İlkokulu

İlk açıldığı günden bu yana ilkokul olup bugün sahip olduğu dokuz öğrencisiyle eğitimine devam etme çabası içindedir (Büyükkarcı,2003). Yunan tarzı sütunları ve üçgen alınlığı ile ana binadan daha yüksek olan giriş bölümüyle adeta bir yunan tapınağına benzemektedir.İki katlı olan okul Rum okullarına örnek gösterilecek bir yapıdır. Ancak okulun yapımında bağışta bulunan ve bundan sonraki tüm masraflarını üstlenecek olan tüccar Grigorios Maraşlı ortaya çıkan binayı beğenmediğinden okulun masraflarına ortak olmayacağını ve mirasından da pay ayrılmayacağını belirtince okulun yükü bir anda Patrikhane'nin üstüne kalmıştır. Bu nedenle; Patrikhane Sirkeci'deki Ayios Therapis Ayazmasının geliri ve zengin semtlerdeki kiliselere yapılan bağışlar bu okula yönlendirilerek, günümüzde Unkapanı'ndan Eyüp' uzanan alandaki tek Rum ilkokulu olma özelliğine sahip Maraşlı Rum İlkokulu'nun eğitimini sürdürmesine yardımcı olmuştur. (Türker, 2001)

5.4.2 Ayiotafitiko Parthenagogion (Kutsal Mezar Kız İlkokulu)

1851 yılında, Kudüs Patriği Krillios tarafından Fener'deki Rum kız çocuklarını eğitmek amacıyla kurulmuş olup, okulun tüm masrafları kilise vakfınca karşılanmıştır.

Hatta okulun bir dönem, Ioakimion Rum Kız Lisesi'nde eğitim gören fakir kız çocuklarının yemek ihtiyacını karşıladığı okulun mezunlarından alınan bilgiler arasındadır.

49 yıl eğitimine devam eden okul Maraşlı Rum İlkokulu'nun açılmasıyla kapanmıştır (Türker, 2001).

6. IOAKIMION RUM KIZ LİSESİ

6.1 Yapının Tarihi ve Genel Özellikleri

İstanbul'un çeşitli semtlerinde oturan (Fener, Cibali, Langa, Yedikule...) özellikle orta halli Rum ailelerinin semtlerinde bulunan basit bir Rum mahalle ilkokulundan sonra kızlarını gönderebilecekleri orta dereceli bir okulun sıkıntısı uzun yıllar boyunca çekilmiştir. 1870 yılından sonra hızlı bir gelişme gösteren Beyoğlu'nda birbiri ardına açılmaya başlayan görkemli Rum Kız Okulları, İstanbul Bölgesi'ndeki aileler için çok masraflı, öğrenciler için de çok uzak olduklarından pek fazla rağbet görmemekteydi (Türker, 2001).

Konuyla yakından ilgilenen dönemin Patriği II. Ioakim, özellikle halk sınıfına ait kız çocuklarının eğitim görmesi için Yukarı Fener'de Muhliotissa Kilisesi'nin yanında eskiden Kantakuzinos Ailesine ait bir evin bulunduğu iki parça araziyi bağışlamıştır. Bu nedenle de adı Ioakim'e ait anlamına gelen Ioakimion'dur (Kişisel görüşme).

Daha sonra Patrik'in vefatı üzerine binanın inşaatı Patrik III. Ioakim döneminde tamamlanmıştır.

Yapıyla ilgili yapılan araştırmalar sonucu binanın inşaatına başlandığı tarihin 1879 olduğu anlaşılmaktadır. Bina ilk başta bir ev olarak inşa edilmiş ve tapuya da bu şekilde geçmiştir. Bir süre Patrik'in evi olarak kullanılan bina daha sonra bir bölüm eklenmesiyle okula çevrilmiştir. 1881 yılında da padişahın özel izniyle tapuda gerekli değişiklikler yapılmıştır ve okul 1882 yılında eğitim hayatına başlamıştır (Yordanoğlu,1989).

Yapının mimarı; aynı zamanda sarayın da mimarı olan Vasilakis Efendi'dir. Kurulduğu tarihten itibaren Vakıf statüsüyle yönetilen okul, Ioakimion Rum Kız Lisesi Vakfı'na bağlıdır.

Okul ilk açıldığında, ilkokul, ortaokul ve lise öğrenimi verirken, sonradan yalnız ortaokul ve lise öğrenimine devam etmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde yapılan bir tespitle okulda 251 öğrenci öğrenim görmekte, daimi kadroda 25 öğretmen görev yapmaktadır. Türkçe ve Rumca öğretimin yanında Fransızca ve İngilizce eğitimde verilmektedir (Bozis,1994).

Okul, Cumhuriyet Dönemi'nde de azınlık okullarına tanınan haklar çerçevesinde eğitimine devam etmiş ancak öğretmen ve öğrenci yetersizliğinden dolayı 1988 yılında kapanmıştır ve mevcut öğrencilerini Fener Rum Erkek Lisesi'ne aktararak o tarihten itibaren okulun karma eğitim sistemine geçmesine sebep olmuştur (Sarıoğlu,2001).

6.1.1 Yapının Konumu ve Çevresel Özellikleri

16 numaralı Ioakimion Rum Kız Lisesi, İstanbul'un Fener semtinde Tevkii Cafer Mahallesi, Tevkii Cafer Mektebi Sokakta 2286 Ada 9 Parselde yer almaktadır.

Sancaktar Yokuşundan başlayan merdivenlerden çıkıldığında Merdivenli Mektep sokağa başka bir deyişle yapının Kuzeybatı Cephesi'ne ulaşılır. Yapıya bu yönden de bir yan giriş mevcuttur. Yapı, yüksek bahçe duvarıyla çevrili olup, 290 m²'lik bir taban alanına sahiptir. Çevrelediği bahçesiyle beraber ise 1187 m²'dir.

Yapının dört cephesi vardır. Ön cephesi aynı zamanda giriş cephesi olup Tevkii Cafer Mektebi sokaktan, arka cephesi ise deniz yönünden de algılanmakla beraber Haliç'e tepeden bakan bir konuma sahiptir.

Yapı, kuzey yönünden eş dönemli iki kargir konutla komşu olup, güneyde ise Fener Rum Erkek Lisesi ve Meryem Ana Kilisesi'nin arasında konumlanmıştır. Yapının bu binalara yakınlığının nedenlerinden biri binanın arazisini Patrik II. Ioakim'in özellikle bu binalara yakın olmasını düşünerek bağışlamış olmasıdır.

Binanın ana giriş cephesinin karşısında Muhlio-Potira ilkokulu bulunmaktadır. Okul mezunlarından Ağni Nicolaidu ile yaptığım görüşmeler sonucu, bir dönem gelir azlığı ve ekonomik durumdaki problemler nedeniyle okulun öğrencilerinin yemek ihtiyaçlarını karşıda yer alan bu ilkokuldan karşıladıkları bilgilerine ulaşılmıştır.

6.2 Yapının Mimari Özellikleri ve Mekanların Tanımları

Dikdörtgen ve simetrik bir plan şemasına sahip olan Ioakimion Rum Kız Lisesi genel olarak sade bir cephe anlayışına sahiptir. Dikdörtgen planlı kütlelerin esas mekanlarını oluşturan derslikler merdiven aksının iki yanında yerleşmişlerdir.

Tevkii Cafer Mektebi sokak cephesi sade ve düz bir görünüme sahipken Haliç'e bakan cephe konum ve manzara itibarıyla daha süslü ve görkemli bir görünüm taşır. Bezemesiz taş sövelerle çevrili pencerelerin basit geometrik biçimli demir parmaklıkları vardır. Tümüyle kargir olarak inşa edilmiş yapı, Kuzeydoğu (deniz) cephesinde üçgen bir alınlıkla bitirilmiştir.

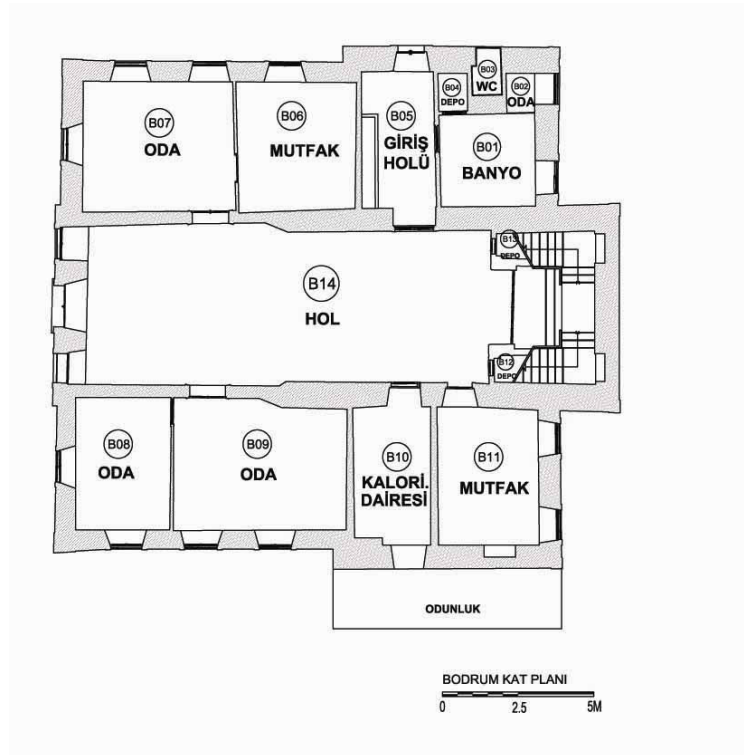
Yapının üç ayrı girişi bulunmaktadır. Bu üç kapıdan biri Merdivenli Mektep sokağından olup bahçeye açılmaktadır. Diğer kapılardan biri Tevkii Cafer Mektebi sokağı üzerinden sağlanan ana giriş kapısıdır. Bu kapı tam orta aksta yer alır ve merdiven holüne bağlanır. Güneydoğu cephesinde bulunan demir giriş kapısıyla ise doğrudan bodrum kata girilir. Giriş holünde özgün lavabo ünitesi ve wc yer alır.

Ioakimion Rum Kız Lisesi, toplam sekiz derslik, üç idari oda, laboratuvarlar, mutfak, tuvalet grubu, kömürlük, yemekhane ve bodrum katta bulunan görevli odasından oluşmaktadır. Yapıda geçmişte sobaların kullanıldığı düşünülmele beraber tarihi belli olmayan bir zamanda kalorifer sistemine geçildiği anlaşılmaktadır.

6.2.1 Bodrum Kat Mekanları

B01 Mekanı :

Bodrum katta yer alan banyo mekanıdır. İlk zamanlar kız çocuklarının kullandığı wcler mevcutken şu an binada yaşayan ailenin kullanımına ait bir banyo mekanıdır. Mekana 82x185 cm. olan bir pvc kapıdan girilmektedir. Döşeme kaplaması seramik, duvarlar ise fayans kaplıdır. Mekanın giriş cephesi'ne bakan özgün penceresi kaldırılarak yerine dışarıyla görsel bağlantıyı kesmek amacıyla buzlu camlı vasistas pencere konulmuştur. Mekanın içinden, B02 ve B04 numaralı mekanlarına geçiş sağlanır (Şekil 6.1).

Şekil 6.1 Bodrum Kat Mekanları

B02 Mekanı :

B01 banyo mekanından girişi sağlanan, depo ya da kiler amaçlı kullanılan küçük bir odadır. Günümüzde önü pvc kaplamayla kaplanmış olan bu odaya giriş sağlanamamaktadır. Ön cepheden anlaşıldığı kadarıyla da özgün nitelikte tek bir pencereye sahiptir (Şekil 6.2).

Şekil 6.2 Önü pvc ile kapatılmış B02 depo mekanı.

B03 Mekanı :

Kullanımı Güneydoğu Cephesinden sağlanan 1.5 m² lik bir wc mekanıdır. Mekana 77 x 192'lik ahşap bir kapıdan girilmektedir. İçeri girdikten sonra kot 7 cm düşmektedir. Döşeme mozaik kaplamadır. Duvar, +79.5 kotuna kadar fayans kaplı, üstü ise sıvalıdır (Şekil 6.3).

Şekil 6.3 B03 Wc mekanı.

B04 Mekanı :

Banyo mekanından giriş sağlanır, 70 x 175'lik pvc bir kapıdan girilir. Depo olarak kullanılmaktadır ve 1.2 m² dir. Döşemesi mozaik kaplama, süpürgelikler mozaik duvarlar ise sıvalıdır.

B05 Mekanı :

Güneydoğu cephesinden 90 x 192'lik demir bir kapıyla girilen giriş holüdür. Mekanda lavabo yeri (yalak) bulunmaktadır (Şekil 6.4). Döşemeler mozaik kaplamadır. Tavan volta döşeme olup, tavanlar ve duvarlar sıvalıdır. Demir kapıyla aynı aksta yer alan ahşap çift kanatlı kapı ana holle giriş holünü birbirine bağlar. Mekana girildikten sonra zemin kotu 60 cm. kadar düşmektedir. Taş bir eşik mevcuttur.

Şekil 6.4 B05 Bodrum Kat Giriş Holü, özgün yalak.

B06 Mekanı :

B07 mekanından girilen, günümüzde mutfak olarak kullanılan bir mekandır. B07 mekanından muhdes bir duvarla ayrılmaktadır. Döşeme kaplaması mozaik, duvarlar ise sıvalıdır. Tavan volta döşemedir. Döşemesi B07 mekanı ile aynı kotta olup muhdes ahşap bir kapıyla geçiş

sağlanır. Girişte ahşap bir eşik vardır. Kapı boşluğu 87 cm.dir. Mekanın Güneydoğu Cephesi'ne bakan demir parmaklıklı ahşap bir penceresi mevcuttur. Mekanı holden ayıran duvar rutubetten ötürü kabarmış ve yer yer sıvaları dökülmüştür.

B07 Mekanı :

Sınıf olarak tasarlanmış günümüzde, okulun içinde yaşayan ailenin salonu olarak kullanılan mekandır. 21.5 m²lik mekana holden, 125 x 256 cm.lik çift kanatlı ahşap bir kapıyla girilir (Şekil 6.5). Döşeme kaplaması mozaik, duvarlar sıvalıdır. Tavan volta olup üzeri sıvalıdır. Döşeme kotu B14 hol mekanından 13 cm. aşağıdadır. Girişte ahşap bir eşik mevcuttur. Döşemeden en yüksek nokta 269 cm.dir. Mekan kullanıldığından ve bakıldığından fazla bir hasar mevcut değildir. Mekanın; iki Güneydoğu Cephesi'ne, bir Kuzeydoğu Cephesi'ne bakan üç tane demir parmaklıklı ahşap penceresi bulunmaktadır (Şekil 6.6).

Şekil 6.5 B07 Mekanı, özgün ahşap giriş kapısı.

Şekil 6.6 B07 Mekanı demir parmaklıklı pencereler.

B08 Mekanı :

Günümüzde bu mekan binada yaşayan ailenin yatak odası olarak kullandıkları mekandır. Kapı, 86 x 220 cm. ölçülerindedir. B09 mekanından muhdes ahşap bir kapıyla girilir. B09 mekanından muhdes ahşap bir bölmeyle ayrılmaktadır. Bu ayırım tavan ve döşeme kaplamasından kolayca anlaşılmaktadır. Döşeme kotu -3.01 olup B09 mekanıyla aynı kottadır. Döşemeden en yüksek nokta 276 cm.dir. Döşeme kaplaması mozaik olup üzeri halı kaplıdır. Duvarları sıvalıdır. Tavan ise volta olup sıvalıdır. Mekanın; Kuzeydoğu ve Kuzeybatı Cephesi'ne bakan demir parmaklıklı birer ahşap penceresi bulunmaktadır.

B09 Mekanı :

İlk yapıldığında hizmetli odası olarak kullanıldığı düşünülen mekandır. Mekana, B14 holden 118 x 256 cm.lik çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilmektedir (Şekil 6.7). Özgün kullanımında B08 no.lu mekanla bir bütün olmasına rağmen bugün ikiye bölünmüştür. Bu nedenle B08 no.lu mekanla aynı kotta olup sadece zaman içinde oluşmuş olan döşemedeki sehimden dolayı + 3.10 kotundadır. Döşeme kotu, B14 holden 6 cm. aşağıdadır. Döşemesi mozaik kaplamadır ve üzeri halı ile kaplanmıştır. Duvarlar kağıt kaplı, tavan ise volta üzeri sıvalıdır. Mekanın, Kuzeybatı Cephesi'ne bakan demir parmaklıklı iki ahşap penceresi bulunmaktadır. Zaman içinde cephenin sıvasının dökülmesi ve su alması nedeniyle dışa bakan duvarda rutubetlenme olmuş ve duvarın iç sıvaları dökülmüştür. Aşınan ahşap pencerelerden soğuk girmesi nedeniyle kullanıcılar tarafından pencerelerin naylonla kapatılması gibi geçici bir çözüm üretilmiştir.

Şekil 6.7 B09 Mekanı ahşap giriş kapısı.

B10 Mekanı :

Günümüzde kalorifer kazanının yer aldığı kalorifer odasıdır. Mekana 86 x 2.10 cm.lik ahşap bir kapıdan girilmektedir. Döşeme kaplaması şap duvarlar ise sıvalıdır. Tavan volta döşemedir. İlk yapıldığında mekanın, Kuzeybatı Cephesi'ne bakan ahşap bir penceresi mevcutken bu mekanın arkasına, cepheye bitişik bir odunluk ilave edilmiştir. Bu kömürlük alanı cepheden bakıldığında cepheye bitişik setin altında kalmaktadır. Sonradan eklenen bu mekan pencere seviyesine denk geldiğinden mekanın ışık almasını sağlamak amacıyla daha yüksek bir seviyeye alınmıştır (Şekil 6.8).

Şekil 6.8 B10 Kalorifer dairesinin tavanı ve penceresi.

Odunluk mekanı taş duvarlardan meydana gelir. Kalorifer dairesi olarak kullanılan bu mekan günümüzde kiler amaçlı kullanılmaktadır. Hem kullanım hem de zaman içerisinde geçirdiği değişiklikler bakımından mekan harap bir haldedir., duvarda ve tavanda kararmalar mevcuttur.

B11 Mekanı :

Günümüzde depo olarak kullanılan mekan ilk yapıldığında mutfak olarak kullanılmaktadır. Bunu da mekandaki baca izinden kolayca anlamaktayız (Şekil 6.9). 15 m²lik alana sahip mekana 82 x 220 cm.lik ahşap üstü camlı bir kapıdan girilmektedir. Girişte ahşap bir eşik mevcuttur. Kot, sehimden dolayı B14 hol mekanından 5 cm. aşağıya düşmektedir. Döşeme kaplaması mozaik, duvarlar sıvalıdır. Tavan volta olup üstü sıvalıdır. Duvarların sıvası kabarmış ve yer yer dökülmüştür. Mekanın Kuzeybatı Cephesi'ne bakan penceresi kapatılarak niş haline getirilmiştir. Ayrıca, Güneybatı Cephesi'ne bakan demir parmaklıklı iki ahşap penceresi mevcuttur.

Şekil 6.9 B11 mutfak mekanı, baca izi.

B12 Mekanı :

Holden 51 x 198 cm.lik ahşap bir kapıyla girilen ve binanın düşey sirkülasyonunu sağlayan merdivenin altında bulunan 1.5 m²lik depo mekanıdır (Şekil 6.10). Döşeme kaplaması mozaik olup duvarlar ve tavan sıvalıdır.

Şekil 6.10 B12 ve B13 depo mekanı giriş kapısı.

B13 Mekanı :

B12 mekanıyla aynı özelliklere sahip mekana da 51 x 198 cm.lik ahşap bir kapıdan girilir Merdiven altında yer alır ve 1.5 m²lik alana sahiptir. Tavan ve duvarlar sıvalı, döşeme mozaik kaplıdır.

B14 Mekanı :

538 x 1335 cm. ölçülerinde, dikdörtgen planlı, bir ucundan arka terasa açılan diğer ucundan ahşap bir bölmeyle merdiven holüne bağlanan holdür. İlk yapıldığında okulun yemekhanesi olarak kullanılan mekan bugün geçiş alanı olarak kullanılmaktadır. Bunu da gerek mezunlardan alınan bilgidен gerekse bugün dahi holün bir kenarında duran mermer yemek masalarından anlamak mümkündür. Tavan volta olup zaman içerisinde zayıflayan döşemeyi güçlendirmek adına aralara 10 x 10 cm.lik çelik kirişler atılmış ve üstü sıvanmıştır (Şekil 6.11). Döşeme mozaik kaplamadır ve holün başından sonuna 12 cm.lik bir sehim oluşmuştur.

Holün Kuzeydoğu Cephесinden arka terasa 137 x 238 cm.lik özgün bir demir kapıyla çıkılmaktadır (Şekil 6.12).

Şekil 6.11 B14 Hol Mekanı, çelik kirişli volta döşeme.

Şekil 6.12 B14 Hol mekanından terasa çıkışı sağlayan demir kapı.

Kapının iç tarafında 6 cm.lik mozaik eşik bulunmaktadır. Demir kapının sağında 108 x 143 cm.lik özgün niteliğini yitirmiş demir parmaklıklı ahşap açılır kanat bir pencere bulunmaktadır. Sağında ise; yine demir parmaklıklı 97 x 149 cm.lik ahşap açılır kanat fakat

özgün bir pencere mevcuttur. Holün duvarları sıvalıdır. Yoğun rutubetten dolayı sıvalar kabarmış ve yer yer dökülmüştür. Holün merdiven holüne bağlanan kısmına geçişi dört bölümden oluşan ahşap camlı bir bölme sağlar (Şekil 6.13).

Şekil 6.13 Merdiven Holüne bağlantıyı sağlayan muhdes ahşap bölme.

Bu bölmenin ilk yapıldığında var olmadığını tavandaki voltanın düzeninden anlamak mümkündür. Mekanın kotu, merdiven holüne yakın tarafta + 3.28 cm. iken, terasa yakın tarafta + 3.16 cm.dir. Döşemeden en yüksek nokta ise; 297 cm.dir. Hol, tüm mekanlardan daha aşağıdadır.

Üst kata bağlantıyı sağlayan merdiven üç kollu bir merdiven olup ilk iki basamağı mermer, geriye kalan basamaklar ve süpürgelik mozaiktir (Şekil 6.14).

Şekil 6.14 Bodrum kat mozaik merdiven

Merdiven holünün de tavanı voltadır fakat ana hol mekanına dik yönde düzenlenmiş ve üzeri sıvanmıştır. Merdivenin küpeştesi ahşap, korkulukları demirdir. Merdiven holünde, yüksekte kalan ve Güneybatı Cephesi'ne bakan demir parmaklıklı simetrik iki pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerin parapet seviyeleri yerden 171.5 cm. eğimle yükselir. Birbirinden farklı tipte pencerelerdir ve farklı seviyelerden başlarlar (Şekil 6.15, 6.16). Merdiven holünün sağında kalan pencere mermer giriş basamaklarından dolayı dış seviyenin altından başlarken solda kalan pencere normal seviyeden başlar. Mozaik merdivende de ciddi lekeler ve yer yer kırılma, kopmalar mevcuttur. Merdivenin ana sahanlığında kot + 2.05 cm. iken ara sahanlıkta + 2.65 cm.dir.

Şekil 6.15 Bodrum Kat Merdiven Holü Sol Pencere.

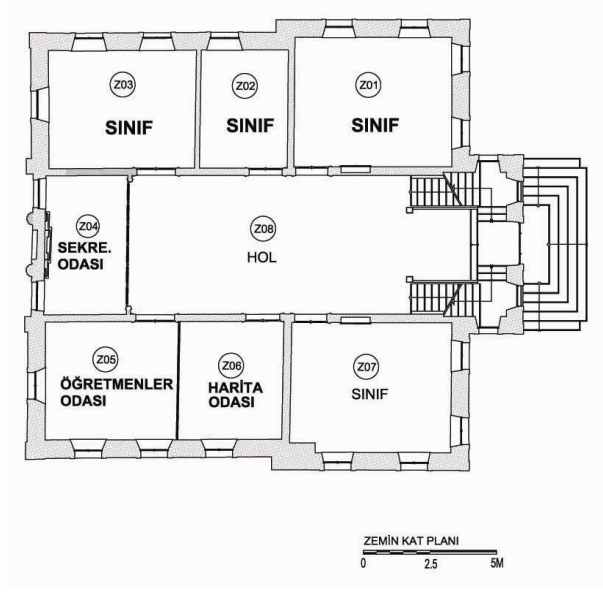

Şekil 6.16 Bodrum Kat Merdiven Holü Sağ Pencere

6.2.2 Zemin Kat Mekanları

Z01 Mekanı :

Mekan, 5.89 x 4.89 cm.lik kareye yakın formda bir sınıf mekanıdır (Şekil 6.17). Z08 hol mekanından kot farkı olmaksızın, 124 x 327 cm.lik özgün nitelikte çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilmektedir (Şekil 6.18). Kapının altı dolgulu ahşap, üstü camlıdır. Girişte ahşap bir eşik bulunmaktadır.

Şekil 6.17 Zemin Kat Planı.

Şekil 6.18 Z01 Sınıf mekanı ahşap giriş kapısı.

Mekana girildiğinde, sağda, kapının yanında özgün kapaklı bir dolap nişi mevcuttur. Mekanın döşemesi volta üzeri ahşap olup üzeri pvc karo kaplamadır (Şekil 6.19). Duvarlar sıvalı, tavanlar volta ve üzeri sıvalıdır.

Şekil 6.19 Z01 Mekanı döşeme kaplaması.

Sıvaların döküldüğü yerlerde volta demirlerinin paslanmış olduğu görülmektedir. Mekanın, Güneydoğu ve Güneybatı Cephelerine bakan özgün ikişer ahşap penceresi vardır. Pencereleer yıpranmış ve yer yer boya ları dökülmüş olmakla beraber kullanılabilir niteliktedir (Şekil 6.20).

Şekil 6.20 Z01 Sınıf mekanı ahşap pencereler.

Mekanın, sadece Güneydoğu Cephesi'ne bakan duvarının iç yüzeyinde yer yer kırılmış, kopmuş ahşap koltuk silmesi bulunur (Şekil 6.22). Bütününe bakıldığında başka çok fazla iz olmamasından dolayı koltuk silmesinin mevcudiyetinin tarihi belirlenememekte ve özgün kabul edilmemektedir.

Şekil 6.21 Z01 sınıf mekanında görülen ahşap koltuk silmesi.

Mekanın özellikle dış duvarlarının iç kısmında sıva dökülmeleri, sıva çatlakları ve ciddi strüktürel hasarlara rastlanmaktadır.

Bu malzeme kayıpları sonucunda binanın Güneydoğu Cephesi'ne bakan köşe noktalarının taş olduğu açıkça gözlenmektedir (Şekil 6.23).

Şekil 6.22 Mekanın köşe noktalarının taş malzemesi.

Z02 Mekanı :

327 x 489 cm.lik dikdörtgen boyutlu 14.65 m² lik bir mekandır. Bugün içinde barındırdığı eşyalar ve mekanın küçüklüğü bakımından idare mekanı olduğu düşünülmektedir (Şekil 6.23). Mekana Z08 mekanından,124 x 327 cm.lik ahşap çift kanatlı bir kapıyla girilir. Döşemesi ahşap olup üzeri linolyumla kaplıdır (Şekil 6.24).

Şekil 6.23 Z02 İdare mekanı.

Şekil 6.24 Z02 Mekanının ahşap üzeri linolyum kaplaması.

Duvarlar sıvalı, tavan ise dolgu harcı ile doldurulmuş volta olup üzeri sıvanmıştır. Mekanın, Güneydoğu Cephesi'ne bakan bir adet özgün ahşap penceresi vardır. Mekanın dış yüzeye bakan duvarlarında ciddi oranda rutubetlenme ve kabarma söz konusudur (Şekil 6.25).

Şekil 6.25 Z02 mekanının rutubetten kabarmış duvar sıvaları.

Z03 Mekanı :

Girişi Z08 hol mekanından, 124 x 327 cm.lik çift kanatlı ahşap bir kapıyla sağlanan sınıftır. 24.6 m²lik dikdörtgen planlıdır. Girişte ahşap bir eşik mevcuttur ve iki mekan arasında kot farkı bulunmamaktadır. Döşeme kaplaması karo mozaik olup duvarlar ve tavan sıvalıdır (Şekil 6.26). Mekanın Kuzeydoğu Cephesi'ne bakan bir, Güneydoğu Cephesi'ne bakan iki ahşap penceresi vardır. Bunlardan Güneydoğu Cephesi'ne bakanlar özgün niteliktedir. Isıtma tesisatının yenilenmesiyle sonradan eklenen kalorifer ve borular açıkça görünmektedir. Döşemede, 12 cm.'e varan bir sehim mevcuttur. Mekanın dış duvarlarında büyük oranda strüktürel çatlak ve sıva dökülmeleri bulunmaktadır. Mekanda, tekrar Güneydoğu Cephesi'ne bakan duvarın içinde ahşap koltuk silmesi bulunmaktadır.

Şekil 6.26 Z03 Mekanı döşeme ve duvar kaplaması.

Z04 Mekanı :

Günümüzde ahşap bir bölmeyle kapatılarak ana hol mekanından ayrılması sağlanmış (Şekil 6.27). Kapının üzerindeki tabeladan sekreter odası olduğu anlaşılabilir. Beraber, tavandaki izlerden ve mekanda yer alan ikonastasisden buranın kapalı bir mekan olmadığı ve hole dahil olduğu düşünülmektedir.

Şekil 6.27 Z04 Mekanını ana holden ayıran ahşap bölme.

Mekan, 5.24 x 3.08 cm.lik dikdörtgen plana sahiptir. Mekanda ilk ve en önemli göze çarpan şey mermer ikonastasisdir* (Şekil 6.28). Varlığından, bu elemanın başka amaçla kullanılıyor olması sonucunu çıkarmak mümkündür.

Şekil 6.28 Z04 Sekreter Odasındaki mermer ikonastasis

* İkonlarla kaplı bölme duvarı anlamına gelen bölüm, Ortodoks Kiliselerinde kutsal ayinlerin kutlanması anlamına da gelir [2].

İkonastasis'in iki yanında ahşap pencere bulunur. Sağında, 112 x 213.5 cm.lik özgün niteliğini yitirmiş, solunda ise 111 x 212 cm.lik özgün nitelikte ahşap pencere bulunmaktadır (Şekil 6.29). Mekanın dış beden duvarlarına bakan yüzeylerde yoğun rutubet problemi göze çarpmaktadır (Şekil 6.30).

Şekil 6.29 Mermer ikonastasisin sol yanında yer alan özgün ahşap pencere.

Şekil 6.30 Z04 mekanında görülen yoğun rutubet problemi.

Döşeme kaplaması holün devamı olduğundan mozaik, süpürgelikler ahşap, tavanlar volta ve sıvalı, duvarlar ise sıvalıdır.

Z05 Mekanı :

Z08'dan ahşap çift kanatlı bir kapıyla girilir. 145 x 342 cm. ölçülerinde olan kapı dolgulu ahşap bir kapıdır. Bu mekan, kullanıldığı dönemlerde öğretmenler odası olarak kullanılmıştır (Şekil 6.31). Kuzeydoğu Cephesi'ne bakan bir, Kuzeybatı Cephesi'ne bakan iki ahşap penceresi bulunmaktadır.

Şekil 6.31 Z05 Öğretmenler odası mekanı.

Üzeri sıvalı olması itibariyle tavanının volta olduğu izlerinden anlaşılabilir. Döşeme volta üzeri ahşap kaplama olup üzeri pvc karo ile kaplanmıştır (Şekil 6.32). Duvarlar ise sıvalıdır. Döşemede yer alan pvc karoların yer yer çok zarar gördüğü ve yerlerinden koptuğu görülür.

Şekil 6.32 Z05 Mekanı pvc karo döşeme kaplaması.

Zaman içinde oluşan rutubetten ve diğer faktörlerden duvarların sıvaları da oldukça kabarmış ve dökülmüştür (Şekil 6.33). Z08 hol mekanından öğretmenler odasına girişte kot 6 cm. aşağıya düşmektedir. Bu kot farkı hem normal eşik seviyesinden hem de holün zemininde oluşan sehimden kaynaklanmaktadır. Bu mekanın bir duvarını ahşap bölücü eleman oluşturur. Bu elemanın yeni olmasından dolayı sonradan yapıldığını ve esasında burada bir duvar olduğu zemin ve tavan izlerinden anlaşılmaktadır. Ayrıca plan şemasının simetrik olması itibariyle karşı aksın aynı şekilde gelmesi bu durumu desteklemektedir.

Şekil 6.33 Z05 Mekanının duvarlarında oluşmuş rutubetten kaynaklanan sıva dökülmeleri.

Z06 Mekanı :

446 x 390 cm. ölçülerinde, dikdörtgen bir plan tipine sahip mekandır. 127 x 342 cm. ölçülerinde ahşap çift kanatlı dolgulu bir kapıdan girilir. Mekanin içinde bulunan elemanlardan buranın harita odası olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır (Şekil 6.34).

Şekil 6.34 Z06 harita odası mekanı ve ahşap giriş kapısı.

Mekanın döşemesi pvc karo kaplama, süpürgelikleri ahşaptır. Tavanı sıvalı olmakla beraber izlerden ve katın geri kalan mekanlarının sürekliliğinden volta olduğu anlaşılabilir. Duvarlar sıvalıdır. Mekanı, Z05 mekanından ayıran ahşap bölücü eleman özgün değildir (Şekil 6.35). Öncesinde duvar olduğu daha sonradan binanın yenilenmesi sırasında bunun kaldırılarak yerine bu ahşap bölmenin konduğu düşünülmektedir.

Şekil 6.35 Z06 Mekanını öğretmenler odasında ayıran muhdes ahşap bölücü eleman.

Mekanın duvarlarından biri Kuzeybatı Cephesi'ne bakan dış duvardır. Zaman içerisinde duvarın aldığı su nedeniyle mekanda ciddi oranda bir rutubet söz konusudur (Şekil 6.36). Bu nedenle mekanın duvarlarının sıvaları büyük oranda kabarmıştır, alt seviyelerde ise dökülmeler görülmektedir (Şekil 6.37). Bu katta, en hasarlı mekanların bu yönde olması Kuzeybatı Cephesinin yalıtım problemini su yüzüne çıkarmaktadır.

Şekil 6.36 Mekanın dış duvarlarında oluşmuş rutubet problemi.

Şekil 6.37 Sıva şişmesi ve dökülmeler.

Z07 Mekanı :

Mekan, 601 x 491 cm.lik kareye yakın formda kütüphane mekanıdır. Kuzeybatı Cephesi yönünde bir duvar dışı yer almaktadır. Bu da, binaya sonradan eklenen bacadan kaynaklanmaktadır.

Z08 hol mekanından kot farkı olmaksızın, 124 x 340 cm.lik özgün nitelikte çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilmektedir. Kapının altı dolgulu ahşap, üstü camlıdır. Girişte ahşap bir eşik bulunmaktadır. Mekana girildiğinde, solda, kapının yanında özgün kapaklı bir dolap nişi mevcuttur. Mekanın döşemesi volta üzeri ahşap olup üzeri pvc karo kaplamadır (Şekil 6.38). Duvarlar sıvalı, tavan volta ve üzeri sıvalıdır. Sıvaların döküldüğü yerlerde volta demirlerinin paslanmış olduğu görülmektedir (Şekil 6.39).

Mekanın, Kuzeybatı ve Güneybatı Cephelerine bakan özgün ikişer adet ahşap penceresi vardır. Pencereleer yıpranmış ve yer yer boya dökülmüş olmakla beraber kullanılabilir durumdadır (Şekil 6.40). Güneybatı duvarlarında ahşap koltuk silmesi parçaları bulunmaktadır. Binaya sonradan eklendiği düşünülen kalorifer tesisatı sonucu kalorifer petekleri ve tesisat boruları birçok mekanda olduğu gibi bu mekanda da gözlenmektedir.

Şekil 6.38 Z07 Kütüphane mekanı.

Şekil 6.39 Sıvalı olmasına karşın algılanabilen paslanmalar.

Şekil 6.40 Kütüphane mekanının ahşap pencereleri.

Mekanın özellikle dış duvarlarının iç kısmında sıva dökülmelerine, sıva çatlaklarına ve ciddi strüktürel hasarlara rastlanmaktadır.

Z08 Mekanı :

524 x 1175 cm. ölçülerinde, dikdörtgen planlı, bir taraftan ahşap bir bölmeyle ayrılan diğer taraftan ise merdiven holüne bağlanan ana hol mekanıdır (Şekil 6.41).

Şekil 6.41 Z08 Giriş kat hol mekanı.

Tavan volta olup zaman içerisinde zayıflayan döşemeyi güçlendirmek adına araya 15 x 15 cm.ve 30 x 35 cm.lik çelik kirişler atılmış ve üstü sıvanmıştır (Şekil 6.42). Katlara bağlantıyı sağlayan merdiven kovasının başlangıç basamaklarının hizasına gelen noktalara iki kolon ilavesi yapılmış ve kirişler yardımıyla yük oranı azaltılmaya çalışılmıştır (Şekil 6.43).

Şekil 6.42 Merdiven holü, sonradan binaya eklenen kolonlar ve kiriş.

Şekil 6.43 Merdiven holünde yer alan kolon ve kiriş takviyesi.

Holün döşeme kaplaması mozaiktir ve holün başından sonuna 13 cm.lik bir sehim oluşmuştur. Mekanın kotu, merdiven holüne yakın tarafta + 0.12 cm. iken, terasa yakın tarafta + 3.16 cm.dir. Döşemeden en yüksek nokta ise; 370 cm.dir. Holün duvarları sıvalıdır. Yoğun rutubetten dolayı sıvalar kabarmış ve yer yer dökülmüştür. Katlara bağlantıyı sağlayan merdiven üç kollu mozaik bir merdivendir (Şekil 6.44). Ahşap küpeştesi ve demir kokulukları mevcuttur. Fakat günümüze özgün olarak ulaşamamıştır (Şekil 6.45).

Şekil 6.44 Katlara ulaşımı sağlayan üç kollu mozaik merdiven.

Şekil 6.45 Merdivenin ahşap küpeşte ve demir korkulukları.

Merdiven holünün Güneybatı Cephesi'ne bakan tarafında girişi saplayan demir ana giriş kapısı yer alır (Şekil 6.46). Bu kapı özgün nitelikte olup çift kanatlıdır ve zaman içerisinde önüne ikinci bir ahşap kapı eklenmiştir (Şekil 6.47).

Şekil 6.46 Binanın metal ana giriş kapısı.

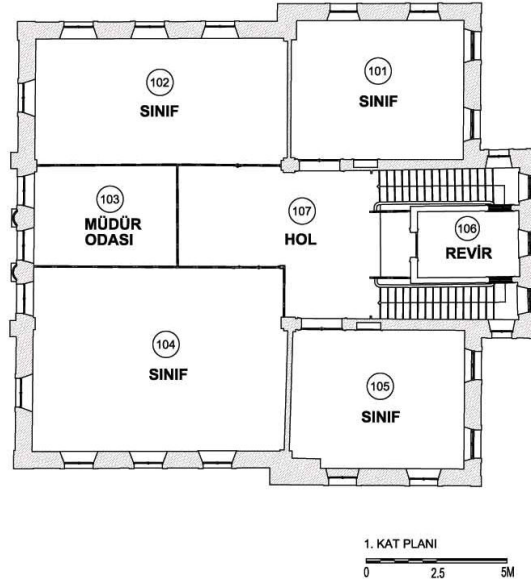
Şekil 6.47 Metal giriş kapısının önüne sonradan eklenen ahşap kapı.

Bugün okul kullanılmadığından bu kapı kullanılmamakta, okula giriş sadece bodrum katta yer alan yan veya teras kapısından sağlanmaktadır. Bu demir kapının sağ tarafında merdiven sahanlığı hizasında, Güneybatı ve Kuzeybatı Cephelerine bakan yönlerde özgün nitelikte açılır kanat iki ahşap pencere bulunmaktadır (Şekil 6.48). Aynı şekilde demir kapının sol tarafında da, Güneybatı ve Güneydoğu Cephelerine bakan iki ahşap pencere daha mevcuttur. Bu pencerelerden Güneybatı Cephesi'ne (giriş) bakanlar demir parmaklıklı iken diğerlerinde demir parmaklık bulunmamaktadır. Kuzeybatı Cephesi'ne bakan pencerede ise metal kafes yer alır. Bu pencerede ve diğer cephelerdeki bazı pencerelerde de karşılaşılan bu kafeslerin güvenliği arttırmak adına sonradan yapıldığı düşünülmektedir.

Şekil 6.48 Merdiven holünde yer alan ahşap açılır kanat pencereler.

6.2.3 Birinci Kat Planları

Şekil 6.49 Birinci Kat Planı

101 Mekanı :

599 x 496 cm. ölçülerinde dikdörtgen bir plan tipine sahiptir (Şekil 6.49). Zamanında sınıf mekanı olarak kullanılmaktadır. + 4.19 kotunda olup binanın Güneybatı Cephesiyle Güneydoğu Cephesinin kesiştiği köşede yer alır (Şekil 6.50). 107 hol mekanından 144 x 296 cm. ölçülerinde ahşap çift kanatlı özgün bir kapıdan girilir. Bu kapı, üstü sabit camlı dolgulu ahşap kapıdır.

Şekil 6.50 101 Sınıf mekanı.

İçeri girildiğinde kapının 28 cm. sağında özgün ahşap kapaklı bir dolap nişi yer alır. Mekanın Güneybatı Cephesi'ne bakan iki pvc, Güneydoğu Cephesi'ne bakan özgün nitelikte iki ahşap penceresi bulunmaktadır (Şekil 6.51). Bu pvc pencereler zaman içinde iyice harap olmuş ve kullanılamaz duruma gelmiş pencerelerin yerini almıştır.

Şekil 6.51 101 sınıf mekanı pvc pencereler.

Mekanın döşemesi esasta volta üzeri ahşap kaplama olmakla beraber üzeri pvc karo kaplanmıştır (Şekil 6.52).

Şekil 6.52 101 mekanı pvc karo döşeme kaplaması.

Süpürgelikleri ahşaptır. Tavan, volta olup üzeri sıvalıdır (Şekil 6.53). Ancak sıvaların döküldüğü yerlerde ortaya çıkan metallerin paslandığı görülmektedir. Duvarlar ise sıvalıdır.

Duvarlar çok harap olmuş, boya ları kalkmış ve sıvaları dökülmüş, strüktürü kısmen görülebilmektedir.

Şekil 6.53 101 sınıf mekanı voltalarının bugünkü durumu, paslanmış putreller.

Mekanın Güneydoğu Cephesi'ne bakan duvarında koltuk silmesi mevcut olmakla beraber bir kısmı kopmuştur. Mekanın Doğu Cephesi'ne bakan iç duvarında bir duvar dişi mevcuttur ve baca yer almaktadır.

102 Mekanı :

107 hol mekanından bir ahşap bölme ile ayrılmış olan mekana, aynı bölmenin eşit ara bölmelerinden olan 140 x 255 cm.lik kapı bölmesinden girilir (Şekil 6.54).

Şekil 6.54 102 sınıf mekanına girişi sağlatan ahşap bölme ve kapı.

Bu ahşap bölme, mekan büyütmek amacıyla kaldırılan duvarın yerine konulmuştur. Zamanında sınıf olarak kullanılmıştır. Binanın bir tek bu mekanında döşeme kaplaması ahşap kaplama olarak bırakılmış, üzeri pvc karo kaplanmamıştır (Şekil 6.55). Süpürgelikleri ahşap, duvarları sıvalıdır. Tavanı ise volta döşemedir fakat araları doldurulup üzeri sıvandığından sadece izlerinden bunu anlamak mümkündür.

Şekil 6.55 102 sınıf mekanı ahşap döşeme kaplaması.

40 m²lik alana sahip olan mekanın, Güneydoğu Cephesi'ne bakan üç, Kuzeydoğu Cephesi'ne bakan bir ahşap penceresi bulunmaktadır (Şekil 6.56). Güneydoğu Cephesi'ne bakan pencereler uzun süre kullanılmamaktan ötürü açılmamaktadır. Tüm pencereler çok harap olmuş, kısmen camları kırılmış ve boya dökülmüştür. Mekanın Güneydoğu Cephesi'ne bakan duvarında bugün kısmen kalan ahşap koltuk silmesi vardır.

Şekil 6.56 102 Mekanı ahşap pencereleri ve koltuk silmesi.

Mekanın duvarları da çok harap durumda olmakla beraber rutubet nedeniyle kısmen sıvaları kabarmış, dökülmüş ve taşıyıcı malzemesi açığa çıkmıştır. Özellikle Kuzeydoğu Cephesi daha kötü durumdadır. Bunun da nedeni; bu cephenin deniz cephesi'ne bakması itibariyle dış doğal etkilere daha çok maruz kalan bir cephe olmasıdır (Şekil 6.57).

Şekil 6.57 Ahşap bölme ve yoğun rutubete maruz kalmış duvar.

103 Mekanı :

102 mekanında da olduğu gibi muhdes ahşap bölmelerle hol mekanından ayrılan ve zamanında müdür odası olarak kullanılan mekandır. 143 x 255 cm.lik ahşap çift kanatlı ve üstü bölmeli kapıdan girilir (Şekil 6.58). 355 x 497 cm.lik dikdörtgen bir plan tipine sahiptir. Mekan Kuzeydoğu Cephesi'ne bakar.

Şekil 6.58 103 Müdür odasını holden ayıran ahşap bölme.

Döşeme kaplaması, holün devamı niteliği taşıdığından mozaik, süpürgelikler ahşaptır. Zaman içinde geçirmiş olduğu süreç sonucunda zeminde 8 cm.'e varan bir sehim söz konusudur. Hiç çıplak duvarı yoktur, Kuzeydoğu Cephesi hariç mekanı ahşap bölmeler sınırlar. Bu nedenle su aldığı tek cephede budur ve ciddi oranda rutubetlenme mevcuttur (Şekil 6.59). Dış duvara bakan duvar tamamen kabarmış ve sıvası kısmen dökülmüştür. Tavanı ise volta döşemedir fakat araları doldurulup üzeri sıvanmıştır.

Şekil 6.59 103 müdür odası mekanı ahşap pencere ve ahşap bölme.

104 Mekanı :

58 m² alana sahip ve zamanında sınıf olarak kullanılan mekandır. İlk yapıldığında; bu sınırlara sahip olmadığı döşeme ve tavan izinden kolayca anlaşılabilir. Normal sınırlarda, 424 x 896 cm. ölçülerine sahipken özgün Güneydoğu duvarı kaldırılıp ahşap bir bölme eklenerek mekan 657 x 896 cm. ölçülerine getirilmiştir (Şekil 6.60).

Şekil 6.60 104 sınıf mekanı holden ayıran muhdes ahşap bölme.

Kaldırılan duvarın yerine kiriş atılarak yükü azaltılmaya çalışılmış ve üzeri ahşapla kaplanmıştır (Şekil 6.61). Bu şekilde daha büyük bir sınıf ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Mekana Güneydoğu tarafında kalan ahşap bölmeden, 144 x 255 ebatlarında ahşap çift kanatlı, üstü bölmeli bir kapıdan girilir (Şekil 6.62).

Şekil 6.61 Mekanın büyümesi sırasında kaldırılan duvar hizasına eklenen kiriş.

Şekil 6.62 104 sınıf mekanını holden ayıran muhdes ahşap bölme.

Döşeme kaplaması volta üzeri ahşap kaplama olup, mekanın özgün ölçülerinde üzeri pvc karo kaplıyken, ek kısmın döşemesi mozaik kaplamadır (Şekil 6.63). Pvc karo olan bölüm yer yer parçalanmış ve çok yıpranmıştır.

Şekil 6.63 Pvc karo kaplama ve mozaik kaplama birleşimi.

Bugüne ulaşan mekanın; Kuzeydoğu Cephesi'ne bakan iki, Kuzeybatı Cephesi'ne bakan üç adet ahşap penceresi bulunmaktadır (Şekil 6.64, 6.65). Çok zarar görmüş olan bu pencerelerin camları neredeyse tamamen kırılmış, doğramaları yıpranmış ve kısmen yok olmuştur. Mekanın tavan kaplaması, volta olup arası doldurulmuş ve üzeri sıvanmıştır (Şekil 6.66).

Şekil 6.64 Mekanın Kuzeydoğu Cephesi'ne bakan ahşap pencereleri.

Şekil 6.65 Mekanın Kuzeybatı Cephesi'ne bakan ahşap pencereleri.

Şekil 6.66 104 sınıf mekanının üzeri sıvalı volta döşeme tavanı.

Duvarlar ise sıvalıdır fakat neredeyse tamamına yakını dökülmüş ve rutubetten kabarmıştır. Mekanın yalnızca Kuzeybatı Cephesi'ne gelen duvar yüzeyinde yer yer kopmuş ahşap koltuk silmesinin izi yer alır.

105 Mekanı :

101 mekanıyla simetrik özellikler taşıyan mekan zamanında sınıf olarak kullanılmıştır. Mekana 107 hol mekanından 142 x 338 cmlik ahşap çift kanatlı özgün bir ahşap kapıdan girilir (Şekil 6.67).

Şekil 6.67 105 sınıf mekanı ahşap giriş kapısı ve çatıya çıkan demir merdivenler.

Kapının 31 cm. solunda özgün ahşap kapaklı dolap nişi bulunmaktadır (Şekil 6.68). Mekanın ortalama kotu hol kotundan 4 cm. yukarda olup + 4.19 cm. kotundadır. Girişte ahşap bir eşik mevcuttur. Döşeme kaplaması mozaik, süpürgelikler ahşaptır. Tavan volta üzeri sıvadır. Sıvanın yer yer döküldüğü bölgelerde volta demirlerinin kısmen korozyona uğradığı görülür. Duvarlar ise; sıvalıdır. Her mekanda olduğu gibi bu sınıfta da ciddi oranda rutubet problemi vardır. Bu nedenle sıvalar yer yer kabarmış, dökülmüş ve zarar görmüştür. Mekana girildiğinde tam karşımıza gelen Kuzeybatı duvarındaki duvar dışı sonradan eklenen baca yerini göstermektedir.

Şekil 6.68 105 mekanı ahşap dolap kapağı.

Mekanın; Kuzeybatı Cephesi'ne bakan iki ahşap, Güneybatı Cephesi'ne bakan iki pvc penceresi bulunmaktadır. Bu pvc pencereler zaman içinde zarar gören ve yok olan pencerelerin yerini almıştır. Diğer ahşap pencereler de özgün niteliklerini olmamasına rağmen ahşap olarak değiştirilen pencerelerdir (Şekil 6.69). Bunların da boya ları dökülmüş ve ahşapları zarar görmüştür.

Şekil 6.69 105 sınıf mekanı pvc pencereleri.

106 Mekanı :

Merdiven Holünün üzerine kapatılarak oluşturulan mekandır. Mekanın, içindeki elemanlardan zamanında revir olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Mekanın, merdiven holüne bakan iki

tafta 80 x 180 cm.lik iki giyotin pencere bulunmaktadır (Şekil 6.70). Mekan yalnızca Güneybatı cephesi'ne bakar. Diğer tarafları muhdes duvarlarla çevrilidir.

Şekil 6.70 106 revir mekanının muhdes ahşap giyotin penceresi.

Mekana, Kuzeydoğu yönündeki duvardan, 88 x 287 cm.lik ahşap tek kanatlı kapıdan girilir (Şekil 6.71). Bu kapı da diğer çift kanatlı kapılar ile aynı özellikleri taşımaktadır. Bu nedenle; bu ilave mekanın çok da yeni bir ek olmadığı anlaşılmaktadır.

Şekil 6.71 106 sınıf mekanının tek kanatlı ahşap giriş kapısı.

Döşemesi ahşap döşeme olup üzeri linolium kaplıdır. Tavanlar; volta üzeri sıva, duvarlar ise sıvalıdır. Mekanın Güneybatı Cephesi'ne bakan tek penceresi de değişmiş ve pvc'ye çevrilmiştir (Şekil 6.72).

Şekil 6.72 106 Revir mekanı linolium döşeme kaplaması ve pvc pencere.

Cepheye bakan duvarda diğerlerine göre daha fazla hasar vardır. Sıvalar kabarmış ve dökülmüştür. Bu nedenle duvarın malzemesi de açıkça görülebilmektedir. Mekan kotu hol kotundan farklılık göstermemekle beraber + 4.15 cm. kotundadır.

107 Mekanı :

+ 4.15 kotunda yer alan ve diğer tüm mekanlardan aşağı kotta olan hol mekanıdır. Katlara bağlantıyı sağlayan merdiven kovanını içinde barındırır. Bir taraftan ahşap bölmelerle bir taraftanda merdiven kovasıyla sınırlıdır (Şekil 6.73). Merdiven mozaik kaplamadır. Özgün olmayan ahşap küpeşte, demir korkulukları vardır (Şekil 6.74).Merdiven kovası, ilk yapıldığında galeri boşluklu bir holken araya eklenen revir mekanıyla merdiven holünün ilişkisi bozulmuştur.

Şekil 6.73 Merdiven holünü sınırlayan ahşap bölme ve hol mekanı.

Şekil 6.74 Mozaik merdiven ve ahşap küpeşte.

Merdiven holü dahil tüm holün tavanı volta olup üzeri sıvalıdır (Şekil 6.75). Merdivenin başlangıç basamaklarının hizasında kirişler atılmış ve muhdes ahşap bölmelerin sürekliliği nedeniyle de ahşap kaplanmıştır (Şekil 6.76). Zemin kaplaması mozaik, süpürgelikler ahşaptır. Merdiven holüne yakın bölümde kot + 4.12 cm. iken sona doğru + 4.19 cm.'yi bulmaktadır. Zemindeki sehim nedeniyle holün sonuna kadar (müdür odasında) 8 cm.lik bir sehim mevcuttur. Duvarlar ise sıvalıdır. Arada kalan bir mekan olması itibariyle duvarlarda boya dökülmeleri hariç çok ciddi bir hasara rastlanmamaktadır.

Şekil 6.75 Merdiven holü, sıvalı volta döşeme.

Şekil 6.76 Muhdes ahşap kaplı kiriş.

Merdiven holünün Güneybatı Cephesi'ne bakan  pvc penceresi bulunmaktadır (ekil 6.77). Bunların biri 106 revir mekanının penceresi olmakla beraber diğerleri hole aittir. Ayrıca, Güneydoğu ve Kuzeybatı Cephesi'ne bakan üstü sabit camlı birer ahşap penceresi bulunmaktadır. Harap durumda olan bu pencerelerin camları kırılmış ve doğramalarda yer yer bozulmalar görülmektedir. Bu nedendir ki; diğer pencereler bilinçsiz koruma anlayışı çerçevesinde pvc pencere ile yenilenmiştir.

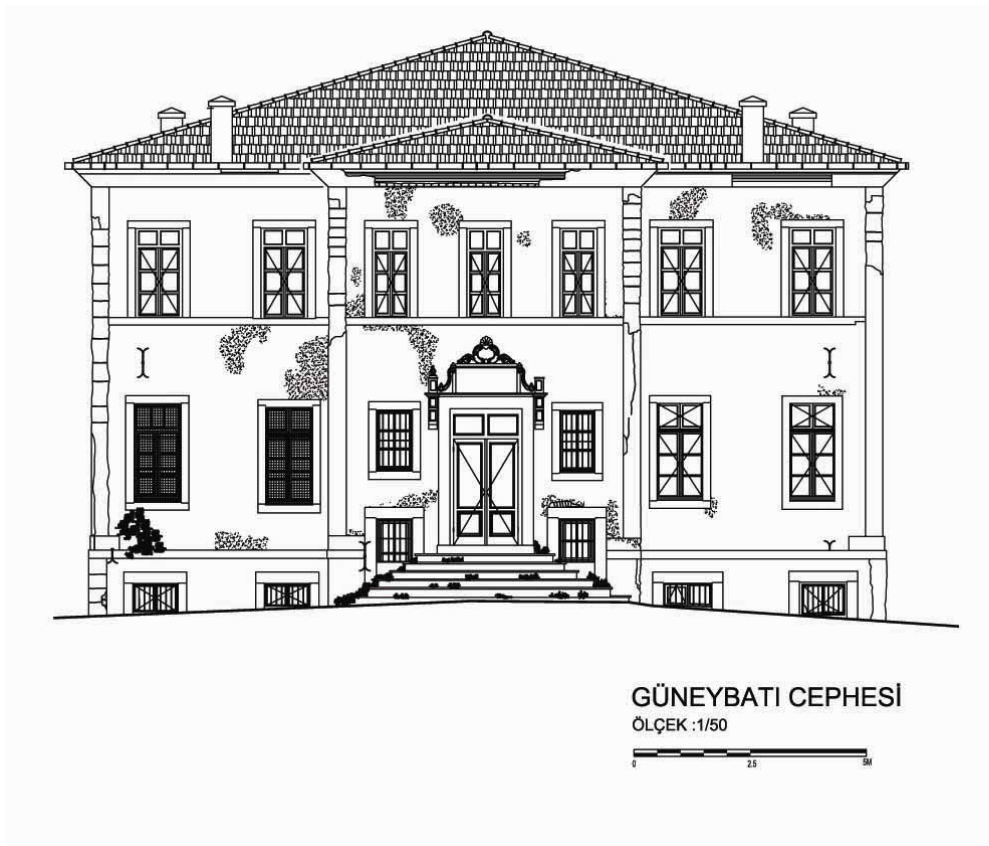
Şekil 6.77 Merdiven holünün pvc pencereleri.

6.2.4 Cepheler

Ioakimion Rum Kız Lisesi; bitişik nizam bir yapı olmaması ve bahçe içinde müstakil bir bina olması nedeniyle dört cephesi bulunmaktadır.

Güneybatı Cephesi :

Binanın, Tevkii Cafer Mektebi Sokaktan olan esas giriş kapısından girildiğinde karşımıza çıkan cephe (Şekil 6.78). Genel olarak sade bir cephe anlayışına sahiptir. Plan şemasındaki simetrik düzen cephe düzeninde de görülmektedir (Şekil 6.79, 6.80, 6.81).

Şekil 6.78 Güneybatı (Giriş) Cephesi.

Şekil 6.79 Güneybatı (Giriş) Cephesi.

Şekil 6.80 Güneybatı (Giriş) Cephesi.

Şekil 6.81 Güneybatı (giriş) Cephesi.

Binanın bodrum katında yer alan pencereler, ahşap ve açılır kanat pencereler olarak düzenlenmişlerdir. Demir parmaklıklı olan bu pencerelerin bir kısmı günümüzde pvc pencere ile değiştirilmiştir. Değiştirilmeyenler ise yok olma derecesinde harap durumdadırlar (Şekil 6.82, 6.83).

Şekil 6.82 Bodrum kat pencereleri.

Şekil 6.83 Bodrum kat pencereleri.

Binanın asıl girişi, mermer merdivenlerle yükseltilecek yarım kat çıkıldıktan sonra karşımıza gelen, binanın tam orta aksında yer alan özgün metal giriş kapısıdır. Bugün, bu kapının önünde ikinci bir ahşap kapı mevcuttur (Şekil 6.84). Bunun nedeni olarak ise; kullanıldığı dönemlerde ısı yalıtımını sağlamak ve ağır olması sebebiyle sürekli metal kapıyı açıp kapatma durumunu ortadan kaldırmak olarak düşünülebilir.

Şekil 6.84 Giriş kapısının önündeki muhdes ahşap kapı.

Kapının dört tarafında taş söve dönmektedir ve hemen üzerinde mermer bir kitabe bulunmaktadır (Şekil 6.85).

Şekil 6.85 Giriş kapsının üzerinde yer alan mermer kitabe.

Cephede, tüm pencerelerin etrafında ve kat hizalarında taş söveleri görmek mümkündür. Binanın, giriş kapısı ve yanında iki penceresi olan bölüm tüm katlarda öne çıkmakta ve plan düzleminde merdiven kovasını ve merdiven holünü oluşturmaktadır. Bu katta yer alan ve bu cepheye bakan diğer pencereler, kapının iki yanında yer alan küçük pencerelerden, hem tip hem de detay olarak farklılık gösterir. Giriş çıkmasının sağında yer alan iki pencere, üstü sabit camlı altı açılır kanat özgün nitelikte ahşap pencerelerdir. Sol tarafta yer alanlar ise; metal kafesli yine ahşap açılır kanat fakat daha geç dönem değiştirilmiş örneklerdendir (Şekil 6.86).

Şekil 6.86 Zemin kat metal kafesli pencereler.

Birinci kata ulaşıldığında buradaki pencerelerin hepsinin zaman içerisinde çift kanatlı pvc pencere ile değiştirildiği görülmektedir. Cephenin geneline bakıldığında ritmik giden bir cephe düzeni mevcuttur (Şekil 6.87).

Şekil 6.87 Birinci kat pvc pencereler.

Cephenin köşe noktaları taş olup geri kalan yüzey sıvanarak bu bölgelerin öne çıkarılması sağlanmıştır. Bina, taş bir silmeyle bitirilmiştir (Şekil 6.88). Bu silme, sıvalı olmakla beraber sıvaların yer yer dökülmesi sonucu silme profili ortaya çıkmıştır.

Şekil 6.88 Saçak altı taş silme.

Çatısı kırma çatı olup kiremit kaplıdır. Yağmur oluğu ve yağmur iniş borusuyla su gideri sağlanır. Yağmur iniş boruları çıkmanın iki yanında duvar bitiminden indirilmiştir (Şekil 6.89).

Şekil 6.89 Yağmur oluğu ve köşe noktalardan inen yağmur iniş borusu.

Cephede ciddi oranda sıva dökülmelerine, sıva çatlaklarına, taş yüzeylerde kırılmaya, yüzey kayıplarına rastlanmaktadır. Sıvaların döküldüğü bazı alanlarda alttan bir kat daha sıva çıkmaktadır ki bu durum zaman içinde bir çok kez üstte sıva yapıldığını kanıtlar. Zemin kat seviyesine gelen bir alanda sıvanın dökülmesi ve ayrıca yapılan raspa çalışmaları sonucu binanın malzemesinin taş + tuğla almaşık düzen olduğu görülmektedir (Şekil 6.90).

Şekil 6.90 Raspa sonucu ortaya çıkan örgü düzeni.

Taş silmelerin üzerlerinde ve özellikle de mermer giriş basamaklarında yoğun olarak bitkilenme görülür (Şekil 6.91). Bina yüzeyindeki metal elemanlarda ise paslanma görülmektedir (Şekil 6.92).

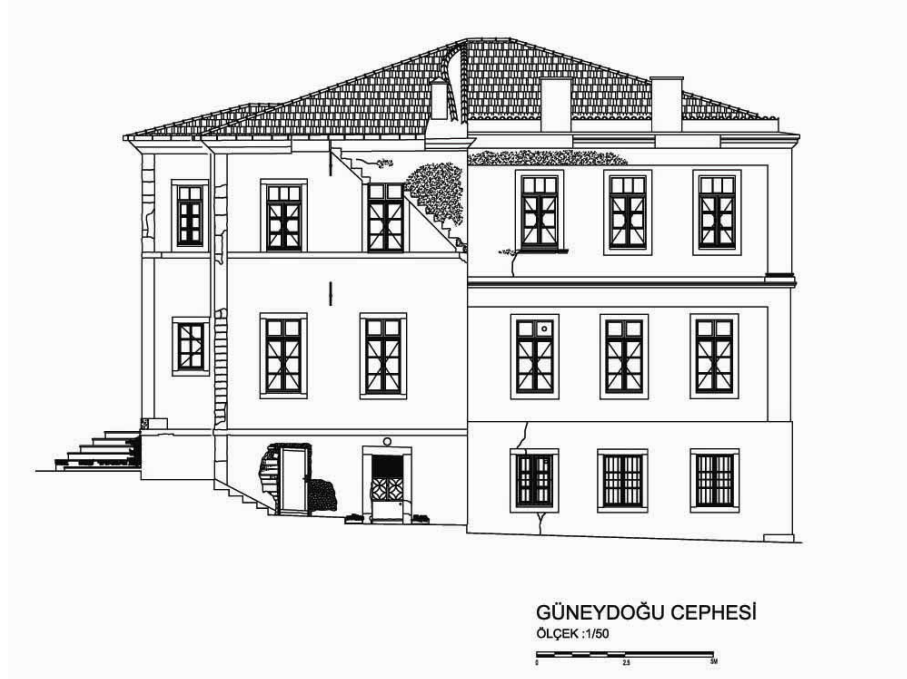
Şekil 6.91 Mermer giriş basamaklarında görülen bitkilenme.

Şekil 6.92 Metal elemanlarda paslanma.

Güneydoğu Cephesi :

Cephe düzeni olarak kırıldığı noktadan itibaren iki farklı nitelik kazanır. Güneybatı Cephesi'ne yakın bölüm onunla benzer özellikler taşırken, deniz kısmına bakan taraf daha farklı bir özellik taşır. Bu nedenle bu cepheyi ikiye ayırmak daha doğru olacaktır (Şekil 6.93, 6.94).

Şekil 6.93 Güneydoğu Cephesi.

Şekil 6.94 Güneydoğu Cephesi.

Bodrum kat seviyesinde demir bir giriş kapısı mevcuttur (Şekil 6.95). Bugün binanın ana giriş kapısı olma niteliği taşıyan kapı ilk yapıldığında bodrum kat yan girişi olarak kullanılmaktadır. Bu kapının solunda yer alan ahşap kapı bugün banyo mekanından bölünerek elde edilen ikinci bir wc mekanına aittir ve sonradan oluşturulmuştur (Şekil 6.96).

Şekil 6.95 Bodrum kat metal giriş kapısı.

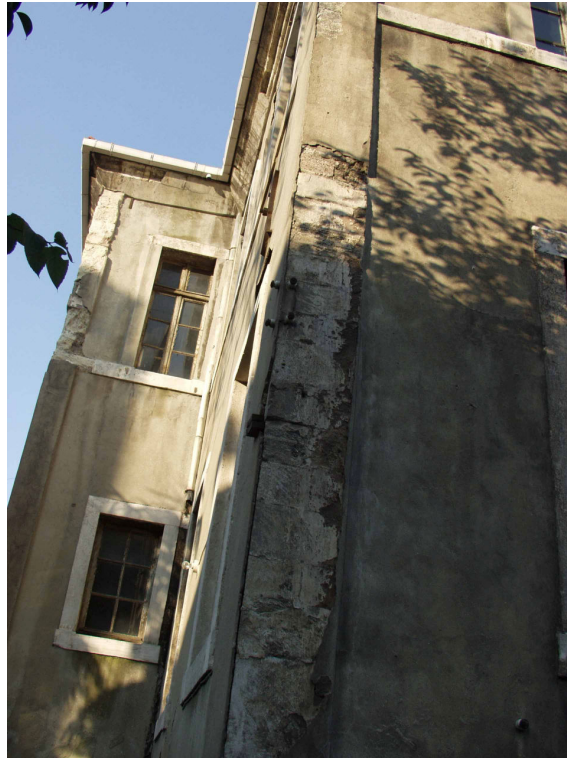

Şekil 6.96 Bodrum kat muhdes wc mekanının ahşap kapısı

Giriş cephesiyle aynı olarak kat seviyelerinde taş silme bulunmaktadır. Zemin kat seviyesinde iki tane özgün nitelikte açılır kanat ahşap pencere bulunmaktadır (Şekil 6.97). Binanın sol köşe noktası taş olup geri kalan yüzey sıvalıdır. Daha sonradan sıvanan köşe noktalarının sıvaları yer yer döküldüğünden bu durum daha iyi anlaşılabilir (Şekil 6.98).

Şekil 6.97 Giriş kat ahşap pencereleri.

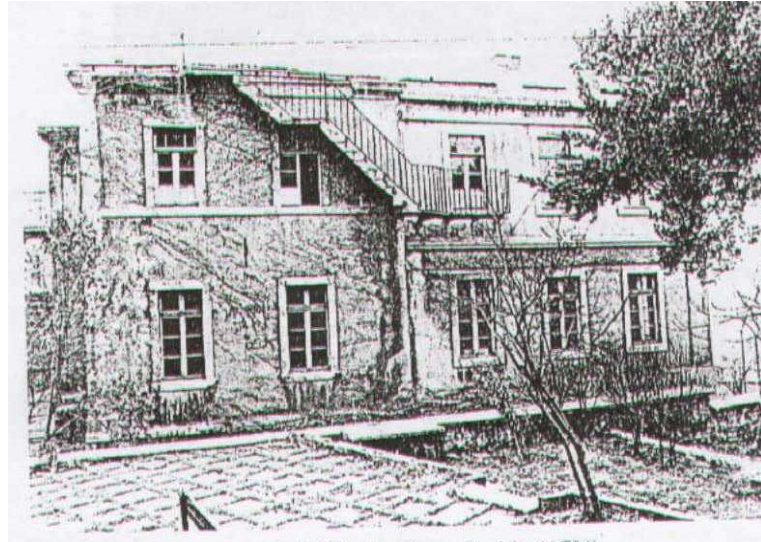

Şekil 6.98 Güneydoğu Cephesinin taş köşe noktaları.

Birinci kat seviyesinde karşımıza, pencere hizasında bir merdiven izi çıkar (Şekil 6.99). Merdiven deniz tarafının ilk pencere hizasından başlar, giriş tarafının ikinci pencere hizasında çatıyı yakalar. Yapılan araştırmalar ve mezunlarla yapılan görüşmeler sonucu edinilen bilgiler ışığında bu merdivenin sonradan ve acil durumlarda kullanılmak üzere yapıldığı anlaşılmıştır. Cephe tekrar yer yer sıvalı olan taş silmeyle son bulur. Bu bölümde silme çok harap olmuş ve bozulmuştur. Bu duruma sebep ise merdivendir (Şekil 6.100).

Şekil 6.99 Güneydoğu Cephesinde yer alan muhdes merdiven izi.

Şekil 6.100 Güneydoğu Cephesinde yer alan muhdes merdivenin olduğu zamanlardan.

Cephenin deniz tarafına geçerse; bodrum kat seviyesinde giriş tarafının aksine demir parmaklıklı ahşap çift kanat pencerelerin olduğu görülmektedir (Şekil 6.101).

Şekil 6.101 Bodrum kat demir parmaklıklı ahşap pencereler.

Özgün niteliğini kaybetmişlerdir. Zemin kat seviyesinde taş silme olmamakla beraber sadece yukarı doğru cephede bir daralma mevcuttur ve cephedeki hareket bu şekilde sağlanmıştır.

Zemin katta da üç tane ahşap çift kanatlı pencere bulunmaktadır. Binanın deniz tarafının köşe noktası giriş kısmının aksine çıplak taş yüzey değil sıvalı yüzey olup 5 cm. kadar öne çıkmaktadır (Şekil 6.102).

Şekil 6.102 Güneydoğu Cephesi taş kat silmesi ve çerçeve görüntüsü.

Bu durum üst katta da devam eder ve taş bir kaideyle son bulur. Bina cephesinde bir çerçeve görüntüsü oluşturmaktadır. Birinci kat seviyesinde taş silme yerine profilli bir kat silmesi kullanılmıştır. Cephedeki tüm pencerelerin etrafında taş söve dönmektedir. Sadece cephede yer alan muhdes merdivenin başladığı noktada yer alan pencerenin alt sövesi zarar gördüğünden profilli taş denizlik olarak onarım görmüştür (Şekil 6.103).

Şekil 6.103 Sonradan onarım gören profil taş denizlik.

Cephenin bu bölümünde de bitiş taş bir silmeyle gerçekleştirilmiştir. Bunu, yer yer dökülmüş sıvalı bölgelerden anlamak mümkündür. Binanın bu bölümünün çatısı da kırma çatı olmakla beraber çatıya bağlantısı parapetle sağlanmaktadır (Şekil 6.104). Silmenin üzerinden parapete yükselen yüzey eğimli olup suyun akışına imkan sağlamaktadır. Baş tarafla deniz tarafı arasında çatı kotu parapetli olup olmaması açısından farklılık taşımaktadır.

Şekil 6.104 Saçak altı taş silme ve parapetli bitiş.

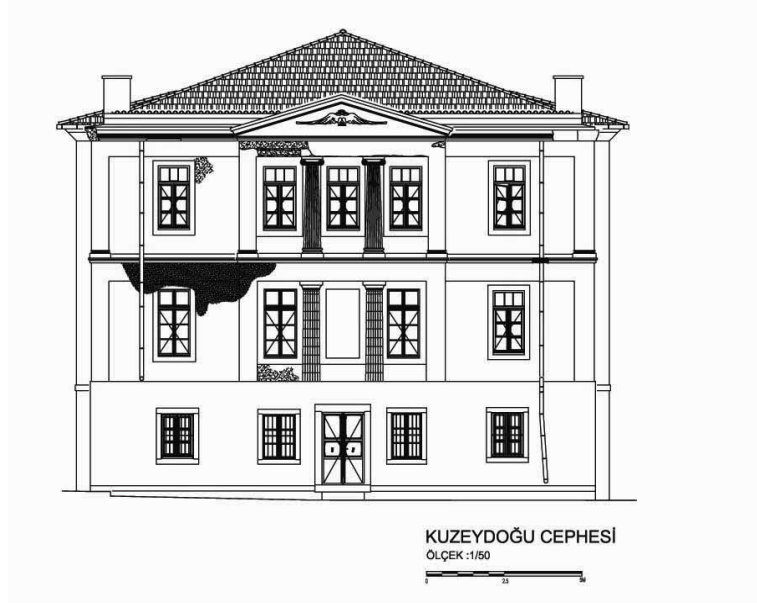
Binanın zemine oturumu eğimlidir. Giriş tarafından beş basamakla bodrum giriş kat seviyesine, daha sonra bir basamak inilerek arka teras kotuna ulaşılır.

Cephenin geneline bakıldığında özellikle sonradan değiştirilme yapılan alanlarda daha çok hasarla karşılaşmaktadır. Yoğunlukla sıva dökülmesine, çatlaklara, metal alanlarda paslanmaya ve taş yüzeyde kırılmalara, kopmalara rastlanmaktadır. Cepheden girilen ikinci wc mekanının etrafında sıva dökülmüş alanlardan anlaşıldığı kadarıyla ve aynı zamanda içeride de yapılan tespit çalışmaları sonucunda binanın malzemesinin düzensiz taş + tuğla almaşık düzende olduğunu söylemek mümkündür.

Kuzeydoğu (Deniz) Cephesi :

Cephenin tam orta aksından terasa açılan özgün çift kanatlı demir bir kapı bulunur. Bu kapının dört tarafında taş söve döner. Kapıdan mermer bir basamakla terasa inilir. Alt söve seviyesinden itibaren silme olarak tüm cephede devam eder. Bu kapının iki tarafında demir parmaklıklı ikişer ahşap pencere yer alır. Bodrum kat üst katlardan 5 cm. daha dışarı çıkmaktadır (Şekil 6.105).

Zemin kat seviyesinde orta aksta dorik düzende iki taş sütun bulunmaktadır. Kesme taş başlığa sahip olan sütun zemine doğrudan oturmaktadır ve diğer taraflardan daha öne çıkmaktadır. Bu düzenin iki yanında iki açılır kanat ahşap pencere vardır. Taş söve ile çevrili olan bu pencereler diğer pencerelere göre daha büyük ve söveleri daha kalındır (Şekil 6.106). Bu da, bu bölgenin daha çok öne çıkarılmasını ve ihtişamını arttırmasını sağlamıştır.

Şekil 6.105 Kuzeydoğu (Deniz) Cephesi.

Şekil 6.106 Kuzeydoğu (Deniz) Cephesi.

Cephelerinde daha çok sade bir görünüme sahip olan okul, sadece deniz tarafına bakan bu cephede farklılaşmaya gitmiştir. Sütunların arasında pencere yer almamakla beraber söve döndürülerek pencere izlenimi yaratılmaya çalışılmıştır.

Zemin katta bu orta bölümün haricinde iki yanda birer ahşap ve özgün nitelikte bir pencere daha yer alır. Katın köşe noktalarında, Güneydoğu Cephesinin deniz tarafında olduğu gibi köşe plastıkları cepheden daha önde bulunmaktadır ve yüzeyi sıvalıdır. Bu durum cephede bir çerçeve görüntüsü yaratmaktadır (Şekil 6.107).

Şekil 6.107 Kuzeydoğu Cephesi sütunlu alan.

Birinci kat seviyesine gelindiğinde aynı sütun düzeninin burada da devam ettiğini yalnız dorik düzenin ionik düzene döndüğünü görebiliriz. Taş sütunlar ionik düzende olup metal bir putrelle yukardan desteklenmiştir. Üzeri kısmen sıvalı olmakla beraber dökülmüş olan alanlardan bunu anlamak mümkündür. İlk yapıldığında sıvalı olmaması gereken bu alanda okulun adının yazdığı, sıvaların dökülmüş olduğu alanlardan anlaşılabilir. Ayrıca bu sütun düzeni ve orta alanın köşe noktaları aşağı kattan farklı olarak zemine taş kaideyle oturtulmuştur.

Bu sütun düzeni profilli üçgen bir alınlıkla bitirilmiş ve çatı parapeti bu alınlık seviyesine kadar devam etmiştir. Bu alınlığın ortasında Ortodokslarca kutsal bir anlam ifade eden Bizans Kartalı figürünün izleri mevcuttur (Şekil 6.108).

Şekil 6.108 Üçgen alınlık üzerinde yer alan Bizans kartalı figürü.

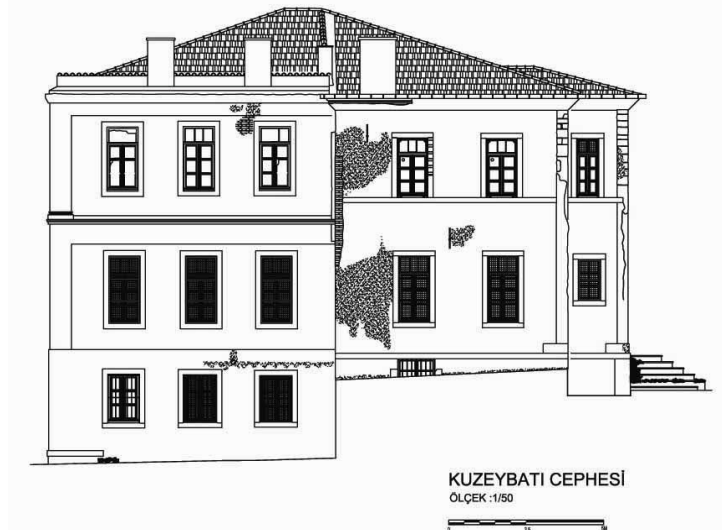
Birinci kat seviyesinde profilli taş silme bulunmaktadır. Sütunlu alan aşağı katta da olduğu gibi ana cepheden 12 cm. kadar öne çıkmaktadır. Bu alanın iki tarafında birer ahşap pencere yer alır. Çok harap durumda olan bu pencerelerin camları neredeyse tamamen kırılmış ve ahşapları parçalanmıştır. Alınlık dışında kalan alanlarda ise çatı bitimi yeniden yer yer sıvalı taş bir silmeyle bitirilmiştir.

Bu cepheden inmesi gereken yağmur iniş boruları iki yandan çatı silmesinin içinden çıkar ve kat silmelerini delerek zemin kat seviyesine kadar iner.

Bu cephede de yoğun olarak sıva dökülmesiyle karşılaşılır. Bunun yanı sıra silmelerde ve sövelerde yüzey kayıpları ve kırılmalar vardır. Neredeyse tamamı sıvalı olan yüzeyde büyük oranda kirlilik söz konusudur. Ayrıca cephenin sol tarafında ciddi bir rutubet problemi vardır. Bu durum pencerenin etrafında açıkça izlenebilmektedir.

Kuzeybatı Cephesi :

Bu cepheyi de Güneydoğu Cephesi gibi sahip olduğu farklılıklardan dolayı ikiye ayırmak mümkündür. Deniz tarafında bodrum kat seviyesinde üç tane ahşap özgün niteliğini kaybetmiş açılır kanat pencere bulunur ve bu pencereler metal kafeslidir. Bu alanda deniz cephesinde de olduğu gibi yukarı katlardan 5 cm. kadar dışarı çıkmaktadır. Zemin kat seviyesinde sıvalı köşe plastrları mevcuttur ve cephenin deniz tarafında, bodrum kattan farklı olarak üç tane üstü sabit camlı açılır kanat ahşap pencere bulunmaktadır. Bunların ise hepsinde metal kafes bulunmaktadır (Şekil 6.109).

Şekil 6.109 Kuzeybatı Cephesi.

Birinci kat seviyesinde ise bu düzen ve taş kaideli köşe düzeni aynen devam eder ve yer yer sıvalı silmeyle son bulur. Bu alanın çatıya bağlantısı yeniden parapetle sağlanır. Parapete yükselen alan eğimli olup suyun akmasına olanak tanır.

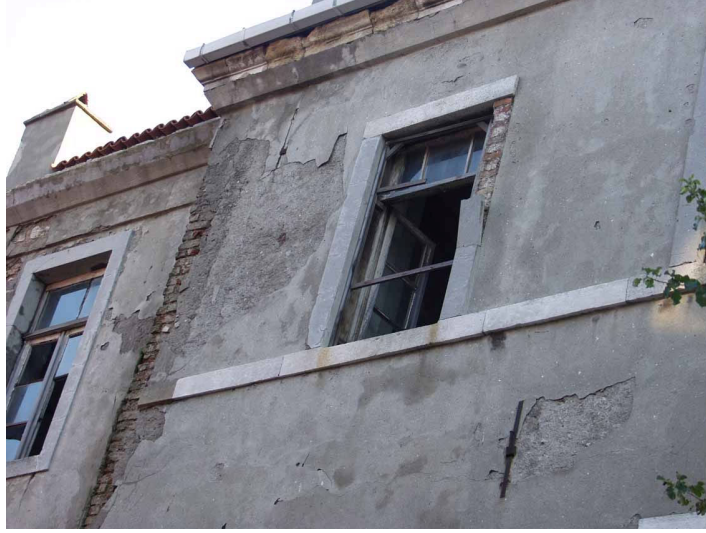
Cephenin giriş tarafına geçtiğimizde bodrum kat seviyesinde sonradan eklendiği düşünülen odunluk mekanından kaynaklanan bir set ve setin üstünde kalan, kalorifer dairesine aydınlık sağlayan bu nedenle de yerinden çıkarılıp daha yükseğe sabitlenmiş bir pencere mevcuttur (Şekil 6.110).

Şekil 6.110 Kuzeybatı Cephesi, muhdes set.

İlk yapıldığında bu set olmamakla beraber cephede, mekansal çözümlenmeye dayanarak taş söveli iki ahşap pencerenin var olduğu düşünülmektedir. Bu set, cephede neredeyse zemin kat

seviyesine kadar gelir. Bu seviye yeniden taş bir siltmeyle bitirilmiştir. Zemin kat seviyesine gelindiğinde de taş söveli metal kafesli iki ahşap pencereyle karşılaşılır. Birinci katta da bu durum aynen devam eder. Birinci katın giriş tarafının sol pencerenin söveleri kırılmış olduğundan altındaki tuğla düzen açıkça görülmektedir (Şekil 6.111).

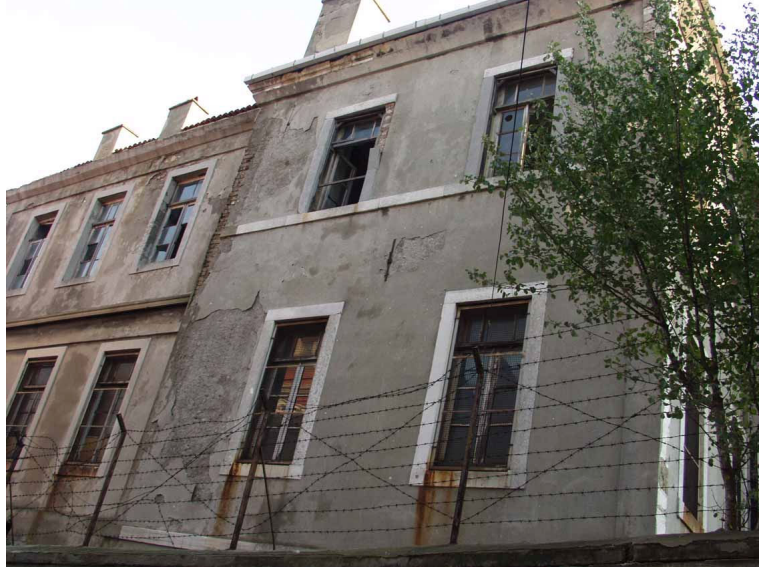
Şekil 6.111 Kırık söve, altı tuğla örgü.

Cephenin giriş tarafının köşe noktası taş olup geri kalan tüm yüzey sıvalıdır. Cephe yine yer yer sıvalı taş siltmeyle bitirilmiştir. Ancak parapetli sistemin bu alanda devam etmemesi saçak siltmelerinin seviyesini bozmuştur. Parapetin hemen önünden yükselen baca ilk yapıldığında olmamakla beraber kalorifer dairesinin eklenmesinden sonra ilave edilmiştir. Bu durum, cephede yer alan sıvaları dökülmüş alanda açıkça görülen tuğla yüzeyden de anlaşılabilir (Şekil 6.112).

Şekil 6.112 Sonradan eklenen baca için yapılan tuğla örgü.

Bu cephede de yoğun olarak sıva dökülmelerine ve taş yüzeyde kırılmalara rastlanılmaktadır. Gerek cephedeki metal elemanlarda gerekse metal kafeslerde ciddi oranda paslanma söz konusu olup bu pas taş yüzeyde lekelere sebep olmuştur. Yüzey kayıplarından taş + tuğla almaşık düzen bu cephede daha net algılanmaktadır. Odunluk olarak kullanılmak üzere yapılmış olan setin alt seviyesinde ise bitkilenme görülmektedir. Yine cephede büyük miktarda kirlenme mevcuttur. Ayrıca genel olarak doğramalar çok harap olup camları neredeyse tamamen kırılmış ve ahşapları deforme olmuştur (Şekil 6.113).

Şekil 6.113 Kuzeybatı Cephesinin pencerelerinin genel görünümü.

6.3 Yapının Bileşenleri

6.3.1 Temeller

Gerek bodrum zemininde, gerekse bahçede sondaj ve kazı çalışmaları yapılamadığı için yapı temelleri ile ilgili detaylı bilgi elde edilememiştir. Ancak, bodrum kat taş duvar yapısından, bu duvarların sağlam zemine oturtulmuş olabileceği düşünülmektedir.

6.3.2 Duvarlar

Yapı içerisinde genel olarak 2 tip duvar bulunmaktadır. Bunlar; yapının dış duvarlarını oluşturan beden duvarları ve bölücü duvarlardır.

Yapılan incelemeler sonucunda binanın beden duvarlarında, yaklaşık subasman seviyesine kadar (zemin+ 50 cm.) ortalama 90 cm. kalınlığa varan moloz taş duvar örgüsüne rastlanılmaktadır. Yapının ana giriş cephesi olan Güneybatı Cephesinde bir kaç yerde sıvaların dökülmesinden dolayı sözü geçen moloz taş duvar örgüsü belirgin bir şekilde

görülebilmektedir.

Zemin katta, subasman seviyesinin üstünden itibaren dış duvar kalınlığı 66 cm.'e kadar incelmekte ve duvar örgüsü yerini düzensiz taş + tuğla almaşık duvar örgüsüne bırakmaktadır. Üst katlarda kalınlığı 60 cm.'e kadar düşen beden duvarlarında kullanılan tuğla boyutları birkaç yerden alınan ölçüye göre belirli olmamakla beraber daha çok 9.5 / 20 / 6 cm. boyutlarında kullanıldıkları söylenebilir. Kullanılan taşlarda ise belirli bir ölçü elde edilememiştir.

Kuzeybatı Cephesinde sıva dökülmeleri sonucu ortaya çıkan tuğla duvar örgüsünün ise daha sonradan binaya eklenen bacayı inşa etmek amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir.

Yapıda yer alan bölücü duvarlar ahşap karkas sistemde (bagdadi) yapılmışlardır. Bu duvarlardaki taşıyıcı dikmeler genel olarak, çift yüzeyinden 2 ila 3 cm. arasında değişen genişlikteki bağdadi çıtalar ile kaplanmış ve üzeri sıvanarak meydana getirilmektedir. 1. katta ise mekanları sınırlayan bazı bagdadi duvarlar kaldırılıp yerleri değiştirilerek ahşap bölücü elemanlar konulmuştur. Bu elemanlar kapıların özgün detayında olup üstü tablalı masif kapılardır.

Gerek taş, gerekse tuğla duvarda, pencere boşluklarının bulunduğu bölgelerde, duvar kalınlıkları yatayda eğimli olarak bitirilmiştir.

6.3.3 Döşemeler

Yapının tüm döşemeleri volta döşemedir. Servis ve geçiş mekanları hariç tüm mekanlarda volta döşeme üzeri kadronlarla bağlı ahşap planş olduğu düşünülmektedir. Onun da üzeri pvc karoyla kaplanmış. Yalnızca 102 mekanında 16 cm.lik ahşap kaplama yalın olarak durmaktadır. Bu durum, pvc karoların sonradan yapıldığının ve özgünün de ahşap kaplama olduğunun en açık kanıtıdır. Pvc karo ile kaplı olmayan bu servis (mutfak, wc) ve geçiş (hol, yemekhane, laboratuvarlar, kalorifer dairesi) mekanları ise karo mozaik ile kaplıdır.

Zemin kat düşemesi volta olmakla beraber sonradan aralara belli aralıklarla çelik kirişler atılmış ve döşemenin güçlendirilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. 1. ve 2. kat döşemeleri tamamen volta olmasıyla beraber bazı mekanlarda araları doldurulup üzeri sıvanarak volta izlenimi yok olmuştur. Bunun dışında merdiven holünün tüm döşemeleri voltadır ve hol mekanıyla birbirlerine dik gelmektedir.

Yapı içerisinde yapılan onarımlar sırasında, bazı mekanlardaki döşeme kaplama malzemelerinin değiştirildiği, ıslak hacimlerde ise özgün kaplama malzemesinin kaldırılıp

seramik ile kaplandığı gözlenmiştir. Bunun dışında, görevli ailenin yaşadığı B06, B07, B08, ve B09 mekanlarında ise karo mozaik üzeri halı ile kaplanmıştır.

1. kat 106 revir mekanı muhdes bir mekan olmakla beraber döşemesi sonradan ahşap döşeme olarak yapılmıştır. Özgününde merdiven holü galeri boşluklu bir mekana dönüşmektedir.

6.3.4 Tavanlar

Yapı içerisinde iki tavan tipi bulunmaktadır. Esasında iki durumda da tavan voltadır. Bu tavan tiplerinden biri voltaların arası doldurulup üzeri sıvanmış hali, ikincisi ise voltaların şeklinin algılanır biçimde üzeri sıvalı halidir. Bunun dışında kullanılmış olan bir tavan tipi bulunmamaktadır.

6.3.5 Merdivenler

Günümüzde, B14 numaralı mekanla Z08 numaralı mekanı birbirine bağlayan merdivenin strüktürü dökme mozaik olup sadece ilk iki basamağı özgün mermerdir. Merdivenin, ilk yapıldığı dönemde nasıl olduğuna dair elimizde bir veri olmamakla ilk iki basamağa bakılırsa mermer olma olasılığı taşıdığı düşünülebilir fakat kesin bir veri yoktur. Günümüzdeki halini ise erken bir dönemde aldığı düşünülmektedir.

Z08 numaralı mekanla 107 numaralı mekanı birbirine bağlayan merdiven de aynı nitelikleri taşımaktadır. Merdiven süpürgelikleri de mozaiktir.

6.3.6 Kapı ve Pencere

Yapının geneline bakıldığında, ilk etapta göze çarpan bodrum kat ve diğer katlar arasında pencere tipolojisinin farklılığıdır. Zemin ve 1. katta üstü sabit camlı ahşap pencereler kullanılırken bodrum kat pencereleri sadece açılır kanat pencerelerdir. Üst sabit kısımları, kat yüksekliğinin bu katta değişmesinden dolayı bulunmamaktadır.

Bodrum katta, alçak ıslak hacim pencereleri hariç 4 tip pencere kullanılmıştır. Bunlardan bir tanesi terasa çıkan demir kapının sağında kullanılan ve sonradan değiştirildiği anlaşılan ahşap penceredir. Diğer üç tip ahşap pencere birbirlerine çok yakın özellikler taşımalarına rağmen bir tanesi özgün olup diğerleri binanın farklı dönemlerde gördüğü onarımlar sonucunda ortaya çıkmışlardır. Bu pencerelerin hepsi açılır kanat ahşap pencerelerdir ve önlerinde demir parmaklık bulunmaktadır.

İç kapılarda, banyo mekanının kapısı pvc'dir. Güneydoğu Cephesinden bodrum kata girişi sağlayan kapı ile terasa çıkışı sağlayan kapı demirdir. Bunu dışında kalan diğer kapılar ise

ahşaptır. Binada yaşayan ailenin yaşadığı mekanların kapıları ahşap çift kanatlı kapılar olup işlevleri doğrultusunda benzer nitelik taşımaktadır. Diğer ahşap kapılar ise servis mekanlarının kapıları olmasından dolayı daha sade ve basit kapılardır.

Zemin kat pencereleri de 4 tiptir. Bunlardan, merdiven holüne ait olan pencereler aynı özelliklere sahip özgün tek kanatlı ahşap pencerelerdir. Diğer 3 tipten bir tanesi özgün nitelikte üstü sabit camlı çift kanatlı ahşap pencere olup diğerleri, bodrum katta olduğu gibi binanın farklı dönemlerde gördüğü onarımlar sonucu değiştirilmişlerdir. Bu katta yer alan kapılar sınıf kapıları olmaları itibariyle aynı detaylarda, çift kanatlı üstü sabit camlı ahşap kapılardır. Sekreter odasının kapısı ise ahşap bölücü elemanla hol mekanından ayrıldığından sınıflardan farklı niteliktedir.

1. kata çıktığımızda burada karşımıza iki farklı tip pencere çıkar. Bunlardan bir tanesi merdiven holünde yer alan ve Güneybatı Cephesi'ne bakan pvc pencereler olup daha sonradan yapıldıkları anlaşılmaktadır. Diğeri ise yine erken dönemde yapılmış olduğu düşünülen üstü sabit camlı ahşap çift kanatlı pencerelerdir. Katta yer alan kapılar zemin katta da olduğu gibi sınıf kapıları olması itibariyle aynı detaylarda yapılmış üstü sabit camlı, özgün ahşap çift kanatlı kapılardandır. Katta diğer mekanlara geçişi sağlayan ahşap bölücüler yer almaktadır. Bu elemanlar muhdes olup iç kapılarla aynı detaylara sahip değildir ancak erken dönemde eklenmiş oldukları düşünülmektedir.

6.4 Yapıdaki Bozulmalar ve Nedenleri

Yapı, bugüne kadar geçirmiş olduğu süreç göz önüne alınırsa içinde bulunduğu durum daha iyi açıklanabilir. Fener'in tarihi boyunca geçirmiş olduğu yangınlar, depremler ve diğer koşullar bu durumunu hazırlayan etkenlerdir. Yapıdaki bozulmalar üç safhada ilerlemektedir. Bunlar mekansal, strüktürel ve malzeme bozulmalarıdır.

6.4.1 Mekansal Bozulmalar

Yapının, plan ve kesit düzleminde sahip olduğu bozulmalardır. Yapının bütününe baktığımızda en çok deformasyonun ve bozulmanın 1. katta olduğunu görürüz. Bunun en önemli nedenlerinden biri, cepheden ve çatının oturduğu duvarlardan aldığı su nedeniyle rutubet problemi olarak düşünülebilir. Yapıda görülen diğer bozulmalar, sıva kabarmaları, sıva dökülmesi, çatlaklar, malzeme kayıpları daha çok cephede görülen bitkilenme ve kararmaları sayabiliriz.

Bodrum kat mutfak ve kalorifer dairesinde yoğun olarak rutubet ve sıva dökülmesi

görülmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri, zemin suyunun beden duvarlarında yürütmesi ve büyük bir bölümünün toprak altında kalması itibariyle rutubet probleminin yoğun olarak görüldüğü mekanlar olmasından dolayıdır. Hol duvarlarında sıva dökülmeleri ve kılcal çatlaklara rastlanmıştır. Voltalara bakıldığında yer yer dökülen sıvadan voltaların paslanmış oldukları görülür.

Zemin kata çıkıldığında, en çok bozulmayla Z06 numaralı harita odasında karşılaşılır. Aslında, binanın tümüne bakıldığında en çok bozulma ve deformasyonun Kuzeybatı Cephesi'ne bakan mekanlarda görüldüğünü anlamaktayız bu durum da bu cephenin dış etkilerden diğer cephelerden daha fazla zarar gördüğünü ve belki de bu cephenin daha çok dış etkene maruz kaldığını kanıtlamaktadır. Mekanın dış cepheye bakan duvar yüzeyinde ciddi oranda rutubetlenme, sıva kabarması ve dökülmeler mevcuttur. Diğer mekanlara bakıldığında da daha çok dış duvarların iç yüzeyleri etkilenmiştir.

Birinci kata çıkıldığında, 104 sınıf mekanının duvarlarının çok harap durumda olduğunu görmekteyiz. Özellikle Kuzeybatı Cephesi'ne bakan duvarın iç yüzeyinde neredeyse tüm sıvalar dökülmüş ve kabarmıştır. Bu durum 102 sınıf mekanında da karşımıza çıkar. Pencerelemlerin camları kırılmış ve ahşap kısımları yıpranmıştır.

Tüm mekanlarda karşımıza çıkan bozulmalar bunlar diyebiliriz. Bunun dışında farklı bir durumla karşılaşmamıştır.

6.4.2 Strüktürel Bozulmalar

Yapıda strüktürel bozulma olarak karşımıza çıkan en ciddi problem döşemelerde meydana gelen deformasyonlardır. Binada yapılan rölöve çalışmaları sonucu döşemelerde her katta Güneybatı Cephesi'ne doğru ortalama 12- 13 cm.lik bir çökme olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun, zaman içinde zeminde oluşan hareketler ve oturma sonucu meydana geldiği düşünülebilir.

Bodrum kat tavanında volta demirlerin aralarına belirli aralıklarla çelik kirişler eklenmiştir. Bunu nedeninin ise, yapıdaki bu hareket sonucu döşemeyi sağlamlaştırmak ve desteklemek adına düşünülebilir. Bugünde zeminde kuvvetli bir hareket gerçekleştiğinde meydana gelen titreşimler ve sallanma bu durumun kanıtlamaktadır.

Yapının beden duvarlarında mevcut olan çatlaklar ve kabarmalarda malzemenin ömründen götürmekle beraber yapının strüktürünü de zayıflatmaktadır.

6.4.3 Malzeme Bozulmaları

Yapının Güneybatı Cephesindeki köşe noktaları taştır. Bunun dışında kalan alanlar ise belli bir seviyeye subasman seviyesine kadar moloz taş, bu seviyenin üstü ise taş-tuğla almaşık düzen örgüye sahip olmakla beraber üzeri sıvalıdır. Bu köşe taş noktaların, ilk yapıldığı dönemde üstü sıvalı olmadığı düşünülmele beraber zaman içerisinde sıvanmıştır. Bugün ise kısmen sıvaları dökülmüş olup taşlar ortaya çıkmaktadır. Kat hizalarında taş silmeler kullanılmıştır. Taş malzeme iyi durumda olmakla beraber yüzey ve malzeme kayıplarına rastlanmıştır. Mermer giriş basamaklarında da yer yer malzeme kayıpları bulunur ve bitkilenme mevcuttur.

Güneydoğu Cephesinde tekrar köşe taş yüzeylerde aşınmalar ve kopmalar görülmektedir. Saçak altı taş silme üzerinde yer alan sıva tüm cephenin genelinde kısmen dökülmekle birlikte kırılmalara da rastlanmaktadır. Ahşap pencerelerde içte ve dışta ahşap denizlik kullanılmıştır. Ahşap doğramaların boya ve cilaları dökülmüştür. Ahşapta aşınma ve yer yer çürümeler gözlenmektedir. Pencere camlarında ise eksiklikler vardır. Pencere önlerindeki demir parmaklıklarda paslanma gözlenmektedir.

Kuzeydoğu Cephesinde karşımıza çıkan en önemli bozulma, taş sütunlardaki kırılma ve kararmalardır. Ayrıca kat silmelerindeki yüzey kayıplarıdır. Üçgen alınlığın altında, okulun adının yazılı olduğu çerçevedeki sıvalar neredeyse tamamen dökülmüş olup altındaki metal putrel açığa çıkmıştır. Metal yüzeyde paslanma da söz konusudur.

Son olarak Kuzeybatı Cephesi'ne baktığımızda, aslında diğer cephelerden çok da farklı problemlerle karşılaşmamaktadır. Genel olarak sıva dökülmeleri sonucu ortaya çıkan duvar örgüsüyle birçok yerde karşılaşmaktayız. Saçak silmeleri kırılmış, kopmuştur. Köşe taşlarının üzerindeki sıva yer yer dökülmüş ve taş yüzeylerdeki aşınma göz önüne çıkmıştır. Cephede yer alan metal elemanlarda yoğun paslanma görülmektedir. Pencerelerin camları kırılmış, kullanılmayan mekanların ahşap doğramaları kısmen çürümeye başlamıştır.

Binanın çatısı, kırma çatı niteliğinde olup üzeri alaturka kiremitle kaplıdır. Cephe düzeni olarak iki farklı düzen özellikleri taşırken bu durum çatıda da devam etmektedir. Binanın yarısı parapetli bir sistemle çatıya bağlanmaktayken diğer yarı oluklu sistem kullanmaktadır. Bu durumla ilgili herhangi bir tarihte kesin bir veriye rastlanılmamasından ötürü özgünlüğüyle ilgili bir şey söyleyebilmek mümkün olmamaktadır. Fakat daha sonraki bir tarihte tesisat ihtiyacından doğan baca eklenmesi sonucu bu değişikliğe gidildiği düşünülmektedir.

7. RESTİTÜSYON DENEMESİ

Yapı, içerdiği koruma sorunlarına karşın, tarihi ve mimari özelliklerini, özgün yapım tekniği ve malzemesini, kaybedilmiş elemanlarına ilişkin izleri kısmen korumaktadır. Restitüsyon çalışmalarında yapıdan gelen izler değerlendirilmiş, kayıp mimari elemanlar ile ilgili kararlar yapıya ait fotoğraflar ve belgelerden yararlanılarak geliştirilmeye çalışılsa da fazla kaynak ve veri olmaması itibariyle okulun mezunlarından alınan sözlü bilgiler de bu kararlarda yardımcı olmuştur.

7.1 Çevre

Yapıyı, konumu itibariyle değerlendirdiğimizde binanın Fener Rum Erkek Lisesi ile Meryem Ana Kilisesi'nin arazisi arasında konumlanmış olduğunu görürüz. Bunun nedeni Patrik II. Ioakim'in bu araziye eğitim yapısı olarak düşünüp burada hizmet vermesinin doğru olacağını düşünmüş olmasıdır.

Yapının Güneydoğu Cephesi tarafında yer alan Fener Rum Erkek Lisesi 1920 tarihli Pervititch haritalarına göre Ioakimion Rum Erkek Lisesi adını taşır. Aynı şekilde okulun Güneybatı Cephelerini karşılayan tarafta ise Kutsal Mezar Kız İlkokulunun 1851 yılında inşa edilmiş olup ilk yapıldığında yine Pervititch haritalarına göre Erkek İlkokulu adını taşıdığını görmekteyiz.

Bunun dışında, Ioakimion Rum Kız Lisesi'nin Kuzeybatı Cephesi'ne bakan tarafta iki tane sivil mimari örneğinin yer aldığını görmekteyiz. Yapılış tarihleri tam bilinmemekle beraber 19. yüzyılın ortalarına denk geldiğini söylenebilir. Bu durum ise okulun çevresel öğelerinin değişmediğini göstermektedir. Bu durumu 1920 tarihli bir karpostaldan da açıkça görmekteyiz (Şekil 7.1).

Şekil 7.1 1920 tarihli patrikhane binalarını ve okulları gösteren bir kartpostal.

7.2 Mimari

Bodrum Kat :

Bodrum kata, Güneydoğu Cephesinde yer alan sonradan değiştirilmiş olduğu düşünülen demir kapıdan girilmektedir. Özgün demir giriş kapısı için restitüsyon önerisi cephe çizimlerinde gösterilmiştir. B02 giriş holüne girildiğinde sol tarafta yer alan banyo mekanı ve içinde barındırdığı depo, kiler... gibi ek mekanlar ilk yapıldığında mevcut olmamakla beraber bu mekanın tek bir B01 wc mekanı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca giriş holünde bulunan özgün yalak da zamanında lavabo olarak kullanılmakta ve günümüze aynen ulaşmaktadır. Giriş holünden geçilerek ana hol mekanına gelindiğinde mekanda halen daha yer alan özgün mermer masalardan buranın yemekhane olarak kullanıldığını anlamaktayız.

B06 ve B07 olarak adlandırılan mekanlar, ikiye bölünmüş tek bir mekanın parçalarıdır. İlk yapıldığında laboratuvar olarak kullanıldığı gerek kaynaklardan gerekse mezunlardan alınan bilgiyle anlaşılan bu mekanlar günümüzde okulun içinde yaşayan ailenin kullanımındadır.

B08 ve B09 olarak numaralandırılan mekanlar da aynı durumda olup tek bir mekanın bölünmüş iki parçasını oluşturmaktadır. Bu mekanlara girişi tek birer kapının sağlaması da bu durumu desteklemektedir. B09 oda mekanına girişi sağlayan ahşap kapı diğer kapılardan farklı bir mimariye ve daha sade profillere sahip olması itibariyle sonradan değiştirilmiş olduğu düşünülmektedir.

B14 hol mekanından üst kata çıkarken karşımıza çıkan dört bölümlü ahşap bölme kapının da katlar arası bağlantıyı koparmak ve belki de oluşabilecek gürültüyü biraz olsun azaltmak için sonradan eklendiği kapının detaylarında da anlaşılabilir.

B11 numaralı mekana girildiğinde mevcut olan baca izinden ve halen daha mevcut olan elemanlardan bu mekanın mutfak olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Mekanda yer alan ve Kuzeybatı Cephesi'ne bakan kapatılmış bir pencere bulunmaktadır. Bunun nedeni, B10 kalorifer mekanının arkasına eklenen odunluk mekanının bu pencerenin önüne gelmesidir. Bu nedenle bu pencere kapatılarak niş haline getirilmiştir. Bu iki mekana da özgün nitelikte ahşap kapılardan girilmektedir. Bina ilk yapıldığında var olmayan fakat gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda sonradan ilave edilen kalorifer tesisatının yer aldığı B10 mekanı, halen daha özgün kalorifer kazanını içinde barındırmaktadır.

Holde yer alan, B12 ve B13 numaralı merdiven altı mekanlar ise günümüzde depo amaçlı kullanılmakla beraber ilk yapıldığında da benzer amaçla kullanılabileceği, mekanın boyutlarından ve konumundan dolayı düşünülmektedir.

Bodrum katının diğer mekanlarına baktığımızda mekansal olarak başka herhangi bir değişiklik yapıldığı göze çarpmamaktadır. B14 hol mekanından terasa çıkış, özgün nitelikte olduğu anlaşılan, cepheden bakıldığında ise taş söveli demir bir kapıdan sağlanmaktadır. Bu demir kapının yanında yer alan iki ahşap penceren biri özgünlüğünü zaman içinde kaybetmiştir. Kat geneline bakıldığında, iki tip pencere gözümüze çarpar. Bunlardan biri daha sonradan yapıldığı kolayca anlaşılan daha sade ve basit nitelikteki pencerelerdir.

Zemin Kat :

İlk yapıldığı dönemde malzemesinin ne olduğuna dair bize pek bilgi vermeyen fakat dökme olması ve ilk iki basamağının mermer olması itibarıyla erken bir dönemde yapıldığı düşünülen mozaik bir merdivenden üst kata çıkış sağlanır. Zemin katın esas girişi, Güneybatı Cephesinin tam orta aksında yer alan özgün nitelikteki demir kapıdan sağlanır ve doğrudan hole girilir.

Z08 hol mekanının iki yanında simetrik olarak sınıflar ve idari mekanlar yerleşmiştir. Bu mekanlardan Z06 numaralı harita odasının günümüzde Z05 numaralı öğretmenler odasından ahşap bölücü bir elemanla ayrıldığını görmemize rağmen, döşemedeki ve tavandaki izlerden elde edildiği veriler ışığında, bu iki mekanın birbirinden simetriğinde olduğu gibi ahşap bağdadi bölücü duvarla ayrıldığı düşünülmektedir.

Z08 hol mekanında yer alan Z04 numaralı sekreter odası mekanı, ahşap bir bölücü elemanla ana hol mekanından ayrılmaktadır. Bu mekan, ilk yapıldığında yer almamaktadır. Bu nedenle restitüsyon projesinde yer almaz. Bunu, hem tavandaki ve döşemedeki izlerden (süpürgeliğin devam etmesi) hem de mekanda yer alan ikonastasiisten dolayı anlamak mümkündür.

Hol mekanında yer alan ve katlar arası bağlantıyı sağlayan mozaik merdivenin başlangıç basamaklarının iki yanına 20 x 20 cm. ölçülerinde iki çelik kolon ilave edilmiş ve giriş atılmıştır. Bunun nedeni olarak merdiven holünün üzerinin döşeme ile kapatılması düşünülebilir.

Kata genel olarak bakıldığında, tek bir tip kapıya rastlanır. Bu kapı tipi bodrum katta da ana mekanlara girişi sağlayan kapı tipiyle aynıdır ve özgün niteliktedir. Tek farkı, bodrum katta kat yüksekliğinden dolayı üstünde sabit cam yokken zemin katta üstü sabit camlı tipe dönüşmüştür. Farklı ölçülere sahip kapılar aynı deyalardadır.

Katta yer alan pencerelere bakıldığında ise; üç tip pencereyle karşılaşılır. Bunlardan biri tüm mekanlarda yoğunluklu olarak kullanılmış olan sınıf penceresi tipidir ve sınıfta kullanılan diğer pencere tipine göre daha özgün nitelikte olduğu, açılma sisteminin yeniliğinden ve

detaylarının sadeleşmiş olması itibariyle, görülebilmektedir. Bu nedenle ilk yapıldığında bu pencerelerin kullanılmadığını söylememiz pek de yanlış olmaz. Diğer üçüncü tip pencere ise, merdiven sahanlık pencereleri olup günümüze aynen ulaşmayı başaran tek kanatlı açılır pencerelerdir.

1. Kat :

Özgün tasarıma yapılan en büyük değişiklik zemin kat merdiven holünün üzerinin döşeme atılıp kapatılmasıyla oluşturulan revir mekanının (106) kata eklenmiş olmasıdır. Okulda eksik olan sağlık hizmetinin bu şekilde tamamlanması amaçlanmıştır**. İlk yapıldığında galeri boşluğu olarak kullanıldığı anlaşılan alan ahşap döşeme atılarak mekan haline getirilmiştir. Bu bölüntüyü tavanda devam eden volta izlerinden açıkça anlayabilmekteyiz. Mekana girişi sağlayan ahşap kapı, okulda bulunan standart kapı tipinde yapılmış olup farklı olarak tek kanatlıdır.

Merdiven holünün başlangıcında yer alan ve bu mekanı sınırlayan ahşap bölme elemanlar tavana kadar devam etmektedir ve binadaki kapı profil detaylarına sahiptir. Duvarla ayırmak yerine daha ucuz ve daha hafif nitelikte olduğu düşünülerek eklendiği düşünülmektedir.

107 hol mekanına baktığımızda, ahşap bölme elmanlarla bölünmüş olduğunu görmekteyiz. İlk yapıldığında böyle olmadığı 104 sınıf mekanına girildiğinde daha net anlaşılmaktadır. 104 sınıf mekanının hol duvarı kaldırılarak bir pencereyi daha içine alacak şekilde ahşap bölme konumlandırılarak mekanın büyütülmesi sağlanmıştır. Bu durum, kaldırılan duvarın yerinde kalan eşikten ve iki mekanın zemin kaplamalarının farklılığından açıkça algılanmaktadır.

Aynı durum, 103 numaralı müdür odasında ve 102 numaralı sınıf mekanında da izlenebilmektedir. İlk yapıldığında bu müdür odasının da holden duvarla ayrılmış olduğunu, sınıfı büyütmek amacıyla yapılan değişiklik sırasında onun da bölücü ile ayrılmış olabileceğini mevcut izlerden anlamaktayız.

Bunu dışında bu katta yer alan daha başka mekansal bir değişiklik olmamakla beraber, okulda da rastlana en ciddi değişiklik sınıf mekanlarının ahşap kaplama döşemelerinin üzerinin pvc karoyla kaplanmış olmasıdır. Bunu da, 101 sınıf mekanının döşemesinde oluşmuş olan bozulma sonucu anlamak mümkün olmuştur.

**Mezunlardan Agni Nikoladiu ile yapılan görüşmeler sonucu öğrenilmiştir.

Kat geneline bakıldığında, üç tip pencereyle karşılaşılır. Bunlardan biri merdiven holünün pencereleri olan pvc tipi pencereler olup tabiki özgün nitelikte değildir.

Boyutları ve konumu incelendiğinde katta yer alan esas pencere tipinden kullanılmış olabileceği düşünülmektedir. Karşımıza çıkan ikinci tip pencere, zemin katın da standart tipini oluşturan özgün nitelikteki pencere tipi olup ahşap çift kanatlı açılır niteliktedir. Bir diğer pencere tipi ise; daha erken dönemde yapılmış, zemin katta da rastladığımız pencere tipidir.

Cepheler :

Binanın ana giriş cephesini oluşturan, Güneybatı Cephesi'nde mimari anlamda ilk yapıldığından farklı olarak yapılan ciddi bir değişiklik olmamakla beraber malzeme farklılıklarından ibarettir. Ayrıca mekanları anlatırken belirttiğimiz gibi doğrama farklılıkları da mevcuttur.

Güneydoğu Cephesi'ne geldiğimizde, birinci kat seviyesinde iki pencere hizasında çatıya çıkış sağlayan bir merdivenin izleri karşımıza çıkar. Zamanında merdivenin kullanımı pencereden sağlanmaktadır. Bu durumu kaynaklarda desteklemektedir. Fakat bu merdivenin daha sonradan eklendiği, hem kullanımı hem de konumu itibariyle açıkça anlaşılabilir.

Kuzeydoğu Cephesi'ne gelindiğinde, cephede göze çarpan ciddi bir değişiklik olmamakla beraber malzeme ve doğrama farklılıkları boyutundadır.

Kuzeybatı Cephesinde ise karşımıza çıkan en belirgin farklılık, B10 kalorifer dairesi ve B11 mutfak mekanı seviyesine gelen alanda kapatılarak odunluk olarak kullanılmasının cepheye yansımadır. Bu nedenle burada yer alan pencereler kapatılmış ve önüne bir set çekilerek yükseltilmiş bir döşeme haline getirilmiştir. Bu seviye, hemen hemen binayı çevreleyen bahçe duvarı hizasındadır. Bu durum binanın güvenlik problemini de beraberinde getirdiğinden bu problem bahçe duvarının üzerine tel çekilerek giderilmeye çalışılmıştır. Bunun dışında cephede, doğrama farklılıkları ve doğrama önlerine sonradan eklendiği düşünülen metal kafesler dışında başka bir değişiklik görülmemektedir.

Binanın çatısına bakıldığında, kırma çatı olduğunu görmekteyiz. Binanın yarısında çatı geri çekilerek parapetli çatı düzeninde bitirilirken, diğer yarısında ise daha sonradan olduğu düşünülen ölüklü sistemle bitirilmiştir. İlk yapıldığında tüm binanın çatısının parapetli sistemle bitirilmiş olduğu düşünülmektedir. Çatı saçağının hemen altında yer alan taş silme yer yer sıvanarak özgünlüğü kaybedilmişse de ilk yapıldığında sıvasız ve açık olduğu düşünülmektedir.

7.3 Malzeme

Yapım sistemi kargir olmakla beraber, üç farklı tip örgü sistemi kullanılmıştır. Zemin katta subasman seviyesine kadar moloz taş duvar örgüsüne sahipken, üst katlar taş – tuğla almaşık duvar düzenindedir. Sadece Kuzeybatı Cephesinde, sonradan eklendiği anlaşılan baca nedeniyle tuğla örgü düzenine rastlanmıssa da ilk yapıldığında olmadığı anlaşılmaktadır.

Bina, malzeme konusunda özgünlüğünü büyük ölçüde koruyarak günümüze ulaşmıştır. Güneybatı Cephesinde, köşe noktalarda yer yer dökülmüş olan sıvalardan görüldüğü üzere bu bölümler taş olup daha sonradan üzeri sıvanmıştır. Sınıf mekanlarının içinde yapılan inceleme ve raspa çalışmaları da bu durumu desteklemektedir. Geriye kalan bölüm ise sıvalıdır. Benzer nitelikteki binalarla karşılaştırıldığında bu durum daha net görülmektedir.

Güneydoğu Cephesi'ne baktığımızda da aynı durum kısmen geçerlidir. Cephenin giriş cephesi'ne yakın tarafında da köşe noktalarının taş, geri kalanın sıvalı yüzey olduğu mimari dil birliğinden kolayca anlaşılır. Cephenin deniz cephesi'ne yakın tarafında ise tamamen farklı bir durum mevcuttur. Bu iki bölüm birbirinden tamamen farklı özellikler taşımakla beraber bu durum cephe anlayışlarına ve kullanılan malzemelere kadar yansımaktadır. Özgün nitelikte olduğu düşünülen bu mimarinin nedeni olarak deniz tarafına bakan esas cephenin ve kısmen yan cephelerin daha görkemli olmasının amaçlanması, bunun yanında diğer cephelerin daha sade ve gösterişsiz olmasının amaçlanması diyebiliriz.

Kuzeydoğu (deniz) Cephesi'ne baktığımızda, manzaranın görkemine yakışan bir cephe anlayışıyla karşılaşmak mümkündür. Bodrum kat hariç, diğer katlarda sütunlu bir düzen mevcuttur. Tam orta aksta yer alan ve yanlardan 12 cm. kadar dışarda olan, bir çıkma niteliği taşıyan bu düzen günümüze aynen ulaşmakla beraber zaman içerisinde üzerinin sıvandığı ve hatta üçgen alınlığın altında okulun adının yazdığı alanında üzerinin kapandığı yer yer dökülen sıvalar yardımıyla düşünülebilir.

Sıvanın çok kalın ve sert olması nedeniyle sıvalı sütunların üzerinde yapılan raspa çalışmalarının önemli bir sonuç vermemesi bu düzenin malzemesi konusunda bize çok yardımcı olamamıştır. Bu nedenle, restorasyon projesi kapsamında üç farklı öneri geliştirilmiştir.

Kat ve saçak silmelerinin taş olması nedeniyle üzerlerinin sıvanmaması gerektiği fakat zaman içerisinde bu duruma uyulmadığı gözlenmektedir.

Kuzeybatı Cephesi'ne gelindiğinde ise, iki farklı cephe anlayışını burada görmek mümkündür. Giriş cephesi'ne yakın tarafta köşe noktalar taş iken geri kalan yüzeyler

sıvalıdır. İlk yapıldığı dönemde de bu şekilde olduğu düşünülen binanın malzemesi neredeyse aynen günümüze ulaşmıştır. Binada yapılan en önemli değişiklikler iç mekanlarla ve cephede sıvama boyutunda olup daha başka bir farklılık görülmemiştir.

8. RESTORASYON ÖNERİLERİ

8.1 Yapının Kullanımına İlişkin Öneriler

Ioakimion Rum Kız Lisesi'nin yer aldığı Fener Bölgesi eğitim yapılarının yoğunlaştığı bir merkez konumundadır. Fener'in ihtiyaçlarına önceleri cevap verebilen bir yapı olarak inşa edilen bu lise binası, günümüzde yaşayan azınlıkların sayısının azalması ve okul binasının bugünkü eğitim sistemi ile uyum sağlayamaması yüzünden kapatılmış durumdadır. Ayrıca özel mülkiyetten Vakıflara geçen bu tür yapılar, maddi olanaksızlıklar ve bürokratik engellerden dolayı, zaman içinde terk edilmekte ve yok olmaktadır. Bu nedenle yapıya getirilecek olan kullanım önerileri bugünkü mülkiyet durumu ve yapının bugünkü konumu dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Lise binası olarak yapılmış olan yapı, özgünlüğünü büyük ölçüde koruyarak günümüze kadar gelmiştir. Ancak yapı çevresinde yaşayan azınlıkların sayısındaki azalma, bu okulun kapanmasına ve yapının kendi haline bırakılmasına neden olmuştur. Aynı gerekçeler günümüz için de geçerli olup, yapının tekrar kullanıma açılmaması sonucunu getiren önemli bir sebeptir. Bu yüzden yapının, kendi özgün niteliklerine ve çevresine uygun yeni bir işlevle değerlendirilmesi şarttır.

Yapılan araştırmalar ve mezunlarla yapılan konuşmalar sonucu, binanın "Kültür Merkezi" olarak kullanılmasının yararlı olacağı düşünülmüştür. Yapının, Fener'deki konumu da göz önüne alındığında, (çevresinde yer alan eğitim ve dini yapılar düşünüldüğünde) bu önerinin yapıya getirilebilecek en uygun işlevlerden birisi olduğu kararına varılabilir.

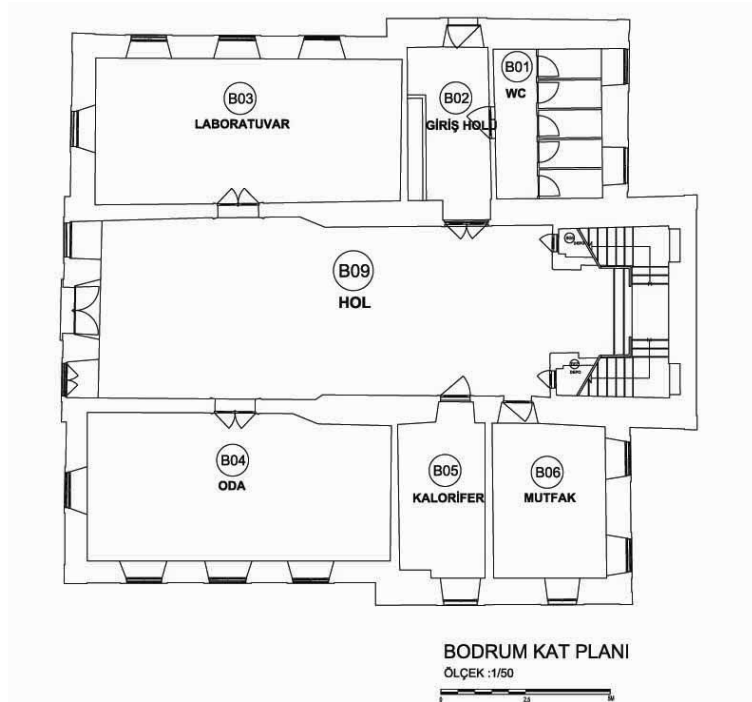
Ioakimion Rum Kız Lisesi'nin "Kültür Merkezi" olarak kullanılması için oluşturulan restorasyon projesi geliştirilirken, yapının özgün mekanlarının plan şemalarında değişiklik yapılmamış, yalnız yapıya sonradan getirilen niteliksiz ekler kaldırılmış ve gelecek olan yeni işlev için gerekli fonksiyon önerileri geliştirilmiştir.

8.2 Yeni Kullanıma Bağlı Uygulama Önerileri

Kültür Merkezi'ni oluşturan işlevlerin yapı içerisindeki dağılımı konusunda geliştirilen restorasyon önerisinde yapının özgünlüğü büyük ölçüde korunarak işlev doğrultusunda bir takım yeni alanlar yaratılmıştır.

Kültür Merkezi kapsamında tasarlanacak olan yapının bünyesinde; Yunanca Dil Kursu sınıfları, Dinleti Odası, Kütüphane, Toplantı Odası, Müdür Odası, Öğretmenler Odası, Mezunlar Derneği, Wc, Mutfak ve Kafe gibi işlevleri barındıracağı düşünülmüştür.

Bodrum Kat Mekanları :

Şekil 8.1 Bodrum Kat Restitüsyon Planı.

B01 Mekanı :

Günümüzde, banyo ve depo mekanlarını içinde barındıran mekan, geliştirilen restorasyon önerisi kapsamında bayanlara ait tek bir wc mekanı olarak düzenlenmiştir. Günümüzde döşeme kaplaması seramik, duvar kaplaması fayans olan mekan aynen bırakılarak kullanımına devam edilmiştir. Tavanlar volta olup sıvaları yenilenmiştir (Şekil 8.1).

B02 Mekanı :

Bodrum kat girişinin açıldığı giriş holü mekanı olup farklı bir işlev kazandırılmamıştır. Servis girişi sağlanacak olan kapıdan bu hole geçilir ve servis holü olarak kullanılır. Mekanda bulunan özgün yalak geçmişte lavabo olarak kullanılmaktayken bugün sadece görsel bir

nitelik kazandırılarak kullanımına devam edilmiştir.

B03 Mekanı :

Bugün, binada yaşayan ailenin mutfak mekanı olarak kullanılan mekan, geliştirilen öneri kapsamında Kültür Merkezi'ne hizmet eden kafe'nin mutfağı olarak düşünülmüştür. Mermer bir tezgahla ve çarpma bir kapıyla personelin kullandığı kafe mekanından ayrılır.

Mozaik olan döşeme kaplaması korunmuştur. Duvarların sıvaları yer yer dökülmüş ve rutubetten dolayı kabarmış olduğundan, sıvaların temizlenip incelenmesi sonucunda oluşturulacak olan kireç sıva ile sıvanıp üzeri kireç badana yapılacaktır.

B04 Mekanı :

Yalnızca idari personelin kullanabileceği kafe mekanı olarak hizmet verecek olan mekan 21 m² alana sahiptir. Mekana korunan ahşap çift kanatlı kapıdan girilir. Kapının yer yer yıpranmış olan ahşap bölümleri özgün detaylarla bütünlenecektir.

Mekanın döşeme kaplaması mozaik olup aynen korunmuştur. Mekanın işlevi doğrultusunda üzerinin halı kaplanması uygun görülmüştür. Böylelikle ısı kaybı da biraz olsun azaltılmaya çalışılmıştır. Volta olan tavan kaplamasının ise demirleri yer yer paslandığından sıvasının sökülüp, metal elemanların pas sökücü ile temizlendikten sonra yeniden kireç sıva ile sıvanması düşünülmüştür.

B05 Mekanı :

İlk yapıldığında laboratuvar olarak kullanılmakta olan mekan günümüzde araya konulan ahşap bölücü elemanla ikiye ayrılarak iki farklı mekan olarak kullanılmakla beraber geliştirilen işlev doğrultusunda mezunlar derneğinin merkez ofisi olarak kullanılması düşünülmüştür. Günümüzde kullandıkları ve çalışmalarını yürüttükleri herhangi bir ofisleri olmamaları nedeniyle bu sosyal tesisle bütünleşecekleri ve çalışmalarını daha rahat yürütecekleri planlanmıştır.

Mekanın pencereleri özgün niteliklerini kaybetmiş olduklarından özgün nitelikte ahşap pencerelerle değiştirilmişlerdir. Ayrıca, soğuktan korunmak adına geçici bir çözüm olarak üretilen pencerelerin önüne konan naylonlar da kaldırılacaktır.

Özgün mozaik döşeme kaplaması korunmuş, yer yer sıvaları dökülmüş tavan ve duvarların sıvalarının sökülüp rutubeti önlemek amacıyla çeşitli yalıtım malzemeleri sürüldükten sonra kireç sıva ile sıvanmaları uygun bulunmuştur. Daha sonrada üzeri kireç badana yapılacaktır.

B06 Mekanı :

İlk yapıldığında ve bugünde kalorifer dairesi olarak kullanılan mekana geliştirilen işlev doğrultusunda farklı bir kullanım yüklenmemiş ve kalorifer dairesi olarak kullanılmaya devam edilmiştir. Mekanda bulunan fakat okulun kapalı olmasından dolayı kullanılmayan kalorifer kazanının bakımının yapılarak kullanılmasına karar verilmiştir.

Mekanın şap olan zemini mozaik kaplanarak orijinal döşeme seviyesine getirilecektir. Ayrıca mekanın işlevi nedeniyle kararan duvarların ve tavanın sıvaları sökülerek yerine kireç sıva ve badana yapılmıştır.

B07 Mekanı :

İlk yapıldığında okulun mutfak mekanı olarak kullanılması düşünülen mekan bugün kullanılmamakla beraber, geliştirilen restorasyon işlevi doğrultusunda wc'lerin yetersizliği nedeniyle erkek wc mekanı olarak kullanılması planlanmıştır. Böylelikle yapıya hizmet eden bir erkek bir de bayan wc mekanı olmuştur.

Özgün mozaik döşeme kaplaması korunduğundan sadece gerekli temizlikleri yapılarak kullanılması uygun görülmüştür. Bunun yanında, yoğun rutubet nedeniyle şişen ve dökülen sıvalar temizlenerek yerine yapıya zarar vermeyen ve ömrünü uzatan kireç sıva ve kireç badana yapılmasına karar verilmiştir. Mekanda bulunan ve Kuzeybatı Cephesi'ne bakan kapatılmış pencere de açılarak özgün işlevine dönüştürülecektir.

B08 ve B09 Mekanları :

Günümüzde de merdiven altı depo mekanları olarak kullanılan mekanlar binaya yüklenen işlev doğrultusunda da aynı işlevlerine devam etmişlerdir.

B10 Mekanı :

Kültür Merkezi olarak işlevlendirilen yapının, terasa geçiş holü ve kapalı kafe mekanı olarak düşünülmüştür. Mekanın büyüklüğü ve geçmişte sahip olduğu gibi bir sirkülasyonun olmaması sebebiyle iki işlevi birden yüklenmesinde bir sakınca görülmemiştir.

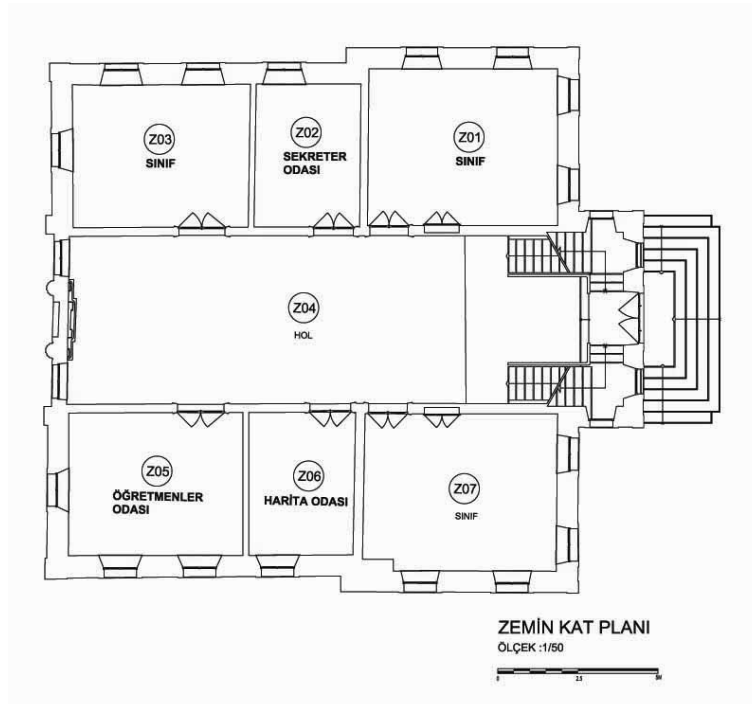
Mozaik olan zemin kaplaması özgünlüğünü korurken döşemede meydana gelen sehim giderilerek orijinal kot seviyesine getirilmiştir. Binanın gerekli güçlendirme işlemleri tamamlandıktan sonra, tavan döşemesini güçlendirmek adına araya atılan çelik kirişler de kaldırılmıştır. Mekanın pencerelerinden özgünlüğünü kaybetmiş P4 penceresi özgün nitelikteki ahşap pencereyle değiştirilmiştir.

Bodrum katta yer alan bu mekanın duvarları, hem zemin suyundan hem de dış etkilerden

dolayı rutubet problemiyle karşı karşıya kalmıştır. Bu nedenle sıvalar şişmiş ve çoğunlukla dökülmüştür. Kalan sıvalar da temizlenip, rutubete karşı çeşitli yalıtım malzemeleri kullanıldıktan sonra tekrar kireç sıva ile sıvanması ve kireç badana yapılması uygun bulunmuştur.

Ioakimion Rum Kız Lisesi binasında taşıyıcı strüktür bakımından büyük ölçekte hasar gözlenmemekle birlikte, geçen 124 senenin yapıda kullanılan malzemelerde birtakım sorunlar ortaya çıkardığı saptanmaktadır. Kargir binanın bodrum zemininde yapılacak olan sondaj çalışmaları sonucunda, yapı temellerinin durumu anlaşılacak ve nasıl bir müdahale türünün uygulanabileceği belirlenecektir. Aynı dönemde ve benzer yapılarda kullanılan yöntemlerle günümüze kadar gerçekleşen depremler ve mevcut yer altı sularının yapının temellerine verdiği olası zarar düşünüldüğünde, restorasyon çalışmaları sırasında yapı temellerinin desteklenmesi gerekliliği anlaşılmaktadır.

Zemin Kat Mekanları :

Şekil 8.2 Restitüsyon Zemin Kat Planı.

Z01 Mekanı :

Kültür Merkezi bünyesinde Yunanca Dil Kursu işlevini de barındırması düşünüldüğünden bu mekan kursa yönelik sınıf olarak tasarlanmıştır. İlk yapıldığında da sınıf olarak kullanılmış olan mekanda işlev değişikliği yapılmamıştır. Mekanın pencereleri özgün nitelikte olup sağlamlaştırılmayla tekrar kullanılabilir hale getirilmişlerdir.

Mekanın döşeme kaplaması özgün ahşap kaplama olup zaman içerisinde ahşapların yıpranmasından ötürü üzeri pvc karo ile kaplanmıştır. Pvc karolar kaldırılıp ahşap kaplamalarda kısmen yenileme ve sağlamlaştırma işlemleri yapılarak tekrar kullanılabilir hale getirilmişlerdir (Şekil 8.2).

Z02 Mekanı :

Mekan, yapıya getirilen işlev doğrultusunda ihtiyaç duyul”0’4Hn2ÇÇt.3.”□’*faŞ42thht32Hb5HfiŞGÇ24

Z06 Mekanı :

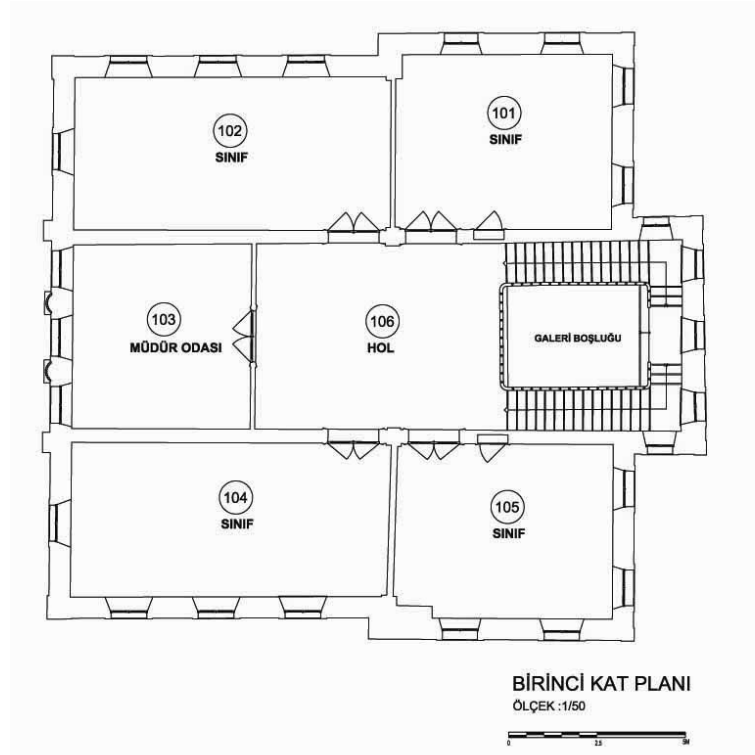
Günümüzde Z05 mekanından muhdes ahşap bir bölücü elemanla ayrılan Z06 mekanı bölücü eleman yerine bağdadi duvar örülerek arşiv odasına dönüştürülmüştür.

Z07 Mekanı :

Z01 mekanı gibi Dil Kursuna hizmet eden sınıf mekanlarından birisidir. Mekanın tüm pencereleri özgün niteliklerini kaybetmiş olduklarından özgün nitelikte ahşap pencerelerle değiştirilmişlerdir. Mekanın zemininde bulunan pvc karolar kaldırılarak ahşap kaplamanın durumuna göre gereken sağlamlaştırma işlemleri yapılarak kullanılmıştır. Mekanın dış duvarları yoğun rutubetten dolayı çok harap durumdadır. Sıvalar tamamen sökülüp, dış etkilerden yalıtım malzemeleriyle arındırıldıktan sonra kireç sıva ile sıvanacak ve üzeri kireç badana yapılacaktır.

Tavanın voltaları görüldüğünden demirlerde oluşan paslar görülebilmektedir. Bu paslanmalar pas sökücülerle temizlendikten sonra üzerleri sıvanmıştır.

1. Kat Mekanları :

Şekil 8.3 Restitüsyon Birinci Kat Planı.

101 Mekanı :

Dil Kursuna hizmet eden sınıf mekanlarından birisidir. Mekanın yalnızca Güneydoğu Cephesi'ne bakan pencerelerinden bir tanesi özgündür. Diğer pencereler ise zaman içerisinde pvc pencere ile değiştirilmişlerdir. Bu nedenle özgün nitelikteki ahşap pencerelerle yenilenmiştir.

Döşeme kaplaması pvc karo olan mekanın özgün kaplaması ahşap kaplama olup hasarlı alanlardan anlaşılabilmiştir. Bu nedenle sonradan eklenen pvc karo kaplama kaldırılarak mevcut ahşap kaplamalar temizlenip yenilenerek kullanılmıştır.

Tavanın volta düzeni görülmekle beraber metalleri paslanmış ve bu paslanmalar sıva yüzeyine kadar işlemiştir. Bu nedenle öncelikle sıvalar sökülüp, metallere pas sökücü uygulanmış ve sonra üzeri kireç sıva ile sıvanmıştır. Yoğun rutubetten dolayı mekanın özellikle dış duvarlarının sıvaları kabarmış ve kısmen dökülmüştür. Bu sıvalarda tamamen temizlendikten ve yalıtım malzemeleriyle desteklendikten sonra kireç sıvayla sıvanmıştır. Hem tavan hem de duvar sıvalarının üzeri ise kireç badana yapılmıştır (Şekil 8.3).

102 Mekanı :

Günümüzde mekanın Kuzeybatı sınırı muhdes ahşap bölücü elemanla belirlenmiştir. Sonradan eklendiği düşünülen bu eleman kaldırılıp yerine duvar örme suretiyle mekanın sınırları yeniden oluşturulmuştur. Mekana girişi sağlamak için özgün detaylarda çift kanatlı bir ahşap kapı takılmıştır. Daha önceden sınıf olarak kullanılan mekan geliştirilen işlev doğrultusunda çalışma ünitelerinin de yer aldığı kütüphane mekanı olarak düzenlenmiştir.

Mekanın döşeme kaplaması özgün ahşap kaplama olup iyi durumdadır. Kopan parçaları bütünlendikten ve cilalandıktan sonra tekrar kullanılmıştır.

103 Mekanı :

Yapıya yüklenen işlev doğrultusunda Kültür Merkezi'nin yönetim birimini meydana getiren bir yönetici odası ihtiyacı vardır. Hol mekanından bağdadi bir duvarla ayrılarak yaratılan mekan müdür odası olarak tasarlanmıştır. Mekanın giriş kapısı özgün detaylardaki ahşap kapıyla sağlanmıştır.

Yapının Kuzeydoğu Cephesi'ne bakan üç pencereside sonradan değiştirilmiştir ve özgün niteliklerini kaybetmişlerdir. Bu nedenle özgün nitelikteki ahşap pencerelerle yenilenmişlerdir.

Tavanı dolgu harcıyla doldurulmuş olduğundan volta izleri algılanmamaktadır. Bu nedenle bu

dolgu harçları çıkarılarak volta demirleri temizlenmiş ve tuğlalara gerekli bakım yapıldıktan sonra üzerleri kireç sıva ile sıvanmıştır. Daha sonra da üzeri kireç badana yapılarak korunması sağlanmıştır.

104 Mekanı :

Ana hol mekanından ahşap bölücü elemanla ayrılan mekanın özgün sınırlarının duvarla sağlandığını döşemedeki izlerden anlamaktayız. Bu nedenle bağdadi duvar örülerek mekan özgün sınırlarına getirilmiştir. Mekana giriş özgün detaylarda bir ahşap kapıyla sağlanmıştır. Mekan getirilen işlev doğrultusunda öğrencilere ve konuklara hizmet eden dinleti odası olarak düşünülmüştür.

Mekanın tüm pencereleri yenileriyle değiştirilmiştir. Döşeme kaplaması sonradan yapılan pvc karo olması itibariyle kaldırılıp altındaki ahşap kaplama onarılıp sağlamlaştırılarak yeniden kullanılmıştır. Mekanın Kuzeybatı Duvarı dış etkilerden dolayı yoğun nem problemiyle karşı karşıyadır. Bu problemi çözmek amacıyla yapı duvarlarının sağlamlaştırılmasından sonra sıvalar temizlenip oluşturulan kireç sıva uygulanacaktır. Daha sonra da üzeri kireç badana yapılacaktır.

Tavan voltalarının arasındaki dolgu harcı temizlenip voltalar görünür hale getirilecektir. Gerekli bakım yapıldıktan sonra üzeri kireç sıva ile sıvanıp kireç badana uygulanacaktır.

105 Mekanı :

Dil kursuna hizmet eden sınıf mekanlarından biri olarak tasarlanmıştır. Zemindeki pvc karo kaldırılıp altındaki ahşap kaplama sağlıklılaştırıldıktan sonra kullanılmıştır. Tavan voltalarının paslanmış metalleri pas sökücüyle temizlenip üzerleri sıvanmıştır. Mekanın tüm pencereleri özgün niteliklerini kaybettiklerinden ahşap pencerelerle yenilenmiştir.

Mekanın özellikle dış duvarlarında ciddi oranda rutubet problemi mevcuttur. Bu problemi çözmek amacıyla yapı duvarlarının sağlamlaştırılmasından sonra sıvalar temizlenip oluşturulan kireç sıva uygulanacaktır. Daha sonra da üzeri kireç badana yapılacaktır.

106 Mekanı :

Merdiven holüyle bağlanan ana hol mekanıdır. Zemindeki çökme engellenerek orijinal kotuna getirilmiştir. Merdivenin de döşeme kaplaması mozaiktir ve iyi durumdadır. Bu nedenle kimyasallarla temizlendikten sonra kullanılacak duruma getirilmişlerdir.

Merdiven holünün pencereleri sonradan pvc pencerelerle yenilediğinden özgünlüklerini kaybetmişlerdir. Bu nedenle de özgün ahşap pencerelerle değiştirilmişlerdir. Mekanın tavanı

kısmen görünür durumdaki voltadır. Araları dolgu harcıyla kapatılıp düz hale getirilen voltaların araları boşaltılıp üzerleri sıvanarak özgün hale getirilmişlerdir.

Cepheler :

Ioakimion Rum Kız Lisesi'nin beden duvarlarında, çeşitli dönemlerde yapılmış olan sıvaların kaldırılması ve öncelikle özgün sıva bileşenlerinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bilinmeyen bir tarihte yapılan onarımlar sırasında çimentolu harçla doldurulan çatlaklar ve boşluklar temizlenip, kullanılan özgün harç bileşeninin incelenmesi sonucunda oluşturulacak olan aynı özelliklerdeki harç ile bu yerler onarılacaktır.

Zaman içerisinde rutubetlenme ve bakımsızlıktan önemli ölçüde etkilenmiş olan lise binasına, yapı duvarlarının sağlamlaştırılmasından sonra, iç ve dış duvarlarındaki sıvaların temizlenip incelenmesi sonucunda oluşturulacak olan yeni sıva malzemesi ve özgün boya renkleri uygulanacaktır.

Dış duvarların onarımından sonra, içerisinde akrilik reçine bulunan boya karışımı kullanılacaktır. Paslanmaya başlamış demir kapılar ile metal yapı elemanları pas sökücü ile temizlendikten sonra, üzerlerine koruyucu sürülecektir. Kullanılmayacak durumda olanlar ise değiştirilecektir.

Yapıda kullanılan taş söveler geçen zaman içerisinde kirlenmiş ve yer yer özgün niteliğini kaybetmiştir. Tüm kapı ve pencerelerde bulunan taş sövelere, temizlenme sonrasında ortaya çıkacak olan duruma göre sağlamlaştırma, plastik onarım...vb. gibi çeşitli müdahaleler yapılacaktır.

Yapının mermer giriş basamaklarında meydana gelen bitkilenme ve yosunlanma temizlenecek, kopan kırılan bölümler tamamlanarak özgün boyutlarına getirilecektir.

Tamamen çimento sıvayla sıvanmış cephenin sıvaları sökülecek ve gerekli olan yüzeyler kireç sıvayla sıvanacaktır. Binanın Güneybatı Cephesi ile Güneydoğu ve Kuzeybatı Cephelerinin bir kısmında yer alan ve sıva sökümü sırasında ortaya çıkan kesme taş köşeler ise gerekli koruyucular sürüldükten sonra aynen bırakılacaktır.

Kuzeydoğu Cephesinin orta aksında yer alan sütunlu bölgede yer alan köşe noktalarında ilk yapıldığında sıvalı olmadığı düşünülmeyle beraber bu bölgeninde sıvası sökülüp gerekli koruyucular sürüldükten sonra bırakılacaktır. Geri kalan yüzey ise daha sağlıklı olması ve cephenin hava almasını engellememesi itibarıyla kireç sıvayla sıvanacaktır. Bu alanın üzerinde ise taş silmeyle oluşturulmuş üçgen bir alınlık vardır. Bu alınlığın ortasında ise sıvadan yapılmış bir bizans kartalı motif yer alır.

Saçak altı taş silmeleri yer yer sıvanmış olmakla beraber ilk yapıldığında böyle değildir. Bu nedenle saçak altı silmelerinin tümünün üzerindeki sıva kaldırılacaktır.

Yapının özgün çatı sistemi aynen tutulacak ancak gerekli yenilemeler yapılacaktır. Oluşturulan gizli derelerde kullanılan kaplama malzemesi tümüyle yenilenecek olmayan yerlere ise uygulanacaktır. Çatının suyu çörtenlerle yağmur iniş borularına aktarılıp cepheden su alımı sağlanacaktır. Özgünlüğünü koruyup günümüze kadar gelebilmiş olan alaturka kiremitler çatı kaplamasında yeniden kullanılacaktır. Ayrıca binanın çatı parapet duvarı üzerinde geçmişte alaturka kiremitten yapılan harpuşta da, özgün malzemeler kullanılarak yenilenecektir. Yapının çatı sistemi çıkma yaptığı bölgeye kadar parapetli, diğer tarafı ise normal oluklu sistemdir. Bu ikinci durumun özgünlüğü tartışılır olduğundan tüm çatı parapetli düzene çevrilecektir.

9. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Ioakimion Rum Kız Lisesi'nin yüksek lisans tez konusu olarak seçilmesinin temel nedeni azınlık eğitim binalarının günümüzde çok az kalmaları ve elimizde kalan örneklerinde kullanılmamaktan dolayı yok olmalarıdır. Yapılan incelemelerde, bilinen yapılar dışında küçük boyutlu yapılarla ilgili detaylı bilgilere rastlanılmamıştır. Bu yapının tez konusu olarak seçilmesinin bir diğer nedeni ise, azınlık gruplarına ait binaların diğer yapılara göre yeterli derecede tespitlerinin yapılmamış olmasıdır. Özel mülkiyetten Vakıflara geçen bu tür yapılar, maddi olanaksızlıklar ve bürokratik engellerden dolayı, zaman içinde terk edilmekte ve yok olmaktadır.

1882 yılından 1998 yılına kadar eğitim hayatına devam eden okul, 1988 yılında gerek kız öğrencilerin azlığından gerekse ekonomik zorluklardan kapanmak durumunda kalmıştır. Kalan kız öğrencilerini de Fener Rum Erkek Lisesi'ne aktararak eğitim hayatını noktalamıştır.

Ioakimion Rum Kız Lisesi Vakfına ait olan bu lise binasının restorasyonu konusuna ekonomik, sosyal ve teknik açıdan yaklaşılması gerekmektedir.

Ekonomik açıdan değerlendirildiğinde yapının restorasyonu için büyük miktarda sermayeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Sosyal açıdan değerlendirildiğinde, binanın yeni işlevinin ve kullanıcısının doğru seçilmiş olması gerekmektedir. Yapı konum olarak değerlendirildiğinde çok merkezi olmamakla beraber çevresinde bulunan gerek eğitim gerekse dini binalarla kendi içinde bir merkez oluşturmaktadır.

Yolun devamında yer alan Fener Rum Erkek Lisesi semte büyük oranda öğrenci ve turist yoğunluğu sağlamaktadır. Okulun mezunları ve Vakıfla yapılan görüşmeler sonucunda da böyle bir işlevin kabul göreceği anlaşılmıştır.

Teknik açıdan değerlendirildiğinde ve deprem riski göz önüne alındığında ise; yapının doğru bir biçimde tadilatı ve güçlendirilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmanın kapsamı sosyal ve teknik boyutlarla sınırlandırılmıştır. İncelenen yapının rölöve ve restitüsyon projeleri tamamlandıktan sonra, yapıya getirilebilecek en uygun işlevlerden birisinin “Kültür Merkezi” olduğu düşünülmüştür. Yapının konumu ve daha önceden sahip olduğu işlevle kısmen örtüşmesi yeni verilecek işlevin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olması, gerçekte uygulanabilirliğini olumlu yönde etkilemektedir.

Bölgede 1997 yılında hayata geçirilen Fener –Balat Rehabilitasyon Projesi kapsamında semtte yer alan ve ihtiyacı olan binaların hiçbir karşılık beklenmeksizin restorasyonu gerçekleştirilmektedir. Bu proje, semtin ve semtte yer alan yapıların değerini arttırmış ve semtin çehresi değişmekle beraber bir çok grupların dikkatini çekmiştir.

Bu projenin sınırları, bu bölgeyi kapsamadığından Kültür Merkezinin oluşturulmak istenmesi yerinde ve gerekli bir karardır. Fener Rum Patrikhanesi'nin binaya olan yakınlığı da artı bir faktör olarak nitelendirilebilir.

KAYNAKLAR

- (1998), Balat ve Fener Semtleri Rehabilitasyonu (İstanbul Tarihi Yarımadası) Analiz ve Düzenleme Önerileri, Fatih Belediyesi, Avrupa Birliği, UNESCO Dünya Mirası Merkezi, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü, s:28,42, İstanbul.
- Akın, N., (1994), “Fener”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, Cilt 3, s: 279-281, İstanbul.
- Akyüz, Y., (1982), Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1982’ye), AÜEBF Yayınları, Ankara.
- Alman Arkeoloji Enstitüsü Fotoğraf Arşivi, “Fener”, Alman Arkeoloji Enstitüsü, İstanbul.
- Ayverdi, E. H., (1958), “İstanbul Mahalleleri ve Nüfusu”, Vakıflar Dergisi, S:24-25, İstanbul.
- Belge, M., (2002), İstanbul Gezi Rehberi, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, s: 45-48, İstanbul.
- Bozis, S., (1994), “Ioakimion Rum Kız Lisesi”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, Cilt 7, s: 532, İstanbul.
- Büyükkarcı, S., (2003), Türkiye’de Rum Okulları, Yelken Yayınevi, s: 5-14, 115-131, 158-160, İstanbul.
- Çelik, Z., (1986), 19. yy.’da Osmanlı Başkenti/Değişen İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, s: 41-42, İstanbul.
- Deleon, J., (1991), Balat ve Çevresi, Can Yayınları, s:115-117, İstanbul.
- Dirimtekin, F., (1956), Fetihden Önce Haliç Surları, İstanbul Matbaası, (İstanbul Enstitüsü), İstanbul.
- Erdoğan, K., (1994), “Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, Cilt 7, s: 564-565, İstanbul.
- Ergin, O., (1940), Türk Maarif Tarihi, Cilt 1, 2, 3, 4, İstanbul.
- Erkan, P., (2001), Tanzimattan Günümüze İstanbul/ Kadıköy ve Üsküdar’daki Yabancı Okullar ve Azınlık Okulları, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ertuğrul, H., (1998), Azınlık ve Yabancı Okulları/ Türk Toplumuna Etkisi, Nesil Yayınları, s: 25-26, 97-100, 150-155, İstanbul.
- Eyice, S., (1975), “Haliç”, İslam Ansiklopedisi, s:265, İstanbul.
- Fener Rum Erkek Lisesi Arşivi, “Özel Fener Rum Erkek Lisesi’nin Tarihçesi”, Fener Rum Erkek Lisesi, İstanbul.
- Haydaroğlu, İ. P., (1990), Osmanlı İmparatorluğu’nda Yabancı Okullar, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1202, Ankara.
- Kalamaris, V., (2004), Kişisel Görüşme.
- Kaptı, R. M., (1998), İstanbul’da 19. yy. Sivil Kargir Mimarının Korunması için Fener Bölgesi Örneğinde Bir Yöntem Geliştirilmesi, Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Koçu, R. E., (1944), “Fener Nahiyesi”, İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 10, s: 5640, İstanbul.
- Koçu, R. E., (1944), “Fener Rum Erkek Lisesi”, İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 10, s: 5641, İstanbul.

- Mülayim, A., (1994), “Azınlık Okulları”, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, Cilt 1, s: 503-504, İstanbul.
- Nicoladiu, A., (2005), Kişisel Görüşme.
- Ortaylı, İ., (1987), İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı, Hil Yayın, İstanbul.
- Ortaylı, İ., (1995), İstanbul’dan Sayfalar, İletişim Yayınları 225-İstanbul Dizisi 13, İstanbul.
- Ozil,A., (2003), “100. Kuruluş Yıldönümünde Zoğrafyon Tarihinden Bir Bölüm”, Tarih ve Toplum Dergisi, İletişim Yayınları, sayı 237, İstanbul.
- Özkaragöz, K., (1990), Tarihsel Sit Alanlarında Koruma-Geliştirme-Yenileştirme Tasarım Programları için Bir Yöntem Denemesi: Fener Sit Bölgesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Sarıoğlu, E.,(2002), Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Azınlık Okulları (1869-1994), Osmangazi Üniversitesi, sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sönmez, Ö.,(1989), İstanbul Fener’de Tarihsel Gelişim Süreci ve Sosyal Yapı Değişimi, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Şaman, D., (1988), 19. yy. İstanbul’da Azınlık Okulları Mimarisi, Yüksek lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Stathis, P., (1987), “19. yy. İstanbul’unda Gayrimüslimler”, Tarih Vakfı Yayınları, s: 63-64, İstanbul.
- Taşdemirci, E., (2001), “Türk Eğitim Tarihinde Azınlık Okulları ve Yabancı Okullar”, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı:10, s: 14-22, İstanbul.
- Türker, O., (2001), Fanari’dan Fener’e Bir Haliç Hikayesi , Sel Yayıncılık, s: 54-62, İstanbul.
- Ülke, R., (1957), İstanbul Anıtları/ Ayvansaray, Balat ve Fener Semtlerinde Anıtlar, Yeni Matbaa, s:18-19, İstanbul.
- Vahapoğlu, H., (1990), Osmanlı’dan günümüze Azınlık ve Yabancı Okulları, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları”, seri 1, sayı 20, Ankara.
- Yamaner, G., (1984), Eski Haliç Yerleşme Bölgesi Fener Mahallesi ve Fener Evleri Üzerine Koruma Amaçlı Çalışma, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Yerasimos, S., (1996), “Batılılaşma Sürecinde İstanbul”, Dünya Kenti İstanbul, Habitat II, s:48, İstanbul.
- Yordanoğlu, A., (1989), İstanbul’un Ioakimion Rum Kız Lisesi,1882-1988, (To Ethnikon Ioakimion Parthenagigion Konstantinupoleos, 1882-1988), Balkan Yayınları, İstanbul.

INTERNET KAYNAKLARI

- [1]www.megarevma.net.
- [2]www.orthodoxresearchinstitute.org.
- [3]www.byzantinechurches.com

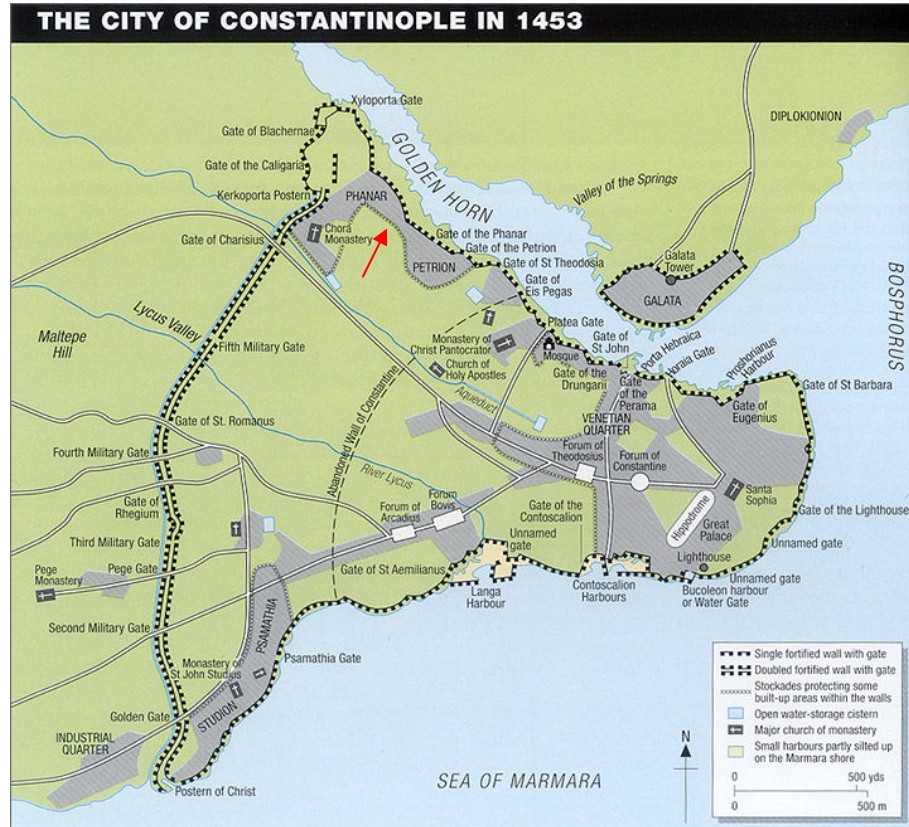
EKLER

- Ek 1 Haritalar.
Ek 2 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi ile ilgili fotoğraflar.
Ek 3 Fener Rum Erkek Lisesi ile ilgili fotoğraflar.
Ek 4 Zapion Rum Kız Lisesi ile ilgili fotoğraflar.
Ek 5 Zoğrafyon Rum Erkek Lisesi ile ilgili fotoğraflar.

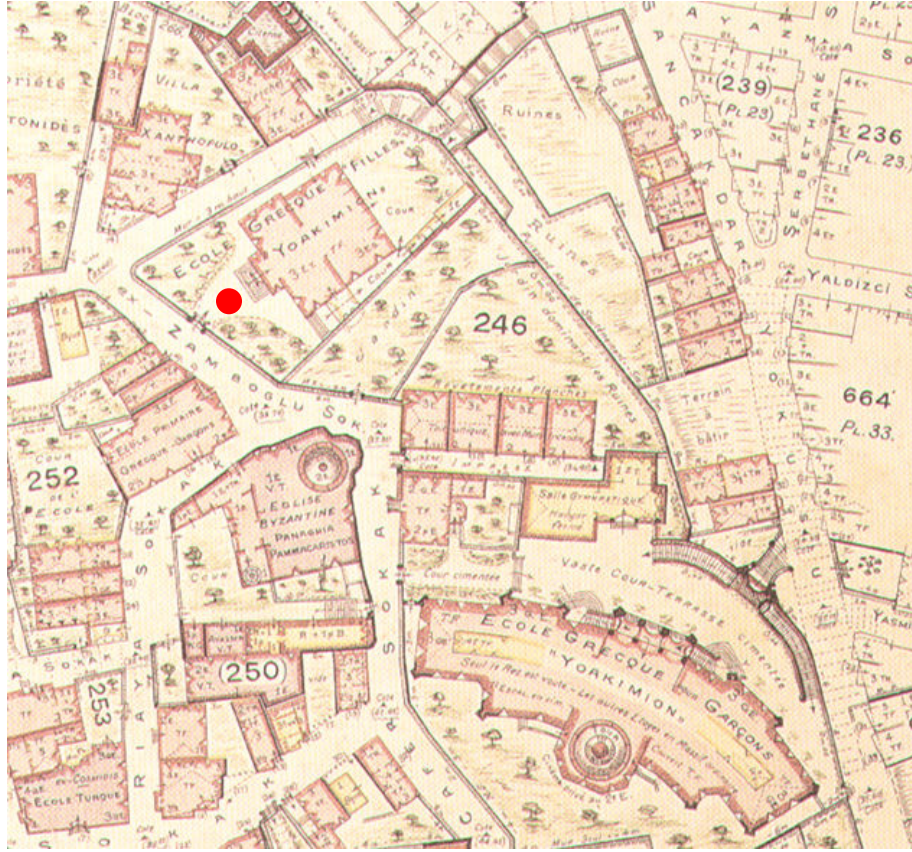
Ek 1 Haritalar

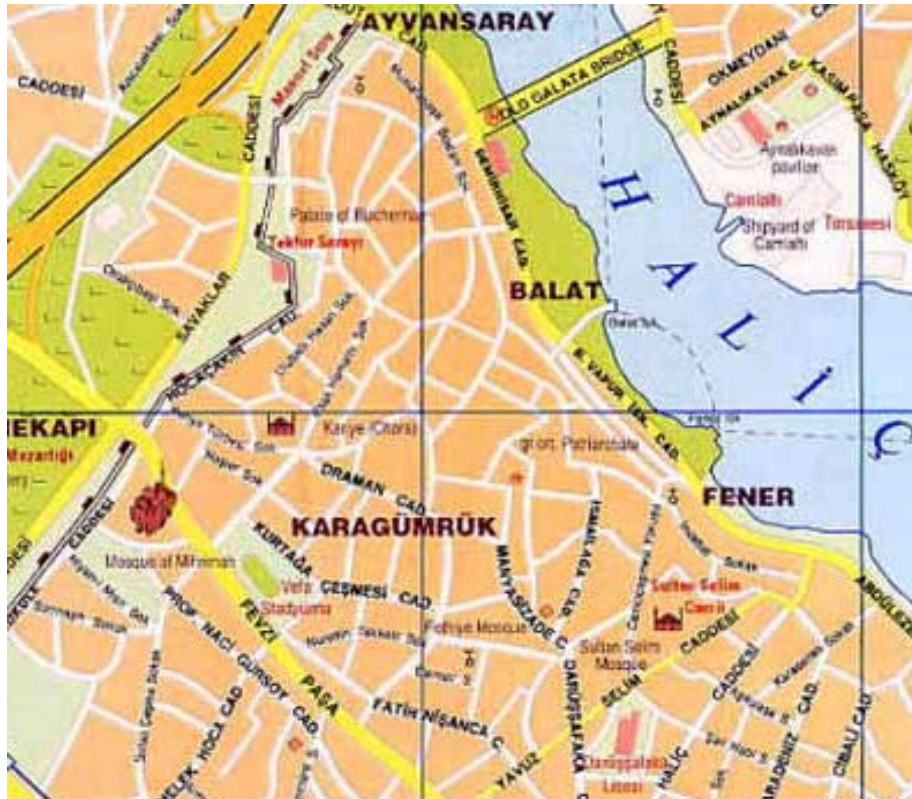
Şekil Ek 1. 1 İstanbul 1840 (Mansel, 1995) [3].

Şekil Ek 1. 2 İstanbul 1453 (Nicolle, 1978) [3].

Şekil Ek 1. 3 Pervitich Haritası.

Şekil Ek 1. 4 Fener-Balat (İstanbul Şehir Rehberi, 2000).

Ek 2 Beyoğlu Merkez Rum Lisesi ile İlgili Fotoğraflar

Şekil Ek 2. 1 Giriş Holü tavan kalemişleri.

Şekil Ek 2. 2 Özgün hol döşeme kaplaması.

Şekil Ek 2. 3 Kule tavan kaplaması.

Şekil Ek 2. 4 Ek kat tavan ışıklığı.

Ek 3 Fener Rum Erkek Lisesi ile İlgili Fotoğraflar

Şekil Ek 3. 1 Giriş holü.

Şekil Ek 3. 2 Giriş holü özgün döşeme kaplaması.

Şekil Ek 3. 3 Konferans Salonu.

Şekil Ek 3. 4 Ahşap merdivenler.

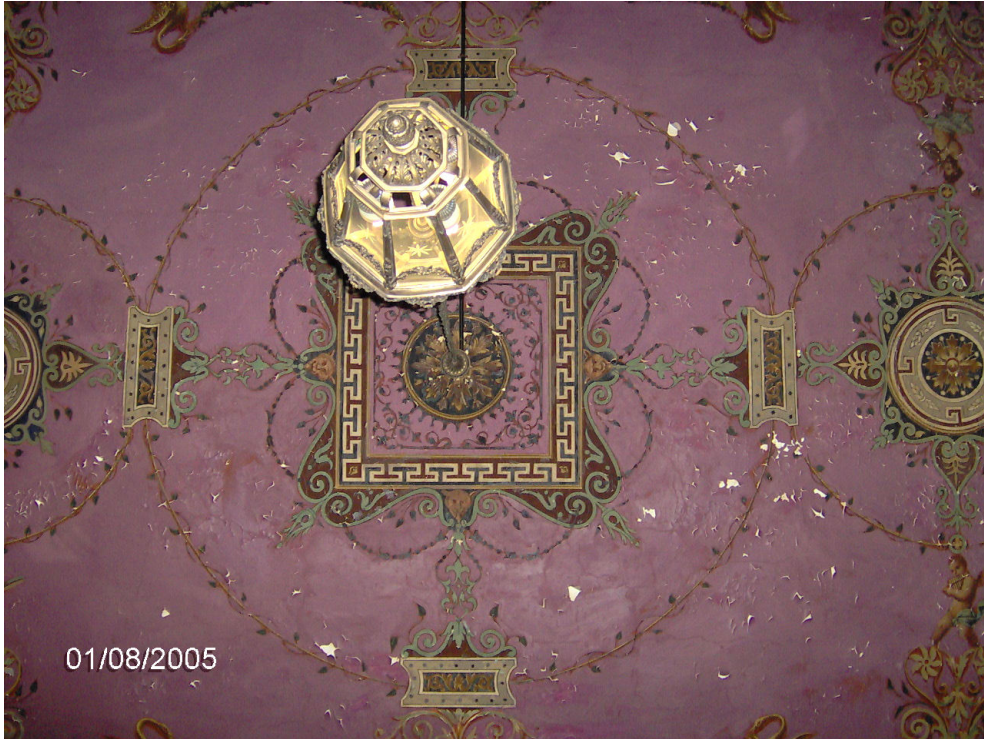
Şekil Ek 3. 5 Ana giriş basamakları.

Şekil Ek 3. 6 Giriş Cephesi.

Ek 4 Zapion Rum Kız Lisesi ile İlgili Fotoğraflar

Şekil Ek 4. 1 Özgün mermer merdiven.

Şekil Ek 4. 2 Giriş holü tavan kalemişleri.

Şekil Ek 4. 3 Toplantı Odası tavan kalemışleri.

Şekil Ek 4. 4 Özgün hol mozaik kaplaması.

Şekil Ek 4. 5 Meşelik Sokaktan görünüş.

Şekil Ek 4. 6 Sıraselviler Caddesinden görünüş.

Ek 5 Zoğrafyon Rum Kız Lisesi ile İlgili Fotoğraflar

Şekil Ek 5. 1 Giriş holü ve kapısı.

Şekil Ek 5. 2 Özgün mermer basamaklar ve merdiven holü.

Şekil Ek 5. 3 Özgün mozaik kaplama.

Şekil Ek 5. 4 Özgün ahşap derslik kapısı.

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	14.06.1980	
Doğum yeri	İstanbul	
Lise	1995-1998	F.M.V. Özel Işık Lisesi
Lisans	1998-2002	Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans	2002-Devam ediyor	Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Rölöve Restorasyon Programı

Çalıştığı kurum(lar)

2000-2001	Gökay Daloğlu Mimarlık Bürosu
2001-2002	BIAT İnş. ve Tic. A.Ş.
2003-2004	Dambasan Mimarlık Bürosu
2005-Devam ediyor	Fener-Balat Semtleri Rehabilitasyon Program Ofisi